B C U Iași
Central University Library Iași

Sno - 216.107

B C U IASI

BIBL. CENTR. UNIV. „M. EMINESCU" IAŞI
A-IV-2100d

Proprietatea Bibliotecii Universităţii Iaşi
IV-1174

6.09.1999
B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI
Ado-A-16.754

Unire - documente istorice
949.8

Central University Library Iaşi

BCU IASI
Central University Library Iasi

BCU IASI
Central University Library Iasi

1599

1859

1918

UNIREA ROMÂNILOR

1599 — 1859 — 1918

TEXT ȘI IMAGINI
DE
A. SACERDOȚEANU
ȘI
EMIL VÎRTOȘU

ARHIVELE BUCUREȘTILOR

Nr. IV

BUCUREȘTI, 9 MAI 1938

BCU Iași
Central University Library Iași

BCU IASI
Central University Library Iasi

UNIREA ROMÂNILOR

B C U IASI
Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibliotheca Universitatis Iassi

M. S. REGELE CAROL II

BCU IAȘI
Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

UNIREA ROMÂNILOR

1599—1859—1918

SE PUBLICĂ DE PRIMĂRIA
MUNICIPIULUI BUCUREŞTI,
LA CEA DE A PATRA
„LUNA BUCUREŞTILOR"
SUB ÎNALTUL PATRONAJ AL
MAJESTĂŢII SALE REGELUI

CAROL II

PRIMAR GENERAL FIIND

IULIAN M. PETER

BUCUREŞTI, 9 MAI 1938.

BCU IASI
Central University Library Iasi

Inv - 216.107

B C U IASI

Central University Library Iasi

UNIREA ROMÂNILOR

1599 — 1859 — 1918

TEXT ŞI IMAGINI

DE

A. SACERDOŢEANU

ŞI

EMIL VÎRTOSU

BUCUREŞTI, 9 MAI 1938.

ARHIVELE BUCUREŞTILOR Nr. 4

100134
B.C.U. - IASI

B C U IAŞI

Central University Library Iasi

B C U IASI

17 SEP. 1938
Biblioteca Universității Iași
ale 19-663

Central University Library Iasi

Biblioteca Universitară Iași

UNIREA ROMÂNILOR

„Diess Volk, vereint und zur höchsten Civilisation hinaufgebildet, wäre geeignet, an der Spitze der geistigen Kultur der Menschheit zu stehen".

W. Hoffmann, 1838.

CUVÂNT DE INCEPUT

O lămurire simplă

Din vremurile cele mai depărtate, de când se ştie vieaţa pe pământ, s'a putut vedea un lucru pe cât de simplu pe atât de însemnat: niciodată omul n'a putut trăi singur. Dela început a trebuit să se gândească la tovărăşie. A fost nevoie de aceasta căci numai prin ea a putut fi tare şi a întâmpinat greutăţile de care se lega traiul lui zilnic. Altfel ar fi fost zdrobit de puterile mai mari decât el de care era înconjurat.

Cea dintâi tovărăşie a luat numele de familie. Aceasta s'a întins cu vremea şi a ajuns trib, sau înrudire de neam. Pe urmă s'a mărit grupul şi s'a ajuns la popoare, împărţite în cetăţi şi ţări, prin înfrăţirea celor de un sânge, o limbă şi o credinţă, elementele cele mai simple dar şi cele mai importante care-i apropiau.

Traiul împreună

Spre a ajunge aici au mai trebuit însă şi alte lucruri, tot simple. A fost nevoie să ducă toţi acelaşi fel de vieaţă şi să stăpânească un ţinut capabil să le facă traiul, dacă nu uşor, cel puţin posibil. Aşa au luat naştere popoarele şi ţările cu ale căror fapte de seamă e plină istoria lumii.

Se minunează mintea noastră de toate faptele omeneşti, din trecutul cel mai depărtat şi până azi, câte le ştie, căci multe s'au pierdut

în negura vremurilor. Se întreabă toţi cum de a fost cu putinţă să le facă slăbănoaga fiinţă omenească. Răspunsul însă este uşor de găsit şi stă în mintea oricui: *nu le-a făcut omul ci oamenii*. Oamenii, toţi laolaltă. A fost de nevoie unirea a cât mai mulţi ca să biruie aceea ce nimeni n'ar fi biruit singur.

Este drept că unirea aceasta nu s'a putut face pe cât ar fi trebuit. Işi are şi ea legile sale de care nu se poate despărţi. Nu se poate face oriunde, oricând şi cu oricine. Trebue să fie la mijloc lucruri care apropie. In unele părţi trebue să se facă unirea fiindcă aşa cere pământul pe care-l locuiesc oamenii, iar în altele fiindcă într'o vreme sunt aceiaşi oameni.

Configuraţia terenului

Dacă facem o simplă ochire pe o hartă a globului nostru am vedea numaidecât cum s'au fixat aceste uniri ale oamenilor. Configuraţia terenului a obligat locuirea unor unităţi geografice cunoscute. Elveţia, de pildă, este un fund de căldare înconjurat de munţi. Toţi cei care locuesc acolo, de orice neam ar fi, trebue să fie uniţi, să facă o ţară. Grecia e o ţară de munte sărac înconjurată de mare. Privirile locuitorilor ei se îndreaptă spre navigaţie. Dacă ar fi cineva să le împiedice ieşirea la ţărm, n'ar mai exista. Tot aşa Albania, ţară de platou înalt, priveşte spre mare. Aceea ce numim noi Macedonia e o unire de munţi şi depresiuni brăzdate de ape, care obligă pe toţi locuitorii să ducă acelaşi traiu. Exemplele se pot înmulţi la nesfârşit.

Munţii

Nu toate elementele naturii despart şi nu în toate locurile. Munţii, de exemplu, apropie tot atât de mult cât şi câmpiile şi apele. Numai vecinii îi cunosc în deaproape şi numai ei îi bat cărările ascunse. Trecerea dintr'o parte în alta arată însă comunităţi în multe puncte identice dacă nu complet asemenea. In jurul lui Mont Blanc şi Glöckner nu este acelaşi neam?

Apele

Multe alte elemente naturale apropie pe om de om şi-l obligă să trăiască împreună. Apele mari au croit cea mai bună legătură. Ele pot fi minunate drumuri de comunicaţie atât pentru negoţ cât şi pentru apărare, formând cele mai straşnice *unităţi politice*. S'a spus de mult că Egiptul este un dar al Nilului. In adevăr, în valea acestui râu a fost totdeauna un singur popor, o singură civilizaţie. Dar acelaşi lucru îl putem spune despre Gange,

BCU Iaşi Central University Library

care a dat naştere unei singure vieţi naţionale. Volga a creat cea mai potrivită legătură de traiu în comun ca şi Indus. La acestea adăogăm şi Dunărea noastră, exemplul cel mai tipic al nevoii unirii economice. Toate sunt creatoare de unităţi, fie politice, fie economice.

In nicio parte vieaţa nu este posibilă dacă locuitorii ţinuturilor amintite nu înţeleg să respecte unirea la care sunt obligaţi de natura locului. In mod tacit aceasta a fost recunoscută şi fără să-şi dea seama au respectat-o toţi. Când au căutat să o calce au fost mari turburări şi schimbări de oameni. Pământul nu putea îngădui altfel de vieaţă.

Limba

Intâmplător omul a putut crea şi el unele unităţi care să depăşească limitele impuse de teren. Atunci au avut altceva la bază: unitatea graiului, limba vorbită. Sunt însă rari cazurile când au putut dăinui numai prin aceasta. O parte a aceleiaşi unităţi linguistice a trebuit să fie sacrificată în profitul unităţii teritoriale. Acolo unde nu este un hotar precis se duce o luptă aprigă între limbi. La Rin franceza luptă cu germana în mod crâncen; la Vistula deasemeni germana cu polona. A cui va fi victoria? Sigur a aceleia care va domina mai trainic cea mai mare parte a râului.

Pe baza acestor elemente importante s'au format unităţile omeneşti pe care le numim state, capabile să-şi ducă un traiu în comun şi să nască o civilizaţie specifică. Nu pot exista state în afară de cele impuse de natură. Când sunt create în afara ei nu sunt viabile şi cât timp durează se menţin cu mare greutate.

Ţara noastră

România face şi ea parte din aceste unităţi. De când se ştie vieaţa omenească pe pământul ei — şi ea urcă mii de ani în urmă — se vede limpede că a fost locuită de *un singur neam unit prin multe legături*. Niciodată n'au fost în acelaşi timp mai multe neamuri. E lesne să ne dăm seama de ce.

Oamenii pământului nostru au dus totdeauna un traiu în comun. Era necesar să fie aşa. Altfel nu puteau trăi. Nu zicem că n'au fost multe şi mari frământări din cauza veneticilor care le-au turburat tihna. Toţi însă au trebuit ori să sfărâme şi să domine cu totul pe cei aflaţi aci cum s'a întâmplat uneori, ori să se lase înghiţiţi de ei, cum a fost mai adesea. Unităţi deosebite unele de altele n'au putut trăi pe pământul

Central University Library Iaşi

nostru, care exclude orice posibilitate de vieaţă separată. E suficient de variat şi destul de armonic distribuit ca să nu îngăduie aşezări felurite. Aproape jumătate e pământ arabil, aproape un sfert e pădure iar un sfert păşune şi neproductiv.

Munţii noştri cuprind mijlocul şi nu sunt atât de înalţi şi nestrăpunşi de trecători, încât să despartă pe locuitorii de pe un versant de cei de pe celălalt. Dimpotrivă sunt munţii Europei care unesc cel mai mult.

Apele noastre sunt resfirate pretutindeni ca pânza de păiangăn. Curg toate din mijloc spre afară unde se duc în marile colectoare Tisa, Dunărea şi Nistrul care le oferă Mării.

Limba noastră este pretutindeni aceeaşi. In nicio parte a lumii nu se mai află atâta unitate de graiu.

Intr'un cuvânt România este o ţară bine croită de Dumnezeu şi fericit împărţită. Ea face parte din ţările cele mai unitare de pe faţa pământului. Rotunzimea ei îi măreşte şi mai mult importanţa.

Putea ea să stea neunită?

Central University Library Iasi

B C U IASI

I

UNIREA PE TĂCUTE

Unitatea pământului

Prin aşezare, prin împărţirea pământului, prin tot ce are, ţărei noastre îi trebuia o singură cârmă. Nu se putea altfel. Nu e chip de trăit sub porunci deosebite. Deaceea şi-a croit încet dar sigur unirea cea de totdeauna.

In cea mai mare parte şi vreme îndelungată această unire s'a făcut singură. A venit dela sine, pe nesimţite. Nimeni n'a căutat-o şi nimeni n'a putut-o opri. Nici nu s'a băgat de seamă cum se făcea. Mergea doar pe liniile cele vechi ale acestui pământ al nostru. Şi întâmplările trecutului nu se schimbă şi nu se desmint niciodată.

Unitatea cârmuirii

Nu ştim cine au fost cei mai vechi locuitori ai acestui pământ al nostru. După cele ce ne-au rămas dela ei vedem însă că atât în Ardeal cât şi în Muntenia şi Moldova erau de acelaşi fel. Aceasta cam cu două mii de ani înainte de Hristos. După aceea ştim că au fost acei locuitori cărora le zicem Daci, strămoşii noştri de baştină. Ei au cuprins acelaşi ţinut întreg, Dacia, şi l-au stăpânit vreme îndelungată croindu-şi aci o puternică ţară. Când peste ei s'au abătut Romanii şi au vrut să stăpânească lungul Dunării, şi-au dat seama că nu o pot face decât dacă au sub directa lor stăpânire toată ţara. Şi n'au putut avea linişte până nu s'a împlinit acest lucru. Stăpânirea cu bucata nu se putea ţine şi atunci au luat-o toată.

Unitatea neamului

Au venit apoi popoarele năvălitoare, adică barbarii de tot felul. Aceia care au cuprins numai o parte a Daciei au pierit repede şi aproape fără urme. Cei care s'au întins peste tot, au dăinuit mai mult până când lumea locului, supusă în vre-

mea iureşului, a putut să se ridice iar, să-şi reia vieaţa turburată altădată. Cei care au stăpânit vreme îndelungată unele părţi n'au putut totuşi să se înfigă acolo. Stăpânirea cu numele nu le-a dat posibilitatea să stăpânească şi de fapt.

Lucrul acesta a fost văzut aşa de limpede încă de acum peste patru sute cincizeci de ani de către istoricul mândrului craiu Matiaş Corvinul, când scria despre noi aşa : „Coloniile şi legiunile romane care crescuseră de curând, n'au putut fi distruse. Strivite între barbari ele par a fi păstrat limba romană şi aşa se luptă să nu o părăsească în ruptul capului, încât parcă nu s'ar fi luptat atât pentru vieaţă cât pentru limbă". In adevăr acest lucru a fost posibil căci a fost impus de pământul nostru. Deaceea n'a pierit neamul românesc în Ardeal cu toată mia de ani de stăpânire ungurească.

Drept este că n'a fost uşoară vieaţa după ce Roma ne-a lăsat aici în seama lui Dumnezeu. Greutăţile au fost mari şi greu de învins. Insă am biruit totul şi am ieşit deasupra valurilor. Am biruit prin liniştea noastră, prin bunătatea noastră, prin munca noastră şi prin lupta noastră, dar şi prin vorba şi cântecul nostru. Prin toate acestea ne-am păstrat toţi la un loc.

Unificatorii

Elementele unirii existau. Erau strâns legate de solul, clima, traiul de pe acest pământ al Daciei străvechi. Trebuia să mai fie însă şi nervii motori care să le dea vieaţă. Şi aceştia au fost.

Păstorii

Cei dintâi care au lucrat încet şi sigur la păstrarea unităţii noastre, făcând cel dintâi pas spre unirea cea mare, au fost păstorii. Ciobanii sau pecurarii noştri au păstrat cele mai bune legături dela munte la mare prin drumurile lor, „drumul oilor", „drumul sării", în căutarea stânelor de munte şi a ierbei de câmp şi de baltă, prin ale lor cunoscute schimbări metanastice. Aşa s'au plimbat Mocanii, Mărginenii, Poenarii, Breţcanii şi toţi păstorii noştri care ne-au dat acea minunată baladă care este *Mioriţa*, născută poate pe drumurile Vrancei. Cântecul care i-a întovărăşit totdeauna a trecut din gură în gură şi i-a înfrăţit pe toţi în dulcea lui melodie.

Central University Library Cluj

Dacia Romană

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Plugarii

Unire au făcut şi plugarii câmpiilor, care şi-au schimbat agonisita muncii lor cu asprii oameni dela munte şi veselii delureni. Unii au dat altora lemnul, alţii vinul şi fructele, iar alţii pâinea.

Cărăuşii

Cărăuşii marilor noastre drumuri iarăşi i-au apropiat pe toţi. Din munte au plecat la câmpul cu bucate şi la bălţile cu peşte, cară pline cu sare, cu oale, cu ciubere. Şi se înţelegeau toţi căci acelaşi graiu grăia omul din şuşlete cu cel întâlnit în cale cu mâinile aspre care apăsau coarnele plugului.

Ostaşii

Către aceiaşi unire au dus şi luptătorii, ostaşii, care cutreerau ţara din hotar în hotar. Vitejii noştri cei buni alergau pretutindeni unde era chemare de luptă că duşmanul năvalnic venise să strice ţara. In drumurile lor întâlneau aceleaşi vorbe de îndemn şi aceleaşi iscoade aduceau veştile bune sau rele. Erau pretutindeni oamenii ţării, oamenii pământului acestuia.

Boerii

Legătură strânsă dela un cap de ţară la altul au făcut şi boerii cei mari. Cu mersul dela o moşie la alta, cu dregătoriile schimbătoare dintr'o parte în alta, din „ţară" în „ţară", ei au dat dovadă că oriunde e aceiaşi lume românească.

Domnii

Şi Domnii au făcut unire negândită. Cu luptă sau fără lupte, pribegi de voie ori de nevoie, ei au trecut dintr'o parte în alta, au văzut locurile şi au simţit că *e vorba de acelaşi neam*. Stăpânirile lui Ştefan cel Mare şi Petru Rareş ori Vlaicu Vodă, Mircea cel Mare şi urmaşii lor peste munţi, unde Ardelenii „din pricina asemănării limbii" li „s'au alăturat cu uşurinţă", au arătat limpede că munţii noştri nu sunt hotar.

Stăpânirea

In sfârşit, atâta vreme doar s'a văzut câtă nevoie este ca o singură stăpânire să fie peste toate ţările româneşti. Turcii însişi când au stăpânit, aşa cum au stăpânit, dela distanţă şi fără amestec peste noi, au fost siliţi să-şi întindă puterea iar peste ţările noastre care aveau „acelaşi destin istoric şi aceiaşi îndrumare politică". E şi aceasta o dovadă că Românii din Muntenia, Ardeal şi Moldova n'o pot duce bine dacă nu este aceiaşi măsură de conducere pentru toţi.

B C U "A. I. Cuza" Iaşi
Central University Library

II

GÂNDURI PENTRU UNIRE

Se simte unirea

Unirea noastră plutea în aer ca funigeii în toamnele bogate şi frumoase. Lipsea pânza de mătase care să o prindă şi să o lege de pământul nostru. Nu rareori a fost simţită şi rostită limpede de cărturari şi de Domni.

Unirea cărturarilor

Au simţit-o şi spus-o clar şi hotărît cărturarii. Aceşti oameni luminaţi ai noştri, rareori ieşiţi din şcoli înalte şi mai adesea din dulcile noastre sate răzăşeşti, limpezi la gând şi curaţi la cuget, aşterneau pe hârtia binecuvântată gânduri simple, vorbe auzite în graiul şi simţirea lor. Nu din socoteli chibzuite şi-au spus gândul lor de acasă, din sat, din sfinte mânăstiri ori din case boereşti, ci din adâncă simţire. Ne stau şi azi mărturie aceste neîndemânatice dar sincere scripturi bătrâne, ca să fie spre ţinere de minte nepoţilor şi strănepoţilor, în veac de veac.

Să le arătăm vorba? Ni-i uşor să o aşternem şi ni-i plăcut să o facem.

Când a fost vremea unei lupte între Moldovenii feciorului lui Ştefan Vodă şi Muntenii Radului Voevod la 1507, Domnii „celor două Dacii", Mitropolitul ţării i-a împăcat pe câmpul de luptă spunându-le că toţi „sunt creştini şi o seminţie". Aşa mărturiseşte cronicarul. Şi s'au împăcat războinicii. Nu se putea altfel. Văzuse fiecare doar că „erau o seminţie".

Când, la 1581, a fost vorba să se tipărească o carte românească, s'a gândit Braşoveanul care a tipărit-o să fie de folos *tuturor Românilor*. Deaceea a cerut învoirea atât a mitropolitului Ardealului Ghenadie cât şi a „marelui Serafim" al Ţării Româneşti. Este aceasta dovada

B C U IASI
Central University Library Iasi

bunei legături spirituale a Muntenilor cu Ardelenii şi, pe deasupra, a recunoaşterii întâetăţii mitropolitului muntean între ierarhii Românilor.

„Dela Râm ne tragem" toţi, a scris iarăşi armoniosul întâi cronicar de graiu moldovenesc Vornicul Grigore Ureche.

„Cu noi de un neam Români, pretutindenea tuturor celor ce se află în părţile Ardealului ce sunteţi cu noi într'o credinţă" sunt cuvintele cu care se adresează cetitorilor înţeleptul Varlaam Mitropolitul Moldovei, vajnicul apărător al credinţei noastre şi mânuitorul perfect al limbei ce ne e dat să o vorbim.

Şi mai răspicat o spune luminatul moldovean Miron Costin Logofătul, gândindu-se la „izvorul" şi „seminţia" noastră, care suntem „locuitorii ţării noastre Moldovei şi Ţării Munteneşti şi Românii din ţările Ungureşti" întrucât „tot un neam şi odată descălecaţi sunt". Pentru a arăta toate acestea l-a biruit pe el odată gândul şi a făcut-o atât de bine.

Scriitorul prefeţei acelei podoabe a limbei noastre, care este *Biblia* lui Şerban Cantacuzino Voevod, iarăşi se adresează tuturor „Românilor, Moldovenilor şi Ungrovlahilor". Prin răspândirea ei în toate colţurile ţărilor româneşti şi prin neîncetata dorire şi cerere de a o avea, ni se dă exemplul cel mai viu că nu se înşelase adresând-o tuturor.

Alt înţelept cronicar, Constantin Cantacuzino Stolnicul, iarăşi mărturiseşte : „însă Românii să înţeleg nu numai ceştia de aici, ci şi cei din Ardeal, care încă şi mai neaoşi sunt, şi Moldovenii şi toţi câţi şi într'altă parte să află, şi cu această limbă", însă „pe aceştia, cum zic, tot Români îi ţinem, că toţi aceştia dintr'o fântână au izvorît şi cură". Câtă trudă n'a pus şi el ca să arate lumii această dreaptă judecată !

Acel Domn înţelept care a murit în pribegie, vorbesc de Dimitrie Cantemir, cel dintâi caută să scrie istoria *tuturor* Românilor, chiar şi a celor de peste Dunăre, de aceea îşi intitulează vestita sa carte „Hronicul vechimei a Româno- Moldo- Vlahilor", Romanii fiind „moşii şi strămoşii noştri a Moldovenilor, Muntenilor, Ardelenilor şi a tuturor oriunde să află" Români, cum vor căuta mai târziu să facă prea vestitul Gheorghe Şincai şi adânc cumpănitul Petru Maior.

Gândul tuturor a fost acelaşi în orice timp şi loc s'au aflat. De aceea a fost posibil ca la cele dintâi zări de vieaţă nouă să se gândească

toți la alcătuirea unei singure țări unite. Așa a cugetat comisul moldovean Leonte Radu la 1837 și cu un an mai târziu Ioan Câmpineanu în Muntenia.

Domnii

După cărturari au mărturisit unirea și Domnii, care au și încercat să o facă. Dacă Despot-Vodă al Moldovei era un om luminat, trecut prin școlile înalte ale Apusului și putea ști multe din cărți, tot e bine să știm că la 1562 s'a gândit a adăoga stăpânirii sale „și Valahia".

Mai târziu un Gavril Báthory din Ardeal a încercat cuprinderea și și-a zis „Principe al Transilvaniei și al Munteniei".

Gavril Bethlen a avut alianțe prietenești cu ceilalți Domni, din Muntenia și Moldova, și a încercat apoi să ajungă „Rege al Daciei".

Tot atunci Radu Mihnea al Moldovei, care-și avea pe Cuconul său Alexandru în Muntenia, a și înfăptuit o unire liniștită.

Pentru stăpânirea amânduror țărilor a luptat atât de mult bogatul Vasile Lupu, care s'a gândit o vreme și la Ardeal. Nu se adresase el odată către „toată semința românească pretutindenea care se află pravoslavnici creștini într'această limbă"?

Dar ce să mai vorbim? Gospodarul Duca Vodă nu s'a gândit iarăși să facă o unire a tuturor Românilor prin luarea Domniei pentru el și pentru ai casei lui, cum vor vroi mai târziu Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu?

Să oprim aici condeiul cu aceste vechi însemnări de cronică și de planuri mari. Nu uităm însă a adăoga că Domnii fanarioți au făcut ceadintâi apropiere serioasă, unificând legile, Curțile domnești și amestecând boierimea; că împărăteasa Rusiilor Caterina II plănuia un regat al Daciei; și că Românii ardeleni se gândeau, mai acum o sută de ani, la o singură țară românească. Ce importanță are că unii erau străini de neam iar alții credeau că numai drăguțul de Impărat din Viena o poate face? Ce ne interesează pe noi este să observăm că toți, dar toți, de oriunde, și-au dat seama, au simțit care este porunca neamului și pământului acestuia al nostru: *Unirea, fără de care nu se poate trăi.*

Tina, omul, graiul, cântul, gândul și credința, toate spuneau neîncetat, totdeauna, tuturor, că *suntem o țară și un popor.*

B C U IASI
Central University Library Iasi

B C U IASI

III

UNIREA UNUI VOEVOD VITEAZ

Omul de fapte

Se simţea în suflete imboldul unirii noastre. Se cânta în cântece şi se scria în cronici temeiul ei. Lipsea însă îndrăsneala care să facă lucrul, lipsea omul cu hotărîrea să sacrifice totul pentru a putea câştiga totul, omul pe care Dumnezeu nu-l dă cuiva decât la timp potrivit.

A fost o vreme când l-am avut. Ni l-a hărăzit Domnul în clipa cea mai bună, poate nu şi cea mai potrivită.

Lupta creştină

După fulgerătoarea cucerire turcească ajunsă la p or ţile Vienei, toată creştinătatea a fost o clipă buimăcită de primejdia care o aştepta din partea Sultanilor. Când s'au desmeticit toţi, s'au unit într'un gând cu sfântul părinte dela Roma Clement VIII, şi au hotărît să înceapă lupta sfântă împotriva necredincioşilor şi să libereze popoarele creştine. Dunărea trebuia să fie centrul acestor lupte care se aşteptau biruitoare. Era momentul să se schimbe împărţirea ţărilor şi a popoarelor după o mai dreaptă judecată. Atunci se punea în adevăr şi pentru noi marea întrebare: putem face ceva şi avem cu cine? Am avut cu cine şi s'a putut.

Mihai Domn

Pe când creştinătatea îşi croia planuri mari s'a întâmplat că în Ţara Românească să fie un Domn rău, care trebuia schimbat. Atunci toate gândurile s'au îndreptat către un fecior de Domn care se arătase chibzuit în planurile sale sub Domnii de mai înainte. Era Mihai, fost Ban oltean, care a luat domnia în 1593.

Multe greutăți apăsau atunci țara de nu era nimeni în stare să întâmpine. Cu toate acestea Mihai și-a luat toate grijile asupră-și deoarece „alte gânduri avea în inima sa".

Răzvrătirea

Cum a ajuns Domn a și început să săvârșească acele *alte gânduri*. Mai întâi a trecut de partea creștinilor care doreau libertatea pentru ai lor. A făcut învoială cu Sigismund Báthory, principele Ardealului, și cu Aron Vodă, Domnul Moldovei, ca să se ridice toți împotriva Turcilor. A isprăvit repede cu creditorii străini care ridicau toată agonisita Românilor pentru datorii vechi și noui, adevărate și mai puțin adevărate, dar totdeauna foarte împovărătoare și nedrepte. Iute a sburat apoi la Giurgiu, atunci cuib turcesc, și l-a prădat. La fel făcea și Aron Vodă la Ismail.

Sorții erau aruncați de el, cel dintâi din toată lumea creștină. Acum nu mai avea nimic de făcut decât să meargă tot înainte. Orice pas înapoi însemna pieirea, căci Turcii au și hotărît împotriva lui aspră răsbunare. Să lupte singur era greu iar tovarășii de planuri nu păreau că vor să se țină de vorbă. Cu iuțeală trece atunci Dunărea și în vreme de iarnă, în Ianuarie 1595, arde Rusciucul și calcă cetățile turcești din toată dreapta Dunării mărind și mai mult mânia turcească.

Legământul cu Sigismund Báthory

Dela Poartă se pregătea însă armata care să-i vie împotrivă și să-l alunge din domnie. Nu era timp de pierdut. Toate trebuiau făcute în grabă. Măcar că Sigismund se lăuda în toate părțile că el este stăpânul lui Mihai Vodă și al lui Aron Vodă, lucru neplăcut amânduror și ne la vreme spus, totuși numai dela el mai putea veni un sprijin. Cu el a trebuit să încheie un nou tratat de alianță, ca să poată fi gata la vremea urgiei turcești. Acesta s'a încheiat în Alba Iulia la 20 Mai 1595, însă nu direct ci prin boerii lui, care au făcut atunci un lucru nepotrivit. Și-au luat toate măsurile ca să le fie lor bine iar de grija Domnului lor n'au purtat tot atâta. Bună-rea așa s'a făcut alianța, că nu mai avea unde să-și îndrepte ochii. Bunul său prieten din Moldova, Aron Vodă, nu mai era Domn.

Călugărenii

In vremea aceea Turcii munceau din greu să treacă Dunărea. Acolo la Giurgiu a stăruit să-i ție în loc cât a putut, dar văzând că nu-i vine ajutorul promis — Craiul

Țările românești unite sub Mihai Viteazul

BCU Iași Central University Library Iași

Ardealului îşi făcea împărătească nuntă cu Maria Cristina —Mihai s'a retras pe drumul cel mare care ducea la Bucureşti prin vestitele păduri ale Vlascei. S'a oprit însă la loc potrivit, în valea Neajlovului, la vadul numit Călugăreni, şi cu puţini a ştiut să învingă pe cei mulţi la 13 August.

A fost acolo o frumoasă izbândă cum de mult nu mai avuseseră creştinii. Turcii însă n'au putut fi daţi peste Dunăre. Domnul s'a retras în munţi şi aştepta ajutoare.

Giurgiu

In toamnă i-a venit sprijinul şi a luat din urmă pe Turci, cu Domnişorul lor pus în Târgovişte, şi i-a alungat. Insăşi cetatea Giurgiului cădea în mâna lui la 22 Octomvrie.

Fără întârziere a trecut şi dincolo de Dunăre, căci în anul următor 1596, băga spaima în Nicopolul turcesc şi aducea nădejdea liberării în cugetul tuturor creştinilor.

Cine ar fi crezut oare că din cauza acestor lupte cu Turcii avea să iasă cea dintâi unire românească, făcută de un Domn viteaz? Nimeni. Şi totuşi aşa era să se întâmple, poate fără voia nimănui.

Sigismund părăseşte Ardealul

Era Sigismund Báthory pornit la fapte mari dar era şi lesne lăsător. Fie de teama Turcilor, de care se rupsese şi cărora nu îndrăznea să le stea în faţă la luptă, fie de frică să nu-şi piardă liniştea de care vroia să se bucure, iată că i-a venit poftă să se lase de domnia Ardealului şi a dat această frumoasă şi bogată ţară împăratului Rudolf pentru două oraşe din Silesia şi un scaun episcopesc, schimb cu totul nepotrivit. Pe când se ducea el în Silesia, la Oppeln şi Ratibor, veneau în Transilvania oamenii Impăratului, Nicolae Istvánfy, Ştefan Szuháy şi Bartolomeu Pezzen.

Inchinare către Impăratul

Grija lui Mihai s'a îndreptat atunci către Impăratul şi legătura pe care o avusese cu Sigismund a înoit-o şi cu el, la 29 Mai 1598, în Târgovişte. Aceasta era însă mult mai favorabilă Domnului.

Aşa s'au hotărît lucrurile şi grija s'a înlăturat pentru moment. Dar nădejdiile se spulberă uşor şi nesiguranţa ia locul încrederii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se răsgândeşte Sigismund

Dar cu lenevosul şi nestatornicul Sigismund nu se putea face ceva hotărîtor. Abia ajuns în Silesia şi-a dat seama de greşala ce făcuse şi a luat-o repede înapoi, în Ardeal, spre marea supărare a Impăratului.

Pentru Mihai nu se vedea încă nicio primejdie în aceasta. Puteau sta iar alături amândoi pe baza vechei legături. Numai că acum Sigismund înclina spre Turci şi aici era nenorocirea.

Nicopole

Ca să-l oprească dela aceasta Mihai mai trecu odată Dunărea la Nicopole şi câştigă iar biruinţă, nu fără primejdie pentru vieaţa lui însăşi, în 1598. In fiecare clipă Mihai Vodă arăta astfel dorul lui de a lupta necontenit pentru creştinătate.

Sigismund se schimbă iar

Atunci fricosul Sigismund îşi schimbă din nou gândul. Vrea să plece din Ardeal şi chemă iar pe Impărat să-i ia locul. Acesta nu vroia să se încurce din nou cu nestatornicul Principe şi nu grăbea trimiterea solilor de răspuns şi ocupare. Sărăcuţul era şi prea mult ocupat cu numărarea stelelor, fiind şi el tare zănatec.

Din pricina aceasta ori din alta, fie că aşa socotea mai bine, ori din cauza nestatorniciei lui, Principele chemă la scaunul Ardealului pe vărul său Andrei Báthory, care se şi grăbi să vină.

Mihai în primejdie

Acum primejdia era în adevăr mare pentru Mihai. Deoparte erau Turcii, duşmanii lui neîmpăcaţi, iar de alta Andrei Báthory, omul lor, care venise din Polonia unde fusese cardinal. Nici în Moldova nu mai avea sprijin, că pe Aron Vodă îl scosese din scaun Sigismund şi mişeleşte îl omorîse în temniţa din Vinţ. In locul lui venise Ştefan Răzvan, care nu putea face lucruri mari. De altfel nici n'a stat mult că Polonii i-au făcut de petrecanie şi au pus în locu-i pe omul lor, Ieremia Movilă. Aşadar de jur împrejur era numai între duşmani făţişi sau probabili.

De această întărire turcească se temea însuşi molâul împărat care trândăvea la Praga. Clipa era de cumpănă şi drumul de apucat greu de ales. Ce era de făcut? Să-şi plece capul la Turci şi să aibă pace în ţara lui, nu-i venea la socoteală. Nu degeaba se trudise atâta vreme

BCU Iaşi
Babeş-Bolyai University Library Iaşi

de nu avusese nici o clipă de răgaz. Şi nu era el omul care să lase lucrul neisprăvit.

Jurământul către Andrei Báthory

Stătea Mihai Vodă la mare îndoială. Vedea însă limpede unde era primejdia. Mai ştia însă că ce nu se poate face repede cu fapte se ajută cu vorba. Vorba dă timp de judecată şi alege vremea potrivită faptei. Aşa a şi făcut. Ca să nu fie luat pe neaşteptate se grăbeşte, în Iunie 1599, să facă jurământ şi lui Andrei. Ii molcomea astfel planurile ce le va fi nutrit, până i-o veni lui bine.

Un plan mare

Până în toamnă a stat Mihai în grea teamă. De pretutindeni avea veşti turburătoare despre iţele ce i se ţeseau în taină. A văzut atunci că bine nu poate ieşi, dacă nu grăbeşte lucrul într'un fel sau altul. Deaceea s'a hotărît să facă aceea ce numai generalii de seamă ştim să fi făcut. Vroia să-şi croiască drum la Impăratul, unica lui nădejde care îi întovărăşia gândul şi fapta. Pentru aceasta s'a gândit să ia pentru sine Ardealul cât mai repede.

In vreme de toamnă şi-a strâns iute oastea şi a trecut peste munţi prin părţile Buzăului, unde se afla atunci. A dat vorbă şi celei din Oltenia să facă acelaşi lucru. Şi de acolo au plecat steagurile pe la Turnul-Roşu sub conducerea ostaşului de seamă Baba Novac, cel atât de mult cântat de popor, apoi a lui Udrea Banul, boerul înţelept şi a îndrăzneţilor fraţi Buzeşti. Cu adevărat hotărîrea aceasta este demnă de generalii mari ai lumii. Se ştie că numai cu vitejie şi curaj se poate ajunge la izbândă.

Şelimberul

Andrei Báthory când a aflat de aceasta şi-a strâns şi el oastea toată şi a scoborît dela Cluj spre Sibiu. Gândea să lovească întâi oastea oltenească şi să ocolească primejdia. Dar Mihai lucrasè repede. Braşovul, Ţara Bârsei, Făgăraşul, se închinaseră şi el mergea grabnic să-şi unească oastea în câmpia Sibiului. Acolo i-a fost dat să se întâlnească cu oastea ungurească a Craiului. S'a încercat mai întâi o împăcare prin Malaspina, omul Papei, dar n'a fost posibilă, şi la 28 Octomvrie s'a dat măreaţa bătălie dela Şelimber, care nu s'a câştigat cu uşurinţă ci cu grea luptă multă vreme nesigură.

Ştim în amănunt cum s'a petrecut aceasta. Ne-a povestit-o doar un cronicar vestit, duşmanul lui Mihai, anume Szamoskőzi, ale cărui vorbe le şi împrumutăm: „Lupta se dădu în întinsa câmpie dintre oraşul Sibiu şi comuna Şelimber. Intinderea acelui şes e astfel împărţită de vechea albie a Cibinului, încât partea dinspre Şelimber pare mai aplecată, iar cea de către Sibiu mai ridicată. Distanţa e de 4000 de paşi. Mihai se aşeză spre Sud-Est, iar Cardinalul în partea opusă spre Apus, către râul Cibin... Pe de altă parte Cardinalul cu armata sa ocupă partea mai aplecată care era închisă de oraşul şi râul Sibiului. Mihai cuprinse cu oştirile sale locurile, parte de din jos, parte de din sus de Şelimber, care adecă sunt mai în apropierea munţilor de deasupra Sibiului şi Şelimberului, aşa că dacă s'ar fi cumpănit foloasele s'ar fi văzut că Voevodului, sau norocul îi dădu un loc mai prielnic sau dânsul şi-l alesese după propria sa chibzuială în contra mai jos aşezatului Andrei. Acolo aşeză în faţă-i Cardinalul cam 1000 de călăreţi din oastea sa. Cu aceştia împreună mai fură trimişi înainte încă 300 de Poloni uşor înarmaţi prevăzuţi cu arcuri şi prăştii şi cu săbii de aramă". Se arată apoi toată oastea care şedea faţă în faţă şi care erau conducătorii de o parte şi de alta. Apoi „s'a suflat în trâmbiţe şi tunurile dimpreună cu toate maşinăriile începură deodată să împrăştie moartea; văzduhul întreg se umplu de strigăte, de răcnete, de zdrăngănitul săbiilor îngrămădite ce străluceau printre tunuri. Toate se umplură de fiorul omorului şi al prăbuşirei, iar Valahul fără îndoială că ar fu putut să se deslănţuie mai vehement asupra Ardelenilor dacă ar fi avut tunari pricepuţi în acea meserie, pentrucă era aşezat într'un loc mai potrivit pentru luptă şi pentru punerea în acţiune a artileriei, căci pricinui mai multă spaimă decât pustiire cu ghiulele lui aruncate de mai sus, care sburau pe deasupra liniei de bătaie, sau atingeau numai vârfurile sulităţelor... Primul atac îl făcu Baba Novac în fruntea cetelor sale în contra lui Ştefan Lazar, care se afla în faţa lui, cu mai multă vitejie decât putere, însă pe lângă toate străduinţele ce-şi dăduse fu silit să se retragă respins de cetele acestuia. Mihai îi trimise în ajutor o puternică ceată de călăreţi voinici, prevăzuţi cu lănci, trupe care sunt foarte potrivite pentru respingerea atacurilor violente. Erau Ungurii şi Secuii pe care îi conducea Gheorghe Makó. Aceştia

îmbărbătară soldaţii gata de luptă şi retragere şi întorcându-şi caii spre Cardinal şi spre Ştefan Lazar se năpustiră asupra lor, împărţindu-se în două părţi. Parte se deslănţuiră asupra pedestraşilor, care siliră pe Baba Novac să se retragă, îi măcelăriră cumplit călcând pe unii cu copitele cailor, împungând pe alţii cu lăncile. Acolo peri Ştefan Lazar aşternându-se morţii şi strigând în mijlocul soldaţilor săi : „Voi să mor ca să nu mai slujesc unui popă care mi-a răpit cinstea şi vredniciile mele". Cealaltă parte a oştirii Voevodului năpădi asupra aripei lui Moise, care se afla în faţă. Aici se săvârşi mare măcel, căci fiind punctul principal al încăerării, din amândouă părţile se luptau cu eroism şi cădeau din ambele părţi istoviţi de răni... Ungurul se bătea cu Ungurul; unul pentru a-şi apăra ţara, altul pentru a şi-o supune, cu egală stăruinţă. Totuşi luptându-se un răstimp cu egale puteri, Mihai trimiţând un mănunchi de oameni soldaţilor săi spre ajutor, Moise fu respins de către Makó şi pierdu multă lume în această retragere. Aci fu răpit un steag împodobit cu insignele Báthoreştilor, dela oastea lui Moise; stegarii Toma Grecus şi Ştefan Szeplaki împreună cu Teodor Kolbász fură ucişi, ceeace însemna căderea pentru ai noştri. Petru Huszár, cu gândul să îndrepte situaţia desperată a lui Moise, se grăbi să-i dea ajutor cu voinica-i oaste de călăreţi care asculta de dânsul, şi năvălind asupra trupelor lui Mihai le împreăştie şi le respinse înapoi. Soldaţilor ce se aflau în retragere, însuşi Mihai sărindu-le în ajutor cu restul călărimei sale ungureşti şi sârbeşti şi cu toată falanga sa puternică, nu numai că îi salvă pe Unguri şi pe Sârbi, dar după multă vărsare de sânge îi sili să se retragă. Mihai îmbărbătă acum pe ai săi să folosească tot momentul şi să exploateze cât mai mult succesul.

„După această ciocnire cu izbândă, norocul părând a înclina spre Voevod, Gaspar Corniş, căruia i se încredinţase din partea Cardinalului conducerea întregei armate, îngrijindu-se la aripa dreaptă de dispoziţiunile impuse de starea actuală a împrejurărilor, fu prins pe neaşteptate şi dus la Voevod. Toţi se înfiorară la auzul captivităţii nebănuite şi îşi făcură gânduri rele despre căpetenia supremă. Soldaţii şi Principele se cutremurară când văzură că aproape toate trupele căzură fără conducători în mâinile duşmanului. Mihai cunoscându-l pe G. Corniş de mai

BCU Cluj / Centrul Universitar / Biblioteca

demult din soliile anterioare şi fiind renumit pe urma bărbăţiei lui în multe fapte, îi respectă vrednicia şi virtutea şi-l puse sub pază bună ca să nu i se întâmple nimic. N'au lipsit totuşi acei bârfitori care susţineau că G. Corniş nu întâmplător ci cu voie se lăsă să fie prins de Voevod. Insă aceste calomnii fură zdrobite prin vitejia acelui bărbat şi prin credinţa sa statornică faţă de familia Báthoreştilor, căci fiind favoritul acestora din tinereţe ajunse la mari demnităţi şi bogăţii, aşa că nu ni se pare nici probabil necum adevărat ca dânsul, care ţinea atât de mult la Báthoreşti, să poată fi bănuit că a consimţit cu tiranul Voevod...

„Era la 3 ceasuri d. m., când Andrei luptându-se fără nădejde după ultimul impuls al Valahului, îndepărtând dela sine orice speranţă de a mai îndrepta situaţia, a ieşit din luptă şi a luat-o la fugă. In asemenea împrejurări Andrei Barcsai, St. Tahi şi Petru Huszár, ca să nu-i rămână biruinţa pe partea lui Mihai, sfătuindu-se la olaltă cu sânge rece, se hotărîră să restituie ordinea de luptă în cetele răsfirate şi să-l atace pe Mihai, care sălta acum de bucuria succesului câştigat. Lupta se reluă din nou. Fiecare se năzui să stoarcă biruinţa. Se părea că Marte stă la îndoială, că oare să se dea pe o parte sau pe alta. Şi ce era mai important Voevodul însuşi, lăpădând dela sine orice nădejde nutrită mai înainte lăsând-o Transilvănenilor, bătea în retragere şi odată cu dânsul întreaga lui armată. Această luptă fu înspăimântătoare aşa încât, dacă nu s'ar mai fi gândit să se curme, Voevodul nu ar fi continuat, reculegându-se, să-i oprească pe cei buimăciţi de zăpăceală. Incălecând un cal spumegător, plin de foc, alergă acoperit de praf şi sudoare într'o parte şi într'alta, întrebuinţând când îndemnul când ameninţările, când loviturile şi autoritatea persoanei sale pentru a opri steagurile şi pe fugari strigându-le : „Ce va să zică această mişelie? Ce va să zică acest exemplu de înspăimântare neobişnuită, care vă face să scăpaţi din mâini o biruinţă câştigată? Voi daţi unui duşman îngrozit şi risipit putinţa de a se reculege ! Unde sunteţi soldaţii mei viteji care odinioară aţi pustiit Bulgaria, aţi sdrobit armata lui Caraiman şi a lui Ahmed, voi, care aţi îmbogăţit Ţara Românească din jefuirea barbarilor? Pentru ce puterile voastre sunt acum sleite, mâirile voastre slăbite iar inimile fără bărbăţie? Şi ceiace e ruşinos de spus, nevrednic de făcut, pentru ce braţele voastre

înarmate chiamă în ajutorul lor picioarele nearmate? Astfel o să luaţi voi Ardealul? Astfel o să vă umpleţi casele voastre de dobândă? Pentru ce nu vă opriţi? Pentru ce vă hărăziţi veşnica necinste în loc de slavă?" Acestea şi altele de felul acesta le spuse Mihai strigând, dar spaima era mai puternică decât ruşinea. Ea biruia nu numai cuvintele ci şi rănile şi loviturile. In dosul taberii Românilor era un deal înăltişor înconjurat cu şanţuri lângă satul Cisnădie. Aici se refugiară toţi înspăimântaţi. Şi însuşi Voevodul, ascunzându-se la fel, înconjurat de o mână de ai săi, aşa se învălmăşi încât se spune că ar fi ajutat această retragere şi că prin fuga sa şi a ostaşilor săi oferea convingerea prăbuşirii oştilor sale. Alţii spun că ar fi fugit până la nevastă şi copii, iar proviziunile armatei, pentru a fi scutite de orice primejdie a luptei, n'au fost aşezate aşa aproape. In urma acestui succes al atacului, dacă aceia cărora le era încredinţată falanga ar fi înaintat spre duşmani şi ar fi sărit în ajutor la timp lui Barczai, Moise şi altora, care pătrunzând în rândurile barbarilor, au străbătut în mijlocul lor şi au deschis calea spre temeinică biruinţă şi, dacă le-ar fi călcat mai cu inimă în urmă, în nimenea nu mai încăpea îndoială că chiar şi nearmaţi ar fi putut nimici aceste rămăşiţe ale Valahului, fapt care fu confirmat cu deplină siguranţă nu numai de experienţa, care se lămuri până la limpezime după aceia, ci chiar prin mărturisirile Valahilor înşişi".

Nici la Unguri nu era mai bine, Mihai îşi refăcu însă oastea şi începu atacul până când ,,aşa se întâmplă că Valahul birui, iar Cardinalul rămase biruit. Pe acesta îl părăsi nădejdea iar celuilalt oarecum disperarea îi aduse biruinţa. Atunci Românii luând cunoştinţă despre fuga Ungurilor, când văzură că toate locurile din împrejurimi sunt curăţite de duşmani, săltară de bucurie şi se înarmară pentru distrugerea taberei. Drept aceea o atacară şi o despoiară cu toată armata, fiind scutiţi de orice cursă şi serbară biruinţa, a cărei nădedje de mult îi părăsise, cu cântări şi chiote vesele. Iar după aceea se ivi ziua spre marea fericire a triumfătorilor. Era Vineri. In timpul acesta Valahul, ieri învins azi învingător, termină uşor cu Transilvănenii... Cât despre cadavrele celor căzuţi se îngrijiră Sibienii ca să fie înmormântate, adunându-le de pe o mare întindere ca să nu zacă descoperite spre pradă fiarelor şi altor

sălbătăciuni. Astfel fu dat pământului, pământul său. Şi cei ce se deosebiau mai adineaori războindu-se, ajunseră a fi întru toate la fel. Şi fiindcă gura negrului mormânt nu fu în stare să-i înghiţă pe toţi şi grămada de morţi adunaţi se ridică la înălţimea unei movile, fură aşezate peste fiecare rând de morţi cu mâna glii tăiate din ţelină. In felul acesta mărindu-se mormântul în movilă, se poate vedea la doi chilometri de oraş şi se va putea vedea în trecerea veacurilor întotdeauna acest simbol al prăbuşirii Transilvaniei".

Iată biruinţa curajului şi împlinirea gândului celui mare.

La Alba-Iulia

După această biruinţă se duse Mihai Vodă la Alba Iulia în ziua de 1 Noemvrie şi se aşeză Domn al celor două ţări. Acolo a primit şi închinarea tuturor popoarelor şi stărilor din Transilvania, recunoscându-se astfel deplina lui stăpânire

In palatul de acolo, care şi azi se poate vedea, ţinu cea dintâi dietă dela 20 la 28 Noemvrie, chibzuind la buna conducere a ţării lui celei nouă. A doua dietă a ţinut-o la Braşov dela 12 la 15 Martie 1600.

Astfel făcu Mihai Vodă întâia unire a Românilor din cele două ţări fiind el Domn al Ardealului iar pe feciorul său Nicolae-Petraşcu ridicându-l în scaunul muntenesc.

Cuprinderea Moldovei

In urma acestora avea să vină însă alt necaz. Andrei Báthory fugind spre Moldova, de unde nădăjduia ajutor, a fost ucis de nişte Secui tocmai pe când Polonii şi Ieremia Movilă se pregăteau să-l ajute. Deci venea acum primejdia dinspre hotarul Moldovei. N'a stat mult la îndoială nici acum. Strângându-şi oastea şi lăsând Ardealul în grija credincioşilor săi, trecu munţii în Moldova în luna Mai 1600, şi repede o cuprinse toată. In iureşul lui biruitor alungă pe Ieremia din Suceava apărată de Poloni, îi luă urma şi îl urmări până la Hotin, unde era gata să-l prindă la 23 ale lunei dacă nu l-ar fi împiedecat pădurea cea mare care era acolo. Se întoarse dela malul Nistrului şi intră în Iaşi la 1 Iunie, în bucuroasă primire.

In Moldova Mihai a văzut iarăşi un lucru frumos : oastea moldovenească nu vroia să lupte cu Românii de dincoace de Putna, ci s'a închinat toată.

Cereau atunci Moldovenii să le fie Domn Nicolae-Petraşcu, însă Mihai, ştiindu-l prea tânăr spre a fi cârmuitorul unei ţări nouă, nu l-a

dat ci a pus locţiitor de Domn pe Udrea Banul, pe Andrei Vistierul, pe Sava Armaşul şi pe Negrea Spătarul. Mai apoi le-a dat Domn pe Marcu Vodă, feciorul frăţine-său Petru Cercel, care era ajutat de Preda Buzescu.

După aceea Mihai s'a întors în Ardeal, unde a avut loc cea de a treia dietă la Alba-Iulia. De data aceasta s'a îngrijit în deaproape de soarta Românilor de acolo.

Astfel s'a făcut întâia şi neuitata noastră unire. Nu mai erau trei domnii ci una singură. A fost deajuns să fie un om deplin şi ea s'a putut face.

Răzvrătirea ungurească

Nenorocul paşte însă veşnic pe om. L-a păscut şi pe Mihai Vodă. Pe deoparte Impăratul Rudolf cerea cu stăruinţă să-i dea lui Ardealul, dar Mihai „nu se îndura". Apoi i-a pus alături oaste nemţească sub conducerea ambiţiosului George Basta, om netrebnic şi fără grije de nevoile împărăteşti, gândindu-se mai mult la ale sale. Cu intrigă nădăjdui să ia pentru sine Ardealul. Basta a ridicat împotriva lui Mihai pe Unguri, care au început să se poarte urît cu Românii.

Răzvrătirea a început la Huedin, în luna lui August şi s'a întins repede, că erau Ungurii pismaşi fără seamă. Aşa fac toţi neputincioşii: lovesc mişelnic pe stăpânul lovit de vremuri.

Mirăslău

Se ivise atunci o nouă cumpănă în vieaţa lui Mihai Vodă. Nu erau numai răzvrătirile, pe care le putea ţine uşor în frâu. Viperele ridicaseră şi oaste nouă şi neobosită, iar Basta nelegiuitul li s'a adăogat lor. Vrăjmaşii au ieşit înaintea lui Mihai la Mirăslău. Era acolo toată oastea ungurească şi nemţească şi pierdu Mihai Vodă lupta dela 18 Septemvrie 1600, nu fiindcă n'ar fi putut birui, ci fiindcă „nu-l lăsase inima" să se bată cu creştinii, cu oastea Impăratului. După acea neizbândă a scăpat Mihai Vodă stindardul, după cum ştim.

Ţara Românească în primejdie

Lanţul nenorocirilor a crescut. Retrăgându-se la Făgăraş, unde-şi avea Doamna şi copiii, îi veniră veşti triste şi din ţara de baştină.

Intre timp Polonii ajutaseră pe Ieremia Vodă să-şi ia domnia şi acum, dorind răzbunare, pornise cu fratele său Simion să-l pue Domn

în Ţara Românească. Mihai a trebuit să treacă repede munţii şi să le iasă înainte. Acum nu mai avea oaste destulă şi a fost greu să-i oprească. Cetele de ostaşi trimişi înainte au fost înfrânte la Buzău, la Ceptura şi Slon. Deaceea i-a aşteptat în gura Teleajenului, la Bucov, unde a dat bătălia dela 20 Octomvrie, pe care a pierdut-o. A pierdut apoi şi pe cele care au urmat. Cea mai dureroasă a fost la Curtea de Argeş.

Drumul la Impăratul

Totul fusese pierdut. Mai avea o singură nădejde: Impăratul. La el credea că poate afla sprijin. Şi-a luat atunci Mihai Vodă o ceată de ostaşi credincioşi şi a pornit spre oraşul împărătesc. A trecut prin Oltenia, a ajuns la Deva, a mers pe sub Munţii Apuseni şi după ocol îndelung, a poposit la Viena.

Nechibzuitul Impărat, care era la Praga, nu a vrut să-i dea ascultare oricâte plângeri şi îndemnuri i-a trimis. Credea că Basta va ţine bine pentru el Ardealul, şi de mai mult nu avea nevoie. Numai că nu a fost aşa. Ungurii nu pentru Basta se gândeau să ia Ardealul ci pentru ei. Venind înapoi Sigismund l-au şi recunoscut îndată ca principe legiuit. Ardealul era deci pierdut.

Abia atunci i-a venit minte lui Rudolf II şi s'a gândit că numai Mihai e în stare să îndrepte lucrurile. Deaceea l-a chemat la Praga, l-a primit bine şi i-a dat ajutor ca să ia Ardealul. I-a cerut însă să se unească cu Basta. Cu mare greutate a făcut şi aceasta, dar a făcut-o să nu creadă lumea că el a fost piedică, şi a pornit spre Ardeal.

Gorăslău

După ce s'au unit oştile lui Mihai cu ale lui Basta au plecat mai departe împreună. Sigismund le-a ieşit înainte la Gorăslău şi acolo s'a dat o mare bătălie la 3 August 1601, pe care era s'o piardă Imperialii dacă nu era Mihai, după cum însuşi Basta face mărturie. Acum era iar a lor Transilvania.

Dar cine trebuia să o stăpânească? Toate nădejdile erau în Mihai, de a cărui venire se svonise şi în Ţara Românească, de unde a fost izgonit Simion Vodă. Zilele cele bune aveau să se întoarcă, poate, pentru multă vreme.

Moartea Voevodului

Basta însă nutrea gânduri rele. Mergând împreună să pună stăpânire pe tot Ardealul, au coborît până în Câmpia Turzii sau Cristiş. De acolo trebuiau să se des-

parte. Mihai era nevoit să se ducă să-şi vadă neamul şi să-şi ia iar ţara. Dar acolo cânele de Basta a pus soldaţii lui de l-au omorît, socotind că-i va fi mai uşor a stăpâni singur ţara. Insă n'a fost aşa. Acele întâmplări dureroase iată ce trist le povesteşte cronicarul Ludescu : „De acolo se ridicară şi veniră în luncile Turdii şi dederă mulţămită lui Dumnezeu, şi merse Mihai Vodă la Basta Giurgiu de se rugă să-i dea câtăva oaste ajutor ca să se ducă la Făgăraş, să scoată de acolo pre Doamnă-sa şi pre fiu-său Nicola Vodă, că era acolo închişi de Unguri de câtăva vreme. Iar Basta Giurgiu, fiind amestecat cu Ardelenii, cu multe svaturi rele şi hiclene spre Mihai Vodă ca să-l omoare, din gură i se făgădui să-i dea Nemţi ajutor, iar Basta făcând meşteşug hiclean, că zise lui Mihai Vodă ca să-şi trimiţă toate oştile înainte la Făgăraş, numai să rămâie el cu curtea lui, şi trecând câteva zile îi va da ajutor. Şi după cuvântul lui cel hiclean făcu aşa. O, bun prilej îşi făcu Basta spre pierderea bunului şi viteazului Mihai Vodă !

„Iar când fu într'o dimineaţă văzu Mihai Vodă oastea nemţească viind către cortul lui, unii călări, alţii pedeştri, şi socoti Mihai Vodă că aceştia sânt ajutor lui şi nimica de dânşii nu se temea. Iar ei procleţi nu au fost ajutor ci vrăjmaş. Şi dacă văzu că sosesc ieşi Mihai Vodă din cortul său înaintea lor vesel şi le zise : „Bine aţi venit, voinicilor, vitejilor !" Iar ei se repeziră asupra lui ca nişte dihănii sălbatice cu săbiile scoase, ci unul dede cu sulita şi îl lovi drept în inimă, iar altul degrab îi tăie capul. Şi căzu trupul lui cel frumos ca un copaciu, pentru că nu ştiuse, nici se împrilegise sabia lui cea iute în mâna lui cea viteză. Şi rămase trupul gol în pulbere aruncat. Că aşa au lucrat pisma încă din începutul lumii, că pisma au pierdut pre mulţi bărbaţi făr de vină, ca şi acesta. Căci era ajutor creştinilor şi sta tare ca un viteaz bun pentru ei, cât făcuse pre Turci de tremura de frica lui ; iar diavolul cel ce nu va binele neamului creştinesc, nu l-au lăsat. Ci iată că cu meşteşugurile lui au intrat în inima celor răi, hicleni, până-l dederă şi morţii, şi rămaseră creştinii, şi mai vârtos Ţara Românească, săraci de dânsul. Pentru aceasta dar cade-se să blestemăm toţi creştinii pre neamul unguresc, mai vârtos, căci sânt oameni răi şi hicleni încă din felul lor ; aşijderea şi pre Basta Giurgiu, căci au ascultat pre domnii ungureşti

Central University Library

de au ucis pe Mihai Vodă fără de nici o vină. Unii ca aceia să fie anatema. Adevăr, acel Basta încă şi-au luat plata dela Impăratul Rodolful, că l-au belit de viu foale. Precum scrie : că cine sapă groapa altuia, el cade într'însa."

Aşa s'au sfârşit zilele de biruinţă şi de sfântă unire ale lui Mihai Vodă Domnul cel viteaz. Vieaţa lui s'a stins acolo în Ardeal unde trupul s'a întors în pământul românesc din care pornise, iar capul cu cinste l-au îngropat la Mânăstirea Dealului, punându-i şi frumoasă pisanie : „† Aice zace cinstitul şi răposatul capul creştinului Mihail Marele Voevod ce-au fost Domn Ţărăei Rumâneşti şi Ardealului şi Moldovei. Cinstitul trup zace în Câmpii Tordei. Şi când l-au ucis Neamţi(i) ani au fost 7109 în luna August 8 zile. Această piatră o (a)u pus jupan Radul Buzescul i jupăneasa Preda".

Gândul lui „şi hotarul Ardealului, pohta ce-am pohtit : Moldova, Ţara Rumânească" aşa cum cu durere scrisese pe un act al său, acela a rămas pentru totdeauna să lumineze „ca un stâlp de foc căile destinului românesc" (I. Lupaş).

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

IV

UNIREA UNUI DOMN ÎNȚELEPT

Dăinuește gândul unirii

Cinstitul trup al neobositului Domn Mihai Voevod se odihnea de mulțime de ani în Câmpia Turzii, nu fără a tresări, că „pohta ce a pohtit" nu se împlinea încă. Spiritul lui mare, fulgerătoarea înțelegere a lucrurilor noastre, aceea era vie pretutindeni și nimeni n'o putea ucide, nici mișelnic nici fățiș. Ea a durat, s'a așezat pe tării noui și a rodit. Toată suflarea românească văzuse aevea că unirea nu e o himeră și nici măcar o iluzie, ci o adâncă realitate, chiar dacă trupul țărilor noastre mai avea de suferit sfârticările bunilor creștini, Austria (1777) și Rusia (1812), care rupeau trupul Moldovei. Numărul celor care o înțelegeau și o pătrundeau profund creștea pe măsură ce se scurgea vremea. Mulți îi considerau de visători pe toți cei care se mai gândeau la ea. Erau însă spiritele cele mai pătrunse de aspra realitate a treburilor noastre. Dar ce frumos titlu de glorie poate fi pentru omul care vede mai bine realitatea, decât acela de visător? Să le zicem visători dar; numai cât noi știm un lucru: visa nația întreagă visul ei drag, vis coborît odată pe pământ în zilele lui Mihai Viteazul.

Să luăm dar firul visării românești.

Visătorii unirii

Încă dela începutul veacului trecut a venit din Ardeal la București un visător înveterat. Era Gheorghe Lazăr scoborît de peste munți cu o desagă de cărți și o minte luminată. El a deschis la Sfântul Sava o școală în care *s'a învățat românește*. Școala aceea, care avea planuri mari, a dat elevi buni. Să nu uităm dintre ei pe Ion Eliade Rădulescu, îndrumătorul ei mai apoi. De aici,

B C U IASI
Central University Library Iasi

dintre zidurile puțin comode ale acestei școale, așa cum ni le arată cu farmecul său deosebit Ion Ghica, a ieșit cea mai entuziastă, cea mai frumoasă generație spirituală românească din câte am avut: întâii noștri oameni de sacrificiu, întâii noștri intelectuali, întâii noștri ofițeri, întâii noștri revoluționari de simțire românească. Aceștia sunt făuritorii anului '48 și ai proectelor anterioare, pe care o literatură neserioasă și nesănătoasă a căutat zadarnic să-i acopere sub apăsarea unor păcate pe care nu le-au avut. Fără această generație, care a avut pe un Nicolae Bălcescu, un Ion Câmpineanu, un Mihail Kogălniceanu, acesta de altă formație, și pe atâția alții, nu s'ar fi întâmplat aceea ce s'a întâmplat, căci aceștia sunt visătorii: *generația Unirii*.

Oamenii anului 1848 au știut să sufere pentru gândurile lor și pentru iubirea lor. Dar ei au știut și să muncească pentru credința lor.

Opera „pașoptiștilor"

Era atunci de o parte o țară expusă poftei de nouă cutropire maghiară, care vroia să înlăture cu totul puterea românească din Ardeal; de alta, două țări bogate dar desbinate, care se zbăteau în jocul nefast al intereselor și neputințelor rusești și turcești. Prin pana lor caldă, convingătoare, dreaptă, dusă numai prin puterea nenumăratelor lor suferințe, „pașoptiștii" aceștia au știut să intereseze asupra noastră toată lumea. Cantitate de nebăgat în seamă din punct de vedere militar și politic pentru lumea organizată de atunci, ei au știut să provoace toată diplomația contemporană prin tot ce a avut ea mai bun, mai ales. Acei care nu vroiau să se întâmple dorința și simțirea noastră și-au pus în luptă tot ce au avut mai bine pregătit. Au aruncat în joc minciunile și vorbele de ocară deopotrivă, dar biruința le-a scăpat din mâini, căci încoronarea o are numai cel ce luptă pentru o cauză dreaptă.

Tratatul dela Paris

Eroica generație a anului '48 a putut să înscrie întâia biruință pe răbojul vieții ei abia la 1856. După războiul cel crâncen din Crimeia s'au adunat la Paris toate Marile Puteri și au hotărît o mai bună soartă pentru lumea toată. Atunci s'au făcut auzite glasurile celor care strigaseră în suferință, neauzite până aci, că vor unirea celor două țări, Muntenia și Moldova. Insă era greu să fie luat în considerație, că prea se împotriveau mulți și puternici

BCU Iași
Central University Library Iași

vecini. Turcii spuneau că numai unii „indivizi" se gândesc la aşa ceva, poporul fiind împotriva unirii. Austria şi Anglia propuneau să fie consultat poporul, sigure fiind de nereuşită. Toate erau minciuni grosolane; le contrazic toate actele vremii şi, mai ales, toată opoziţia lor.

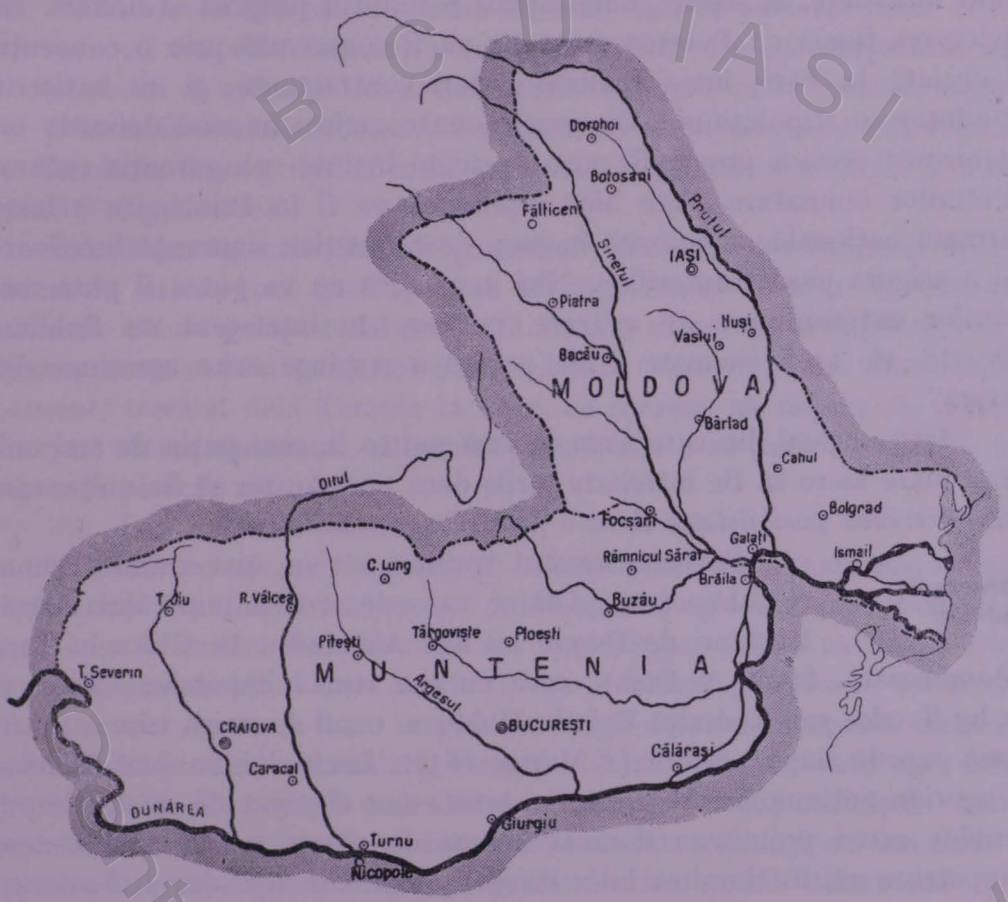

Principatele Unite

Un lucru bun tot au îndrăznit să-l facă, la îndemnul marelui împărat francez Napoleon III. La încheerea acelui tratat din 30 Martie Puterile europene au hotărît ceva şi cu privire la noi. In cele câteva articole care ne privesc, s'a admis să se convoace „în fiecare din cele două provincii, un Divan ad-hoc, compus astfel ca să constitue reprezentarea

B C U IAŞI
Central University Library Iaşi

cea mai exactă a intereselor tuturor populațiunilor, privitoare la organizarea definitivă a Principatelor. O instrucțiune a Congresului va regula relațiunile Comisiunii cu aceste Divane. Luând în considerație opiniunea emisă de amândouă Divanurile, Comisiunea va transmite fără întârziere, la sediul conferințelor rezultatul propriei ei lucrări. Înțelegerea finală cu Puterea suzerană va fi consacrată prin o convenție încheiată la Paris între Inaltele Puteri contractante, și un hatișerif, conform cu stipulațiunile Convenției, va constitui în mod definitiv organizarea acestor provincii, puse de acum înainte sub garanția tuturor Puterilor semnatare. Este bine înțeles că va fi în Principate o forță armată națională, organizată în scop de a menține siguranța interioară și a asigura paza fruntariilor. Nici o piedică nu va putea fi pusă măsurilor extraordinare de apărare, pe care în înțelegere cu Sublima Poartă, ele ar fi chemate a lua pentru a respinge orice agresiune din afară".

Iată nucleul din care avea să iasă unirea în mai puțin de trei ani. Era mare lucru să fie întrebate țările dacă vor sau nu să fie unite, căci *se întrevedea posibilitatea de a o face și a fi admisă.*

Divanurile ad-hoc

Pe baza acestui tratat nu s'au mai numit Domni ci Caimacami, până se va vedea voința poporului. Acești locțiitori de Domni au fost Alexandru D. Ghica în Țara Românească, fostul ei Domn, care nu era atunci împotriva Unirii, și a lui Teodor sau Toderiță Balș în Moldova, omul Austriei, care a murit însă repede după numire (1 Martie 1857). Locul lui l-a luat Nicolae Vogoride antiunionist recunoscut. Acesta era câștigat de uneltirile vecinilor care-i promiteau domnia în caz de scoate votul moldovenesc împotriva unirii. Numirea lui a consternat pe unioniști dar nu i-a dezarmat. Prima lor victorie a fost prinderea corespondenței Caimacamului și publicarea ei în streinătate, stârnind indignare pretutindeni. Din ea rezulta limpede în folosul cui lucra.

S'au făcut în adevăr alegeri cu multă greutate, în lupta dintre cele două curente puternice : *unioniștii*, cei mai mulți care doreau unirea oricare ar fi fost sacrificiile necesare, și *antiunioniștii*, mai puțini, care nu o doreau din nenorocite socoteli personale. Ca să iasă antiunioniștii

în Moldova, Vogoride a întrebuințat tot felul de șicane și falsuri nedemne. Din pricina aceasta pârcălabul de Galați, colonelul Alexandru Ioan Cuza, a și demisionat în mod răsunător, ca protest împotriva ingerințelor făcute.

In Moldova, din cauza acestor silnicii, ieșiseră antiunioniștii. Deci era sigur că vor vota împotriva unirii. A trebuit o nouă alergătură, un nou sbucium al unioniștilor pe la Puterile garante, ca să anuleze alegerile și să se facă altele libere. A fost greu, că se împotriveau toți vecinii cu Turcia în frunte, dar la urmă cuvântul Impăratului a biruit și s'au hotărît alegeri noui.

Ion Ghica în scrisorile sale povestește cum și-a dat Sultanul aprobarea, în urma unui gest spontan al căpitanului francez de marină Laurent, căruia povestitorul nostru îi arătase netrebniciile lui Vogoride. Pentru aceasta dăm cuvântul chiar lui Ion Ghica : „Intr'o dimineață, Laurent, trecând dela Terapia la Pera, se oprește să dejune la mine ; îi expun starea chestiunii, el ascultă și în loc de a se pune la masă își ia șapca și pleacă, zicând :

— „Las', să vezi ce am să fac".

„Indată ce ajunge la Terapia, intră în cabinetul ambasadorului, unde era și Ferdinand de Lesseps. Ambasadorul agitat și exprimându-se cu mânie în contra încăpățânării lui Reșid-Pașa, zicând că de nu s'ar teme de complicațiuni mai mari, ar coborî îndată pavilionul, Laurent, nici una nici două, se duce în grădină lângă catartul steagului, chiamă o scuadră de marinari, salută steagul și-l coboară cu toate onorurile după regulă. Thouvenel aude salutarea și se dă jos neliniștit. Laurent se face că nu-l vede și întorcându-se către soldați cu cuvnitele : *„Quand la France a versé tant de sang, elle doit être écoutée"*. Ambasadorul, la aceste cuvinte, de unde părea supărat, se duce la Laurent și-i strânge mâna, zicându-i : „Après tout, maintenant que c'est fait, ma foi, c'est bien fait. Il faut que les Turcs cèdent". Deabia ajunge la Palat știrea că Ambasadorul Franței a coborît steagul, și Sultanul trimite grabnic pe întâiul său secretar la Reșid-Pașa, ordonându-i să se anuleze îndată alegerile din Moldova. Dintr'acel moment, Unirea Principatelor devenia numai o chestiune de timp !"

S'au făcut apoi alegeri noui din care au ieşit unioniştii în plină majoritate, după cum era şi cazul. Lucru curios, alegerile cele noui s'au făcut tot sub Vogoride, care se schimbase cu totul, lăsându-le în deplină libertate.

Divanurile au lucrat bine iar când a venit vremea să se discute cele cerute de tratatul dela Paris, deputaţii şi-au spus cuvântul răspicat, încă mai mult decât atâta, că doreau împlinirea întregului program pentru care luptaseră visătorii de atâta vreme.

Hotărîrile Moldovenilor

La 7 Octomvrie 1857, Mihail Kogălniceanu a propus Divanului ad-hoc al Moldovei să aprobe „cele întâi, cele mai mari, mai generale şi mai naţionale dorinţe ale Ţării", următoarele cinci puncte :

„1. Respectarea drepturilor Principatelor şi îndeosebi a autonomiei lor în cuprinsul vechilor capitulaţii încheiate cu Inalta Poartă.

2. Unirea Principatelor într'un singur Stat sub numele de România.

3. Prinţ străin cu moştenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei şi ai cărui moştenitori să fie crescuţi în religia ţării.

4. Neutralitatea pământului Principatelor.

5. Puterea legiuitoare încredinţată unei Obşteşti Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele Naţiei."

Propunerea a fost votată pe faţă cu iscălitura în dreptul numelui fiecărui deputat. Au fost 81 de deputaţi pentru unire şi numai 2 împotriva (Logofătul Alecu Balş şi episcopul Romanului Nectarie Hermeziu). Când a votat şi deputatul ţăran Ioan Roată, atât de bine înfăţişat de Ion Creangă, a zis aceste vorbe de adâncă înţelepciune populară : „Noi nu ştim a ura, dar Dumnezeu ştie a se îndura". Avea dreptate.

Hotărîrile Muntenilor

Peste două zile la 9 Octomvrie, Divanul ad-hoc al Munteniei vota în esenţă acelaşi lucru, la propunerea lui Ion Brătianu :

„1. Chezăşuirea autonomiei şi a drepturilor noastre internaţionale, după cum sunt hotărîte amândouă prin Capitulaţiile încheiate între ţările române şi Inalta Poartă, precum şi neutralitatea teritoriului moldo-român.

B C U Iaşi
Central University Library Iaşi

2. Unirea Țărilor România și Moldova într'un singur stat și sub un singur guvern.

3. Prinț străin cu moștenirea tronului, ales dintr'o dinastie domnitoare de ale Europei, ai cărui moștenitori născuți în țară am dori să fie crescuți în religia țării.

4. Guvern constituțional reprezentativ și, după datinile cele vechi ale țării, o singură Adunare Obștească, care va fi întocmită pe bază electorală largă încât să reprezinte interesele generale ale populației române".

Primul pas era făcut hotărît și toată lumea trebuia să se gândească la el. Nu erau adevărate informațiile adversarilor unirii. Dacă au crezut ei însiși în ele, le-a fost dat să se înșele amarnic.

Convenția dela Paris

Spre a fi discutat acest răspuns al Divanurilor ad-hoc s'au întrunit din nou reprezentanții Puterilor garante la Paris. Din toate părțile veneau încă tot felul de sugestii protivnice intereselor noastre, mai ales dela țările vecine Turcia și Austria. Și cuvântul lor atârna greu.

Eram la o nouă răspântie a vieții noastre. Aveam sprijinul Franței, Prusiei, Rusiei și Sardiniei, dar era greu să ni se îngăduie totul. In Convenția care s'a încheiat la 7/19 August 1858 ni se dădea prea puțin, dar era ceva. Trebuia să ne numim *Principatele Unite Moldavia și Valahia*, recunoscându-ni-se astfel dreptul de unire, însă cu guverne și administrație deosebită, dar cu Curte de Casație comună și armată pregătită la fel. Se mai adăogau și altele care toate puteau forma Unirea. Nu ni se dădea prinț străin. Din potrivă, alesul fiecărei țări trebuia să fie Român „fiu al unui tată născut Moldovean sau Muntean".

Adunările elective

Până la alegerea Domnilor s'a hotărît ca țările să fie conduse de niște „Comisii provizorii" care trebuiau să procedeze la alegerea deputaților pentru Adunarea reprezentativă a fiecăreia. Acestea aveau să-și aleagă Domnii.

In fiecare din comisii au fost câte trei membri : Ioan Manu, Emanoil Băleanu și Ion Al. Filipescu în Muntenia ; Ștefan Catargiu, Vasile Sturdza și Anastase Panu în Moldova. Fără aceștia doi din urmă, poate că nu s'ar fi făcut unirea.

Biblioteca Universitară Iași

Alegerile s'au desfăşurat într'o atmosferă încărcată. Mulţi dintre unioniştii de seamă, văzând că nu ni se îngădue să avem prinţ străin, singurul care ar fi putut aduce pacea, au început să lucreze pe contul lor nădăjduind fiecare că poate ajunge Domn. Partidele politice, *Conservatorii* sau *Reacţionarii*, *Radicalii*, *Progresiştii* sau *Naţionalii* care începuseră să se formeze atunci, îşi aveau candidaţii lor deosebiţi.

Mulţi erau dezorientaţi şi nu ştiau ce cale să apuce spre a-şi înfăptui totuşi programul lor unionist, cum era Vasile Boerescu şi Mihail Kogălniceanu. Nu puteau găsi calea prin care să meargă la ţintă şi trebuia să se lucreze repede, căci ziua alegerii Domnilor era la 5 Ianuarie 1859. Nu era timp de gândit. Cei mai mulţi au fost de părere că trebuie un om care să facă, după alegere, unirea. Nu trebuie să fie cineva care să se încăpăţâneze a fi Domn, ceeace ar fi însemnat înlăturarea unirii poate pentru mult timp. Din această cauză tocmai naţionaliştii erau mai puţin pregătiţi de lupta electorală decât oricare alţii.

In Moldova erau iarăşi mai mulţi candidaţi care disputau voturile aceloraşi partide. E drept că naţionaliştii sau progresiştii, nu-şi fixaseră candidatul, dar ceilalţi se gândeau, unii la Mihail Sturdza, alţii la fiul său Grigore. Din diferite neînţelegeri „Grigorienii" trec de partea naţionaliştilor, care încă nu-şi aveau un candidat bine ştiut. Din această unire a şi ieşit norocul alegerii.

Cuza Domn al Moldovei

Naţionaliştii au discutat şi ei multe nume, ca al lui Costache Negri, Lascăr Catargiu, Scarlat Ruset şi chiar Vasile Alecsandri, dar nici unul nu ar fi avut toate voturile, fiindcă tocmai alegerea candidatului era grea. Având de partea lor pe partizanii lui Grigore Sturdza ar fi putut avea majoritatea. Dar pe cine să aleagă?

In împrejurări destul de triste unioniştii, adunaţi în ziua de 3 Ianuarie 1859 la Costache Rola, au izbutit să-şi fixeze candidatul. Era colonelul Alexandru Ioan Cuza propus de Pisoschi. Asupra lui s'au unit toţi. Unii din foştii candidaţi şi-au retras candidatura şi au semnat ei înşişi această propunere. In ziua alegerii, la 5 Ianuarie, el a fost alesul naţiunii pentru Moldova.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Marele bărbat de stat şi patriot Mihail Kogălniceanu, a putut atunci, să-i ţie frumosul cuvânt pe care-l ştim. Să nu-l uităm :

„După o sută cinci zeci şi patru de ani de umilire şi degradare naţională, Moldova a intrat în vechiul său drept, consfinţit prin capitulaţiile sale, dreptul de a-şi alege pe capul său, pe Domnul.

„Prin înălţarea Ta pe tronul lui Ştefan cel Mare s'a reînălţat însăşi naţionalitatea română. Alegându-te de capul său, neamul nostru a voit să împlinească o veche datorie către familia Ta, au voit să răsplătească sângele strămoşilor Tăi, vărsat pentru libertăţile publice.

„Alegându-te pe Tine Domn în ţara noastră, noi am voit să arătăm lumii aceia ce toată ţara dovedeşte : *la legi nouă, om nou.*

„O, Doamne ! Mare şi frumoasă-ţi este misiunea ! Constituţia din 7/19 August ne însemnează o epocă nouă şi Măria Ta eşti chemat să o deschizi. Fii dar omul epocii ; fă ca legea să înlocuiască arbitrariul ; fă ca legea să fie tare ; iar Tu, Măria Ta ca Domn, fii bun, fii blând, *fii bun, mai ales pentru aceia, pentru cari mai toţi Domnii trecuţi au fost nepăsători sau răi.*

„Nu uita că, dacă cinci zeci de deputaţi Te-au ales Domn, însă ai să domneşti peste două milioane de oameni.

„Fă, dar, ca Domnia Ta, să fie cu totul de pace şi de dreptate, împacă patimile şi urile dintre noi şi reintrodu în mijlocul nostru strămoşeasca frăţie.

„Fii simplu, Măria Ta, fii bun, fii Domn-cetăţean ; urechea Ta să fie pururea deschisă la adevăr şi închisă la minciună şi linguşire.

„Porţi un frumos şi scump nume, numele lui Alexandru cel Bun, Să trăieşti dar mulţi ani !

„Ca şi dânsul, fă, o Doamne, ca, prin dreptatea Europei, prin desvoltarea instituţiunilor noastre, prin simţimintele Tale patriotice, să mai putem ajunge la acele timpuri glorioase ale naţiei noastre, când Alexandru cel Bun zicea ambasadorilor Impăratului din Bizanţ, că : *România nu are alt ocrotitor decât pe Dumnezeu şi sabia sa !*"

Era în acelaşi timp o urare şi un program de lucru pentru viitor.

Cuza era omul marilor idealuri. N'avea interese personale şi nu înţelegea să facă jocul nimănui, afară de al ţării lui. Spontan şi drept

în hotărîrile sale, alegerea Moldovenilor a fost cea mai fericită din câte se puteau face. Viitorul n'a desmințit-o.

In Muntenia

La București, unde înadins s'a amânat alegerea, nu mergea mai bine treaba. Erau mulți candidați și voturile prea împărțite. Unii se gândeau la foștii Domni, Gheorghe Bibescu și Barbu Știrbei; alții, ca Ion Brătianu și C. A. Rosetti, la Nicolae Golescu. Și mai erau încă. Niciunul nu putea întruni majoritatea necesară. După socoteala consulului francez Béclard dela 19/31 Ianuarie, Bibescu avea 30 de voturi, Știrbei 13, Golescu 18, Ghica 6 și Ion Cantacuzino 5. Văzând fiecare candidat că nu are sorți de izbândă, a căutat să lupte cât mai mult unul împotriva altuia. Aici s'au găsit toți de acord. Deci rezultat hotărît nu se putea întrevedea. Atunci multă lume s'a gândit să aleagă tot pe Domnul Moldovei, lucru pe care l-a propus însuși pretendentul Grigore Sturdza, chiar în ziua când a fost ales Cuza în Moldova, dar la care nimeni nu se gândea serios. Totuși numai în felul acesta se putea face unirea: prin Domn.

Acest lucru circula însă insistent deoarece consulul austriac dela Iași îl și comunicase la Viena, de unde ministrul de externe Buol îl transmitea la Paris: „Cuza a fost ales la Iași; va fi ales și la București".

Singur care prinsese din sbor ideea sau o aflase singur, a fost Cesar Boliac, care la 22 Ianuarie, deși nu era deputat, se prezenta generalului Barbu Vlădăianu, comandantul oștirii muntene, și-i cerea să susție alegerea Domnului moldovean. Generalul a primit-o și a comunicat-o lui Alexandru Ghica, a cărui adeziune a fost câștigată, cauza proprie știind-o pierdută. In ajunul alegerii a propus-o și Ion Brătianu, care, deci, în ultimul moment, se unea cu singura idee salvatoare. Alexandru Ghica a lucrat însă cel mai bine pentru realizarea ei, căutând să o impue tuturor prin orice mijloace.

In noaptea de 23—24 Ianuarie au aderat la această propunere cei mai mulți deputați. Ca să se unească toți asupra acestui punct de vedere, în ziua alegerii a fost nevoie de noui sugestii și îndemnuri. Intr'o ședință secretă Vasile Boerescu a știut să atragă de această parte pe toți deputații prin frumoasele și iscusitele lui cuvinte:

„Pentru ce suntem împărțiți în două câmpuri? Pentru ce ne numim noi și voi? Ori nu suntem toți Români? Ori nu avem toți aceiași patrie? Ori nu suntem toți fiii aceleiași mame? Pentru ce să zicem: noi și voi? De ce să nu zicem: noi Românii? Nu avem toți aceiași iubire, nu simțim toți aceleași sentimente pentru mama noastră comună? Care este cauza diviziunii noastre? Care este mărul de discordie dintre noi?

„Acest măr de discordie, să nu-l ascundem: el este Domnia. Cine va fi Domnul? Fiecare își are convincțiile sale, fiecare își are simpatiile sale personale; fiecare din noi crede că țara sa va fi mai fericită având de Domn pe cutare și pe cutare. Dar discordia există, căci nu toți cugetă asemenea. Din astă discordie rezultă discreditul Camerei, discreditul nostru. Nimeni nu mai are credință la noi; anarhia nu e departe și inimicul e la porțile noastre. Cum să respingem anarhia? Cum să oprim pe străini? Făcând să piară discordia, făcând să dispară punctul care ne desparte.

„Noi declarăm că nu avem niciun candidat; Domnia-Voastră aveți vreunul? Se poate. In niciunul din noi toți nu cred că a venit aci cu hotărîre a face să fie candidatul său cu orice preț. Toți suntem Români și nimeni nu voește răul țării sale; nimeni nu ar voi ca candidatul său să ajungă la tron pe urme de sânge sau sprijinit de străini. Ar fi o ofensă pentru țară de a crede că ea a putut trimite la Cameră asemenea oameni.

„Ca să ne unim toți asupra aceluiași candidat este posibil? Cred că nu, fiindcă, am zis, fiecare își are credința sa. Dar a ne uni asupra unui principiu este posibil? Da. Asupra unui principiu ne putem uni; mai cu seamă când acest principiu este cel mai mare al naționalității noastre. Acest principiu este al *Unirii*.

„Mulți din D-Voastră, acum un an, au reprezentat țara în astă Cameră și au susținut cu căldură Unirea. Prințul Bibescu, fostul Domn, a fost, între alții, cel mai elocvent și ardent apărător al Unirii. S'ar putea oare în ăst-timp ca aste persoane să se contrazică? Aceasta nu se poate crede.

„Să ne unim dar toți asupra principiului de Unire, asupra acestui mare principiu ce are să reînvieze naționalitatea noastră.

„Să ne dăm mâna ca fraţii şi să cugetăm că suntem muritori, că avem să mai trăim câţiva ani şi că copiii şi strănepoţii noştri au să moştenească un viitor glorios, creat de noi!

„A ne uni asupra principiului unirii este a ne uni şi asupra persoanei ce reprezintă acest principiu. Astă persoană este *Alexandru Ioan Cuza*, Domnul Moldovei.

„Să ne unim ca fraţii asupra acestui nume şi posteritatea ne va binecuvânta, ţara ne va întinde mâinile şi conştiinţa noastră va fi împăcată că ne-am împlinit cu religiozitate o datorie sfântă".

Cuza Domn şi al Munteniei

Propunerea a fost primită de toţi în cea mai perfectă linişte, care a uimit şi pe reprezentanţii ţărilor străine. Când apoi s'a ajuns la votare, erau 64 de deputaţi cu dreptul de vot şi rezultatul a fost 64 voturi pentru Cuza deşi alegerea a fost secretă. Domnul Moldovei avea deci unanimitatea absolută prin care s'a făcut „să triumfe un principiu nemuritor". In parte unirea era făcută prin conducător, căci „perspectiva unirii realizată pe această cale, a descătuşat deodată sufletele de preocupările lor mărunte şi le-a înfrăţit într'un măreţ avânt naţional" (I. C. Filitti).

Alexandru Cuza şi unioniştii moldoveni au primit cu bucurie această a doua alegere. Au fost însă unii care credeau că se poate strica totul.

Prin această alegere se respectau în formă hotărîrile scrise ale Convenţiei dela Paris: au fost două adunări care şi-au ales separat Domnul de neam român, născut din tată român. In fond însă spiritul ei nu era respectat. Dar cum nu se scrisese acolo că cele două adunări nu pot alege acelaşi Domn, nu se putea nimeni împotrivi acum. Inteligenţa şi spiritul românesc au biruit uimindu-i pe toţi, când s'au văzut în faţa unui *fapt împlinit*. Napoleon însuşi a admirat perspicacitatea noastră.

Mai trebuia însă ca această dublă alegere să fie recunoscută şi de Puterile garante. Când s'au întrunit reprezentanţii lor la Constantinopol la 6 Septemvrie 1859, Sublima Poartă a trebuit să dea investitura necesară „în chip excepţional" numai pe timpul cât avea să fie Domn Cuza. Pe urmă ţările s'au condus cu un singur Domn, însă cu guverne separate.

Recunoaşterea unirii

Cu multe greutăţi, cu drumuri la Poartă şi cu tot felul de vorbe — activitatea lui C. Negri la Constantinopol trebue pusă în rândul întâi — la 2 Decemvrie 1861 Cuza obţinea dela Turci dreptul de a guverna cele două ţări cu un singur guvern la Bucureşti. Pe baza acestei învoiri, care desăvârşea unirea, Cuza da din Iaşi la 11 Decemvrie, proclamaţia care o consfinţea pentru totdeauna :

„Români ! Unirea este îndeplinită ! Naţionalitatea română este întemeiată. Acest fapt măreţ, dorit de generaţiile trecute, aclamat de Corpurile Legiuitoare, chemat cu căldură de Noi, s'a recunoscut de Inalta Poartă, de Puterile garante, şi s'a înscris în datinile naţiilor.

„Dumnezeul părinţilor noştri a fost cu Ţara, a fost cu noi. El a întărit silinţele noastre prin înţelepciunea poporului şi a condus naţia către falnic viitor.

„In zilele de 5 şi 24 Ianuarie aţi depus toată a voastră încredere în Alesul naţiei, aţi întrunit speranţele voastre într'un singur Domn. Alesul vostru vă dă astăzi o singură Românie.

„Vă iubiţi patria, veţi şti dar a o întări !

„Să trăiască România !"

La 24 Ianuarie 1862 s'a întrunit la Bucureşti cel dintâi Parlament al Ţărilor unite, cu întâiul guvern unic sub preşedinţia lui Barbu Catargiu. Acolo Cuza Vodă a trasat în linii precise programul de lucru viitor, în mesajul său : „Atârnă, dar, de înţelepciunea tuturor Românilor ca această stare politică să ajungă a fi recunoscută şi în dreptul public european ca formă definitivă a constituirii naţionalităţii noastre".

Cuza mai mărturisia totdeauna şi altceva : Coroana care i se dase o păstra ca „un depozit sacru" până la completa întregire a programului celor dela '48. Şi aşa a fost.

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

V

UNIREA UNUI REGE MARE

Drumul unirei celei mari

Prin înțelepciunea sa Cuza Vodă a izbutit să consfințească unirea prin recunoașterea ei de către toate Puterile. Viitorul n'avea decât să o împlinească. Urmașul său, Regele Carol I, care în repetate rânduri și-a arătat gândul unei uniri posibile a Ardealului, i-a dat un nou temei câștigând deplina libertate la 1877. E drept însă că Rușii ne răpeau tot atunci județele din Sudul Basarabiei, Cahul, Bolgrad și Ismail, însă aveam în schimb ieșire la Mare prin luarea Dobrogei și a Deltei, consfințite prin Congresul dela Berlin. Treizeci și cinci de ani mai târziu, hotarul în acea parte era adăogit cu Cadrilaterul, ajungându-se astfel la vechile stăpâniri ale lui Mircea cel Mare.

Hotarele în care a domnit întâiul nostru rege erau socotite de toată lumea ca definitive. Dar cât pot fi de definitive hotărîrile omenești care sunt potrivnice orânduirilor naturale? Timpul n'are nicio importanță. El știe doar să-și toarcă firul. De mult nu mai existau hotare între Regat și provinciile românești supuse altor stăpâniri. Asupra tuturor sbura același suflu românesc pornit din chiar îndemnul marelui rege. Când se luau măsuri aspre care să împiedice legătura, mai rămâneau multe căi pentru ajungerea scopului. „Vama Cucului" n'a putut-o păzi niciodată nimeni în munții noștri dragi. Badea Cârțan, și alții ca dânsul, au cunoscut-o bine.

Impotriva oricăror legi străine unirea sufletească era făcută. Numai așa ne explicăm cum de s'au putut scrie în revista brașoveană *Orientul Latin*, ca linii de program, aceste vorbe, care mărturisesc atât: „față

B C U IASI
Central University Library Iasi

cu Românii de dincolo de Carpaţi, călcând peste dăunosul provincialism şi separatism de până acum, chestiunile şi interesele lor le vom considera şi le vom trata *ca pe ale noastre*". Unirea de care era nevoe se făcuse. Aşa o arătau nu numai intelectualii Ardealului ci şi ţăranii. Spun atât de mult vorbele lui Ioan Morariu din Sicula Aradului care, în Mai 1914, striga judecătorului maghiar nedrept: „Pentru noi Românii, nu mai este dreptate în ţara aceasta. Ar fi timpul să vie Regele Carol să ne-o dea"

Războiul cel Mare

Regele Carol n'a avut norocul să se ducă să o dea. Două luni mai târziu începea Marele Război care nu ne găsea destul de bine pregătiţi. A trebuit să păstrăm neutralitatea. Copleşit de evenimente, încărcat de ani şi fapte mari, în toamnă îşi dădea şi el sfârşitul obştesc.

In scaunul regal urca Ferdinand I, care înţelegea atât de bine sufletul românesc de pretutindeni. Credinţa lui Nicolae Filipescu era îndreptăţită să i se adreseze cu aceste hotărîte îndemnuri: „Sire, eşti trimisul lui Dumnezeu ca să împlineşti visul unui neam. Vei fi cel mai mare Voevod al ţării, împodobindu-te cu titlurile lui Mihai Viteazul: Domn al Ardealului, al Ţării Româneşti şi al Moldovei, aducând pedeasupra şi strălucirea purpurei regale, sau, răpus în cel mai suprem avânt de vitejie al neamului, vei fi sfinţit ca erou naţional. De aceea, mărirea ce ţi-o urăm, Sire, este: *Să te încoronezi la Alba-Iulia sau să mori pe câmpia dela Turda*!"

România în război

Nu peste multă vreme Ferdinand avea să ajungă marele rege al tuturor Românilor. Vâlvoarea focului trebuia să ne cuprindă şi pe noi. Am mers alături de Aliaţi, care ne garantau toţi la un loc, hotarele naturale ale neamului nostru. Când am intrat în luptă, regele îşi mărturisea singurul său gând:

„După vremuri îndelungate de nenorociri şi de grele încercări, înaintaşii noştri au reuşit să întemeieze Statul Român prin Unirea Principatelor, prin Războiul Independenţei, prin munca lor neobosită pentru renaşterea naţională. Astăzi ne este dat nouă să întregim opera lor, închegând pentru totdeauna ceeace Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: unirea Românilor de pe cele două părţi ale Carpaţilor.

România

Central University Library Iași

„De noi atârnă astăzi să scăpăm de sub stăpânirea străină pe fraţii noştri de peste munţi şi din plaiurile Bucovinei, unde Ştefan cel Mare doarme somnul de veci. In noi, în virtuţile, în vitejia noastră, stă putinţa de a le reda dreptul ca într'o Românie întregită şi liberă, dela Tisa până la Mare, să propăşească în pace potrivit datinelor şi aspiraţiunilor gintei noastre".

E greu războiul, dar el este „numai de viteji purtat". Aşa a fost şi la noi. După zilele de sbor vitejesc şi victorioasă înaintare în Ardeal, am cunoscut pe cele grele şi primejdioase ale băjeniei. Intâia trădare a „prietenilor Ruşi" care n'au ajutat cum se cuvenea apărarea Dobrogei, ne-a silit de ne-am retras în Moldova. Trebuia să simţim din plin amarul cu care se pregătesc lucrurile frumoase şi veşnice. Acolo însă, la hotarul fostelor ţări Moldova şi Muntenia, am înscris fapte măreţe de vitejie, care ne dădeau dreptul *să credem în biruinţa noastră*. De n'am fi biruit nici acolo şi regele nostru ar fi murit în „triunghiul morţii", noua câmpie a Turzii, dreptatea noastră tot ar fi ieşit deasupra. Nu bântue veşnic valul nedreptăţii chiar când cei ce o fac sunt mari şi puternici. Dovada acestui lucru sunt zorile bune care se arătau, mai bune decât ne era nădejdea.

Pentru a doua oară în cursul acestui război de eliberare, Rusia ne trăda. Acum însă mai puţin din vina ei, ci din a împrejurărilor nefericite : murea ea însăşi. Inconjuraţi de toate părţile de duşmani nu mai aveam nicio scăpare. A trebuit să facem o pace separată în condiţii foarte grele. E păcat că s'a discutat ; trebuia primită aşa cum ni se cerea. Regele Ferdinand nici n'a semnat-o. A fost bine însă că a venit la timp, deoarece a deschis ochii asupra primejdiei care îi aştepta pe toţi Aliaţii, dacă nu vor fi biruitori. Deaceea ei şi-au îndoit forţele şi au determinat victoria finală, care era şi victoria noastră, deci împlinirea gândului cu care pornisem la luptă.

Unirea Basarabiei

In vremea aceea dureroasă, dar nu umilă, împotriva oricăror aparenţe, noi ne făuream idealul străbătând vitregiile aşa cum îşi împlineşte soarele datoria străbătând printre nori. Rusia ţaristă, de fapt e vorba de „Rusii", se prăbuşise. Ţările supuse îşi luau libertatea de acţiune. Moldova dintre Prut şi Nistru făcea la fel când, la 15 Decemvrie 1917, se declara *Republică*

B C U I A Şi
Central University Library

democratică moldovenească. O lună mai târziu, la 24 Ianuarie 1918, zi atât de scumpă nouă, se declara independentă prin organele ei liber constituite. Bolşevismul îi ameninţa însă existenţa, deaceea a cerut ajutorul armatei române care şi-a făcut datoria pe deplin, nu însă fără multe jertfe omeneşti dintre cele mai scumpe.

La două luni după aceea, 27 Martie/9 Aprilie, *Sfatul Ţării* hotăra alipirea Republicei Moldoveneşti independente, „în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechei Moldove, în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-şi hotărască soarta lor, de azi înainte şi pentru totdeauna se uneşte cu mama sa România".

Era vremea când pe frontul de Apus şi la Salonic, se hotărau destinele războiului.

Zilele de entuziasm şi încredere se apropiau. Basarabia dădea celdintâiu exemplu. Momentele acelea, pline de cald patriotism care a mers până la totala deslipire de cele pământeşti, nu le poate nimeni descrie. Le simţim însă toţi şi vor rămânea înscrise în inimile noastre deapururi.

Unirea Bucovinei

Biruinţa Aliaţilor era sigură. Tronurile puternicilor noştri duşmani se năruiau rând pe rând. Naţiunile îşi luau dreptul la vieaţă liberă. Moldova de sus, botezată cu numele de Bucovina, se rupea dela Austria prăbuşită. Românii de acolo se constituiau la 22 Octomvrie 1918 în naţiune liberă să-şi hotărască singură soarta. Lucrările de organizare au durat o lună de zile.

La 15/28 Noemvrie conducătorii Bucovinei adunaţi în Congres General în marea sală sinodală a Mitropoliei din Cernăuţi, hotărau astfel Unirea :

„Considerând că în cuprinsul hotarelor acestei ţări se găseşte vechiul scaun de domnie dela Suceava, gropniţele domneşti dela Rădăuţi, Putna şi Sucevita, precum şi multe alte urme şi amintiri scumpe din trecutul Moldovei ;

„Considerând că fii ai acestei ţări, umăr la umăr cu fraţii lor din Moldova şi sub conducerea aceloraşi domnitori, au apărat dealungul

Central University Library Iasi

veacurilor fiinţa neamului lor împotriva tuturor încălcărilor din afară şi a cutropirii păgâne;

„Considerând că 144 de ani poporul bucovinean a îndurat suferinţele unei ocârmuiri străine, care îi nesocoteau drepturile naţionale şi care prin strâmbătăţi şi persecuţii căuta să-i înstrăineze firea şi să învrăjbească celelalte neamuri, cu care el voieşte să trăiască ca frate;

„Considerând că, în scurgerea de 144 de ani, Bucovinenii au luptat ca nişte mucenici pe toate câmpiile de bătălie în Europa sub steag străin pentru menţinerea, slava şi mărirea asupritorilor săi, şi că ei drept răsplată aveau să îndure micşorarea drepturilor moştenite, izgonirea limbii lor din vieaţa publică, din şcoală şi chiar din biserică;

„Considerând că în acelaşi timp poporul băştinaş a fost împiedicat sistematic de a se folosi de bogăţiile izvoarelor de producţie ale acestei ţări şi despoiat în mare parte de vechea sa moştenire;

„Considerând că, cu toate acestea, Bucovinenii n'au pierdut nădejdea că ceasul mântuirii, aşteptat cu atâta dor şi suferinţă, va sosi şi că moştenirea lor străbună, tăiată prin graniţe nelegiuite, se va reîntregi prin realipirea Bucovinei la Moldova lui Ştefan şi că au nutrit veşnic credinţa că marele vis al neamului se va înfăptui, când se vor uni toate ţările române dintre Nistru şi Tisa într'un Stat naţional unitar;

„Constată că ceasul acesta mare a sunat!

„Astăzi, când după sforţări şi jertfe uriaşe din partea României şi a puternicilor şi nobililor ei Aliaţi s'au întronat în lume principiile de drept şi umanitate pentru toate neamurile şi când în urma loviturilor sdrobitoare, Monarhia Austro-Ungară s'a sguduit în temeliile ei şi s'a prăbuşit şi toate neamurile încătuşate în cuprinsul ei şi-au câştigat dreptul de liberă hotărîre de sine, cel dintâi gând al Bucovinei desrobite se îndreaptă către Regatul României, de care totdeauna am legat nădejdea desrobirii noastre.

„Drept aceia noi, Congresul general al Bucovinei, întrupând suprema putere a ţării şi fiind învestiţi singuri cu puterea legiuitoare, în numele suveranităţii naţionale, hotărîm:

„Unirea necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuş, Colacin şi Nistru, cu Regatul României".

Era cea mai frumoasă dovadă a conştiinţei româneşti, care nu se putuse stinge niciodată nici în „Bucovina".

Unirea Transilvaniei şi a părţilor ungurene

Ţara care fusese mai rău încătuşată şi mai multă vreme sub stăpânire străină, Transilvania, se mişca şi ea. Încă dela 12 Octomvrie 1918, patriotul Vasile Goldiş aduna la Oradea Mare Comitetul Naţional al Românilor din Transilvania şi Banat şi hotăra ruperea de Monarhie, lucru pe care l-au şi anunţat repede în Camera dela Budapesta la 18 Octomvrie. Românii au înţeles şi acolo să decidă singuri de soarta lor. Impotriva uneltirilor din umbră ori făţişi, şi-au organizat gărzi naţionale de apărare.

După câteva zile reprezentanţii lor se adunau din nou la Alba Iulia, unde sub preşedenţia bătrânului Gheorghe Popp de Băseşti, hotărau iarăşi acelaşi lucru: „Adunarea naţională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat şi Ţara Ungurească, adunaţi prin reprezentanţii lor îndreptăţiţi la Alba Iulia, în ziua de 18 Noemvrie/1 Decemvrie 1918, decretează Unirea acelor Români şi a tuturor teritoriilor locuite de dânşii, cu România. Adunarea naţională proclamă în deosebi dreptul inalienabil al naţiunii române la întreg Banatul cuprins între râurile Mureş, Tisa şi Dunăre."

Aşa a strigat sufletul mare al Ardealului şi aşa s'a alăturat „Ţării", cum o ceruseră încă dela 1848 cei adunaţi în Câmpia Blajului.

Acestea se petreceau în ziua în care Regele Ferdinand intra biruitor în Capitala ţării sale. Acolo, două săptămâni mai târziu, avea să primească delegaţia ardeleană care îi comunica hotărîrea dela Alba Iulia.

Imense sacrificii au dat Ardelenii în acea vreme, mai ales prin cei căzuţi în mâna tiranicei răsbunări maghiare. Dar jertfele nu fac decât să consfinţească odată mai mult poruncile dictate de pământul nostru, de neamul nostru. Şi ele toate cereau Unirea.

Românii la Budapesta

Pe când se săvârşeau toate acestea, armata română îşi reluase armele şi trecea Carpaţii, croindu-şi drum nou de glorie. Ei i-a fost dat să aducă pacea în centrul Europei distrugând bolşevismul unguresc. A intrat în Budapesta la 4 August 1919, redând Ungariei liniştea de care avea nevoie şi binemeritând dela omenire.

Babeş-Bolyai University Library Iasi

Pentru suferințele de veacuri pe care le îndurasem dela Unguri, noi le ofeream pacea de care să se bucure nestingheriți, dar numai în atât cât aveau dreptul.

Consacrarea Unirii Românilor

A venit apoi vremea păcii generale. Armistițiul întregului război fiind încheiat la 11 Noemvrie 1918, discuțiile păcii au început la 18 Ianuarie 1919 la Versailles, acolo unde în 1871 fusese umilită Franța. La 28 Iunie pacea cu Germania era semnată. Toate hotărîrile au fost apoi recunoscute și consfințite în alte tratate separate, cu fiecare dintre foștii dușmani: la St. Germain (10 Septemvrie 1919), cu Austria — România își dă adeziunea abia la 8 Decemvrie —; la Neuilly (27 Noemvrie 1919) cu Bulgaria; la Trianon (4 Iunie 1920) cu Ungaria și la Sèvres (10 August 1920) cu Turcia. Astfel a luat sfârșit marele măcel al omenirii care trebuia să o așeze pe alte baze mai drepte.

Ce mai putem spune

Știm toți că mai sunt Români în afara hotarelor de azi. Linia despărțitoare mai are și dincolo de ea suflare românească. Ce facem noi pentru ei și ce fac ei? Acum e bine să nu spunem nimic, dar să ne gândim totdeauna la ei.

Central University Library Iași

CUVÂNT DE SFÂRȘIT

După jertfe și suferințe care au durat peste 17 veacuri, țara noastră și poporul ei întreg, este iar unit în hotarele străvechei Dacii, fostă odinioară a viteazului Decebal. Am plătit prea scump viitorul nostru spre a nu ne gândi totdeauna la el. Trebuie să fie mai bun, mai înalt, mai trainic. Stă în puterea noastră să-l facem a fi așa. Drumul care duce acolo l-a arătat profesorul Iorga cu mulți ani în urmă, prin „o cultură nouă, organică, nu ideologică, de lucruri nu de cuvinte, a noastră, nu a altora, pornind pe calea științifică, și nu pe calea retorică, și care pe toate drumurile ne face să cunoaștem unitatea poporului nostru și ne îndreaptă în chip firesc către conștiința unui viitor pe care ar fi o eresie *științifică* să-l negăm— și este mare lucru când ajunge un ideal în faza aceia, încât a-l contesta este o eresie științifică pentru cele mai luminate minți ale unui popor —; pe de altă parte, orientarea firească, cu toate păcatele și cu toate greșelile, a unei societăți care se îndreaptă înainte de orice către cel mai logic, cel mai larg, cel mai deschis orizont în viitor; și, în al treilea rând, nevoia aceasta de a căuta să atragem în mijlocul poporului nostru liber acele milioane care, trăind alături de noi, ne pot transforma în câțiva ani de zile așa cum cere vremea. In felul acesta, pe trei căi: calea culturală, calea economică și calea politico-socială, a ajuns o generație nouă, din care facem parte noi, aceia care îmbătrânim acum și din cari, cu sporul minții și cunoștințele lor, vor fi chemați a face parte tinerii, la conștiința necesității absolute a îndeplinirii formei politice de viață unitară a poporului românesc".

Nu ne lipsește nimic spre a putea nădăjdui și crede în menirea noastră. Țara e bogată, strâns unită, bine tocmită. Poporul e bun,

BCU IASI
Biblioteca Universitară Iași

harnic, semeț și hotărît în fapte bune. Ii trebue foarte puțin spre a fi foarte mult : o cârmuire bună. Și o are : tânără, hotărîtă, dreaptă, înțelegătoare și iubitoare. E destul a crede, a asculta și a urma. Făcând astfel, nu va fi greu să se împlinească aceea ce ne proorocea acum o sută de ani geograful W. Hoffmann : „Acest popor unit și ajuns la cel mai înalt grad de civilizație, ar fi potrivit să stea în fruntea culturii spirituale a omenirii".

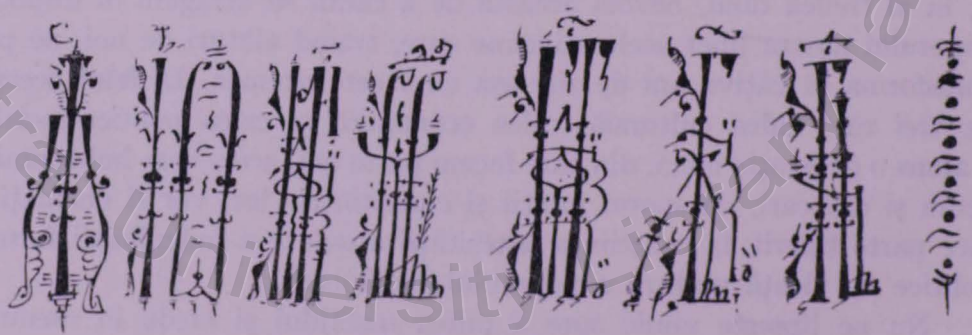

Monograma domnească a lui Mihai Viteazul

ICONOGRAFIA

ÎN LEGĂTURĂ CU CELE TREI DATE: 1599, 1859, 1918.

NOTE

I. Lucrarea de faţă s'a străduit să adune şi să grupeze pentru întâia oară *tot* materialul cunoscut despre Mihai Viteazul, dar, pe cât cu putinţă, să aducă şi material inedit. Nu ne îndoim, însă, că încetul cu încetul vor eşi la iveală şi alte lucruri noi despre Mihai Viteazul.

N'am făcut nici un fel de selecţie privitoare la veridicul unui portret sau al unei scene de bătălie, ci am reprodus chiar şi portretele cari au circulat subt alt nume.

Toate reproducerile sânt complecte şi direct după original, afară de cazul când acesta nu se afla în ţară sau ne era inaccesibil.

Portretele şi scenele executate în ţară sau de artişti români, după 1846, nu au fost reproduse, deoarece pornesc toate dela modelele străine reunite aici.

Variantele au fost în general folosite, pentru amănunte, diferenţieri şi valoare de circulaţie.

Nu ne-a fost cu putinţă să primim copii fotografice după cele două portrete ale lui Mihai Viteazul, încă inedite, ce ilustrează poema lui Palamed, dela Londra. Le vom da altădată, separat.

Pe de altă parte, amintim aici observaţia făcută înaintea noastră, că, în toate scenele de luptă gravate de contemporani, Mihai Viteazul nu este decât cel mult vag pomenit, deşi rolul lui a fost uneori principal sau de o covârşitoare importanţă. Şi astfel, vom vedea în stampele de bătălie că numele lui Sigismund Bathory este singurul pus în valoare, ca şi al armatelor aflate subt steagurile lui.

BCU Iaşi
Central University Library Iasi

Socotind că bibliografia mai veche a chestiunii e notată de I. C. Băcilă în *Portretele lui Mihai Viteazul*, însemnăm aici lucrările nemenţionate acolo, sau apărute mai târziu :

Virg. Drăghiceanu, *Lămuriri asupra Buzeştilor* în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, IV (1911)*, p. 123—124.

Const. Moisil, *Medalia lui Mihai Viteazul* în *Buletinul Societăţii Numismatice Române, XV (1920), p. 1—20.*

Al. Busuioceanu, *Câteva portrete noi ale lui Mihai-Viteazul. Bucureşti 1925 (Academia Română, M. S. I. S. III. T. V. M. 3).*

Ioan C. Băcilă, *Portretele lui Mihai Viteazul. Sibiu, 1926 (Biblioteca „Astra" Nr. 15).* Dar nr. 16, 20 şi 23 nu privesc pe Mihai Viteazul.

N. Iorga, *Incă un portret al lui Mihai Viteazul. Bucureşti, 1927 (Academia Română, M. S. I. S. III. T. VII. M. 11).*

N. Iorga, *Portrete şi lucruri domneşti nou descoperite. Bucureşti, 1928 (Academia Română, M. S. I. S. III. T. IX. M. 5).*

Ioan C. Băcilă, *Stampe privitoare la istoria Românilor. Cluj, 1929 (Extras din Anuarul Institutului de istorie naţională, V).*

Scarlat Callimachi, *Uciderea lui Mihai Viteazul. Două gravuri* în *Adevărul nr. 13888/31 Martie 1929.*

Dr. Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi Ţării-Româneşti. Vol. IV, VI. Bucureşti, 1932—1933 (Fundaţiunea „Regele Ferdinand I").*

B. Slătineanu, *Contribuţiuni la studiul portretelor lui Mihai Viteazul, însoţite de un nou portret* în *Revista Istorică Română, III (1933)*, p. *203—216.*

P. P. Panaitescu, *Mihai Viteazul. Bucureşti, 1936.*

R. V. Bossy, *Urme româneşti la Miază-noapte. I. Altă replică a portretului lui Mihai Viteazul... Bucureşti, 1937 (Academia Română, M. S. I. S. III. T. XIX. M. 3).*

St. Nicolaescu, *Cum a murit Mihai Viteazul. Noui contribuţiuni istorice cu privire la soarta osemintelor sale. Bucureşti, f. a.*. Gravura publicată la p. 3 nu există în cele 21 vol. din *Theatrum Europaeum... Franckfurt am Mayn, 1662—1738*, ale exemplarului de la Academia Română.

Hurmuzaki, *Documente... IV, P. II, p. 586. Bucureşti, 1884.*

Central University Library

N. A. Constantinescu, *Cetatea Giurgiu — Originile şi trecutul ei — Cu 6 stampe. Bucureşti, 1916* (*Extras din An. Ac. Rom. S. II. T. 38. M. S. I.*).

Intrucât explicaţiile planşei XXXII nu se găsesc date la un loc cu planşa, le reproducem aici, în limba originală :

Figura haec ob oculos ponit duo insignia miracula, alterum quidem terrestre, sed coeleste alterum, cometam videlicet novum in coelo ardentem : et pergrandem aquilam, que supra serenissimi Principis Transylvani castris in aere se libravit.

I. *Cometa novus coelo sereno apparens.*

II. *Rupes populariter Lapis regius* der Koenigstein *dicta, de qua se aquila volatu demisit.*

III. *Aquila viribus et mole corporis praecellens.*

IV. *Pagus qui primus in Valaquia occurrit.*

V. *Castra Principis Transylvani.*

VI. *Tentorium eiusdem.*

VII. *Exercitus Transylvani.*

VIII. *Urbs et arx Tergovista.*

IX. *Milites Transylvani expugnant Tergovistam.*

X. *Sinanis Bassae tentorium et castra.*

XI. *Sinan Bassa sua fuga deserens Tergovistam contendit.*

XII. *Quatuor milia Turcarum, qui praedatum exierant, reversi cum praeda armentorum numerosissima, ex Transalpina abactorum, se ad Sinanum suum redire putant ; sed in Transylvanum incidentes ad unum omnes pereunt.*

Acest text este explicativ şi pentru pl. XXX, XXXI, iar pl. XXXIII e întovărăşită în original de o fidelă traducere germană a lui.

Dăm aici şi textul alăturat pl. XLI (şi în Hurmuzaki, IV, P. II, p. 586) :

Il sito della campagna.

A. *Gran fossa di torrente, dietro quale come gagliarda trincera era attendato il Valacco.*

B. *Bosco, dentro quale aloggiava gran moltitudine del Valacco.*

C. *Mirislò gran vilaggio lontano due leghe da Albagiulia.*

D. *Quartieri del Basta li 17 di Settembre.*

E. *Corpo di guardia ungara favoreggiato dalla chiesa et sito relevato.*

F. *Corpo di guardia transilvana.*

G. *Corpo di guardia alemana con tutta l'arteglieria ben trincerata.*

H. *Quivi da 500 passi dal villaggio si fermò alli 18 di Settembre il Valacco con la sua ordinanza in una sola fronte.*

I. *Quivi il Basta da 500 passi lontano dal Valacco, vistolo fermare fece alto, et voltò faccia piantando la sua ordinanza.*

K. *Strada maestra, che per il villaggio et ponte sopra il torrente conduce in Albagiulia.*

L. *Marusio fiume navigabile, che nato in Siculia scorre per mezo la Transylvania, ariva a Lippa, e scarica nel Tibisco.*

M. *Perpetuo dorso di monti et colli, ch'hor piu, et hor meno avicinandosi al fiume fa una lista ineguale di campagna nel piu largo da 500 passi, come dove si trova la battaglia del Basta.*

II. Pentru epoca lui Vodă Cuza, materialul iconografic fiind în general cunoscut şi folosit, ne-am mărginit la câteva portrete ale lui Cuza Vodă şi ale Doamnei Elena, alăturându-le şi unele documente noi.

III. Pentru Marea Unire din 1918, materialul iconografic este pe de o parte foarte cunoscut, pe de alta inaccesibil în ceeace ar putea înfăţişa ca inedit.

De aceea, prezentarea iconografică a acestui eveniment crucial este foarte inegală şi cu lipsuri pe cari noi cei dintâi le cunoaştem şi le recunoaştem.

Cele trei peceţi de pe copertă sânt reproduse după : Const. Moisil, *Stema României ...Bucureşti, 1931* (*Arhivele Statului. Şcoala Superioară de Arhivistică şi Paleografie*).

Unitatea organică a materialului, proporţiile destul de reduse ale volumului, ne dispensează de indice şi tablă de materii.

BIBLIOTECA
UNIVERSITĂŢII
IAŞI.

B C U IASI

I

MIHAI VITEAZUL

DOMNUL ȚĂRII ROMÂNEȘTI

1593 — 1601

PORTRETE, MEDALII, SCENE,
HĂRȚI ȘI PLANURI DE BĂTĂLIE.

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității „Al. I. Cuza” Iași

MIHAI VITEAZUL, DOMN AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI, 1593—1601.
Gravură în aramă, 15,5×23,7 cm., lucrată după natură, la Praga, în 1601, de Aeg. Sadeler.

Colecția Academiei Române

© Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl. Universității Iași

MIHAI VITEAZUL

Gravură în lemn, 10×12 cm., publicată în Von der Schlacht Sigismundi Bathori mit dem Michael Wayda auss der Wallachey..., Nürnberg, 1601.

După A. Veress, Documente... VI, p. 428 București, 1933

Central University Library Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl. Acad. Universității Iași

MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 15,5 × 20 cm., de Franco, publicată în Effiggie naturali dei maggior prencipi et piu valorosi capitani di questa eta con l'arme loro. Raccolte et con diligentia intagliate da Giacomo Franco. Venetiis, 1608, [pl. XXXIV].

Colecția Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

Central University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 12×22,5 cm., de Dominicus Custos, publicată în Atrium heroicum... chalcographo et editore Dominico Custode... Augustae Vindelicorum, 1600—1601 P. III, [pl. 30]. *„Epigrama" este de Marcus Heningus, iar săpatul în aramă de Michael Manger.*

Colecția Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universităţii Iaşi

Carol I University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 12,2×16,2 cm., publicată în De Chronycke Van Hungarien... beschreuen door Hieronimum Ortelium Augustanum ende nu vertaelt door Petrum Neandrum. Amsterdam, 1619, p. 200.

Colecţia Arhivelor Statului

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universităţii „Al. I. Cuza" Iaşi

MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 6,8×11,9 cm., publicată la Joannis Bisselii, è Societate Jesu, Aetatis nostrae gestorum eminentium Medula Historica, Per aliquot septennia digesta. Septennium I... Ambergae, 1675, p. 54. *Este şi o ediţie din Ambergae, 1727, cu acelaş portret la aceeaş pagină.*

Colecţia Academiei Române

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

Central University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 15,5 × 24,2 cm., prezentată drept portretul lui Gheorghe Ştefan Domnul Moldovei.

Colecţia Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 15 × 20,2 cm., prezentată drept portretul lui George Basta și lucrată de Giovanni Orlandi, la Roma.

Muzeul Municipiului București, colecția Dr. G. Severeanu.

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universitară Iași

Central University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 12×17 cm., prezentată drept portretul lui George Basta și publicată în Elogii di capitani illustri scritti da Lorenzo Crasso Napoletano Barone di Pianura. Venezia, 1683, p. 17.

Colecția Colonel Barbu Slătineanu

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universităţii Iaşi

MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 14×20,7 cm., reprezentând, poate, chipul lui George Basta şi lucrată de Ioan Orlandi, la Roma, în 1598.

Colecţia Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universităţii

MIHAI VITEAZUL
Gravură în aramă, 12×15,2 cm.,de Johann Sibmacher, publicată în Chronologia Oder Historische beschreibung aller Kriegsempörungen und belagerungen..... Zusammen verfasst und beschrieben Durch Hieronimum Ortelium Augustanum... Nürnberg, 1603[=1604], p. 454—455. *Alt ex. din aceeaş ediţie are pl. la p. 452—453. Alte ediţii: Nürnberg, 1615, p. 452—453; Nürnberg, 1620, p. 453—454; ed. Nürnberg, 1602, nu conţine acest portret.*

Colecţia Academiei Române

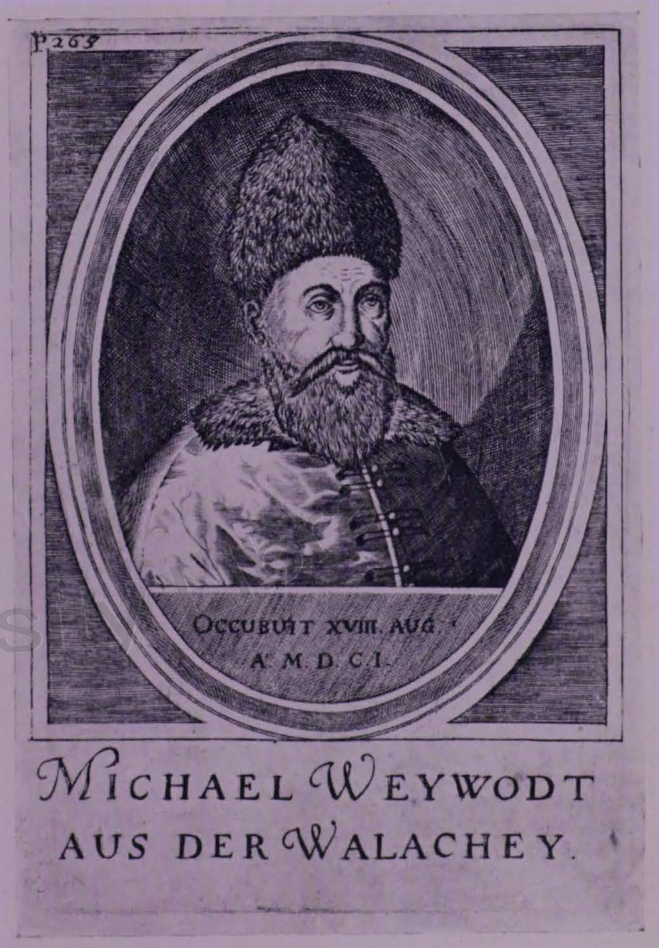

MIHAI VITEAZUL
Gravură în aramă, 12,4×17,3 cm., publicată în Ortelius redivivus et continuatus. Oder Der Ungarischen Kriegs-Empoerungen/ Historische Beschreibung/... Zusammen gefasst und beschrieben durch Hieronimum Ortelium.... Mit einer Continuation... durch Martin Meyern... Franckfurt am Maeyn, 1665, p. 264—265.

Colecţia Arhivelor Statului

Central University Library

B C U IASI
Central University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL
Gravură în aramă, 4,5 × 4,2 cm.,

Colecția Academiei Române

Bibl. Fac. Universității Iași

MIHAI VITEAZUL
Gravură în aramă, 4,8 × 8,7 cm. Voevodul figurează în chip anonim pe coperta unei cărți tipărite în 1630 la Leyda.

Colecția Academiei Române

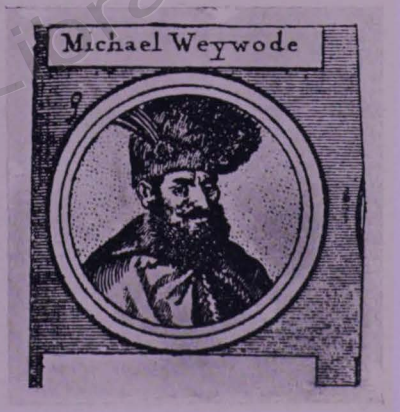

MIHAI VITEAZUL
Gravură în aramă, dintr'o istorie universală franceză necunoscută.

După N. Iorga, Portrete și lucruri domnești nou-descoperite. București, 1928 (Academia Română, M.S.I., S. III, T. IX, M 5).

BCU IASI
Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

MEDALIILE DE AUR CU CHIPUL LUI MIHAI VITEAZUL, BĂTUTE DUPĂ MOARTEA VOEVODULUI.

După D. A. Sturdza, Uebersicht der Münzen und Medaillen... Wien, 1874, pl. III și V; și C. Moisil, Medalia lui Mihai Viteazul *în* Buletinul Societății Numismatice Române, XV (1920), p. 1 — 20.

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL

Tablou, 75×55 cm., din 1601, al lui Frans Francken I: Crösus zeigt Solon seine Reichthümer, *aflat la Viena, în Muzeul de istoria artelor.*

După o fotografie în colecţia Academiei Române

Cultural Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universitară Iași

MIHAI VITEAZUL ŞI FIICA SA, DOMNIŢA FLORICA.
Detaliu din tabloul dela Viena al lui Frans Francken I: Crösus zeigt Solon seine Reichthümer.

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

MIHAI VITEAZUL

Detaliu din tabloul dela Roma, Galeria Corsini, copie după cel precedent, făcută de Frans Francken II şi catalogată cândva: Umberto il Bravo, Principe di Valachia.

După Al. Busuiocеanu, Câteva portrete noi ale lui Mihai-Viteazul. Bucureşti, 1925 (Academia Română, M.S.I. S. III. T.V.M. 3).

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL

Tablou din veacul al XVII-lea, al lui Frans Francken II (?): Irodiada înfăţişează lui Irod capul lui Ioan Botezătorul, *în Muzeul Prado din Madrid.*

După N. Iorga, Încă un portret al lui Mihai Viteazul. Bucureşti, 1927 (Academia Română, M.S.I. S. III. T. VII, M. 11).

Biblioteca Universităţii Iaşi

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL

Detaliu din tabloul dela Muzeul Prado din Madrid: Irodiada înfățișează lui Irod capul lui Ioan Botezătorul.

B C U IASI
Central University Library Iasi

MIHAI VITEAZUL şi SOŢIA SA, DOAMNA STANCA.

Frescă la Biserica Mihai Vodă din Bucureşti, cu zugrăveala refăcută în veacul al XVIII-lea şi al XIX-lea.

După o fotografie în colecţia Comisiunii Monumentelor Istorice

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl oteca Universităţii Iaşi

MIHAI VITEAZUL

Frescă la Mânăstirea Căluiu (Romanaţi), pictată de Mina Zugravu în 1594 şi refăcută de Barbu Zugravu în 1834.

După o fotografie în colecţia Academiei Române.

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

MIHAI VITEAZUL

Frescă la Biserica Domnească din Târgoviște, veacul al XVII-lea.

După N. Iorga, Domnii Români... Sibiu, 1930, pl. 71 (Comisiunea Monumentelor Istorice).

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl. Școlea Universității Iași

DOAMNA STANCA, SOȚIA LUI MIHAI VITEAZUL, CU FIUL LOR NICOLA.
Frescă la Mânăstirea Căluiu (Romanați).

După N. Iorga, Potretele Doamnelor Române... București, 1937, pl. 25 (Comisiunea Monumentelor Istorice).

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universitatii Iasi

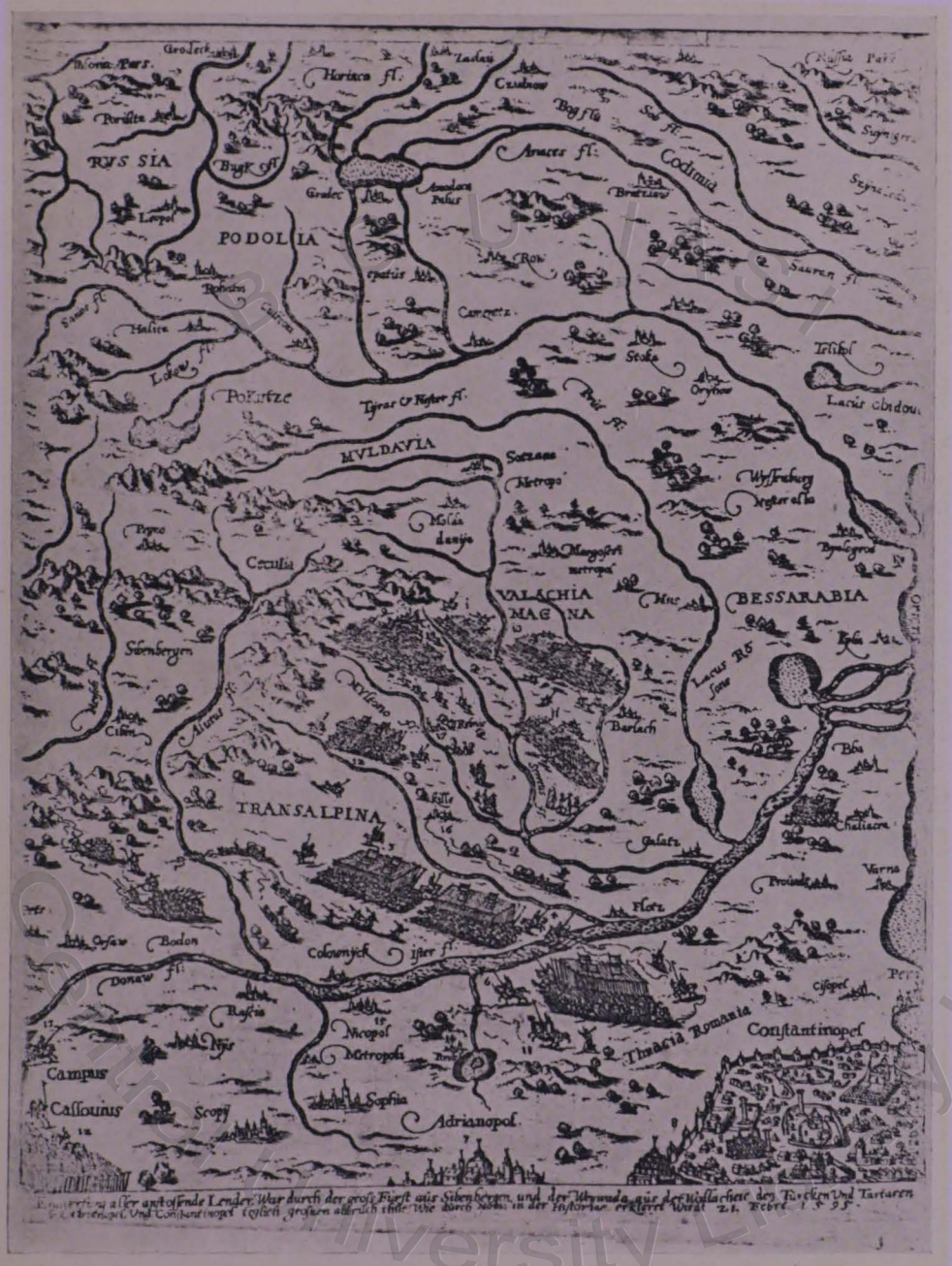

HARTA LUPTELOR LUI MIHAI VITEAZUL CU TURCII, IN 1595.

Fragment din harta: Hungarie sampt den ganzen Donaw Fluss von Wein an biss hinder Constantinopel im schwartzen Mehr.

Colecția Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl oteca Universităţii Iaşi

HARTA ŢĂRILOR ROMÂNEŞTI PE VREMEA LUI MIHAI VITEAZUL

După Ortelius redivivus et continuatus. Oder Der Ungarischen Kriegs-Empoerungen /Historische Beschreibung/... Zusammen gefasst und beschrieben durch Hieronimum Ortelium... Mit einer Continuation... durch Martin Meyern. Franckfurt am Maeyn, 1665.

Colecţia Arhivelor Statului

Central University Library Iaşi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

BCU IAȘI
Central University Library Iasi

CĂLĂREȚ VALAH DIN OASTEA LUI MIHAI VITEAZUL

Gravură în aramă, 7,7 × 10,2 cm., după [Bruyn], Diversarum gentium armatura equestris. Ubi fere Europae Asiae atque Africae equitandi ratio propria expressa est. Ioos. de. Bosscher. Excude. [Amsterdam, 1601], pl. 53.

Colecția Academiei Române

BCU IASI
Central University Library Iasi

TURCII LUI SINAN PAŞA CONSTRUIESC POD LA GIURGIU, CA SĂ TREACĂ IN ŢARA ROMÂNEASCĂ IN IULIE 1595.
Gravură în aramă, 15×10,6 cm., de Theodorus de Bry Leodien, publicată în Pannoniae historia chronologica... per T[eucrium] An[naeum]... Icones... per Theodorum de Bry... [după desenele lui Ianus Iacobus Boissardus]. Francf., 1596, p. 106. *Aceeaş gravură în* Historia Chronologica Pannoniae... durch T[eucrium] An[naeum]. Franckfurt, 1596, p. 87. *Gravura de acelaş („Diterich von Bry Leodien".), desenul de „I. I. Boissardo".*
Colecţia Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

LUPTA DELA CĂLUGĂRENI, LA 13 23 AUGUST 1595, INTRE MIHAI VITEAZUL ŞI TURCI. IN FUND, TRECEREA DUNĂRII ŞI ASEDIEREA GIURGIULUI.

Gravură în aramă, 33,3 × 25,3 cm., semnată P. M.

Colecţia Academiei Române

BCU Cluj / Central University Library

B C U IASI
Central University Library Iasi

LUPTA PENTRU RECUCERIREA TÂRGOVIŞTEI=„TERMOGISTO", INTRE MIHAI VITEAZUL, SIGISMUND BATHORY ŞI SINAN PAŞA, LA 8/18 OCTOMVRIE 1595.

Gravură în aramă, 20×13,5 cm., de Franco. Colecţia Academiei Române

Central University Library

B C U IASI
Central University Library Iasi

RECUCERIREA TÂRGOVIȘTEI ȘI ALUNGAREA TURCILOR PESTE DUNARE, IN OCTOMVRIE 1595.

Gravură în aramă, 26,5×16,1 cm., de Johann Sibmacher, publicată în Chronologia oder Historische beschreibung aller Kriegsempörungen... Zusammen verfast und beschrieben Durch Hieronymum Ortelium... Nürnberg, 1602, p. 97, dar planșa lipsește. *Alte ediții: Nürnberg, 1603[=1604], p. 292, de unde reproducem; alt exemplar, p. 294; ed. 1615, p. 292; ed. 1620, p. 292. Stampă similară și în* Ortelius redivivus et continuatus... Franckfurt am Maeyn, 1665, p. 182—183.

Colecția Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

RECUCERIREA TÂRGOVIŞTEI, A BUCUREŞTILOR ŞI A GIURGIULUI, ÎN OCTOMVRIE 1595.

Gravură în aramă, 26,8 × 17,7 cm., publicată în Historicae relationis continuatio. Warhafftige Beschreibunge aller fuernemmen unnd gedenckwuerdigen Historien... Durch Iacobum Francum... Wallstatt, 1616[=1596], p. 68—69.

Colecţia Academiei Române

Biblioteca Universităţii Iaşi

B C U IASI
Central University Library Iasi

RECUCERIREA TÂRGOVIȘTEI, A BUCUREȘTILOR ȘI A GIURGIULUI, ÎN OCTOMVRIE 1595.

Gravură în aramă, 26,6 × 17,5 cm., deosebită puțin de cea precedentă prin adăogarea unor elemente cosmice noi : stele, lună, soare.

Colecția Academiei Române

Biblioteca Universității Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

RECUCERIREA TÂRGOVIȘTEI, IN OCTOMVRIE 1595.

Gravură în aramă, 15,3×10,5 cm., de Theodorus de Bry Leodien., deosebită de cele precedente. Publicată în Pannoniae historia chronologica... per T[eucrium]An[naeum]... Francf., 1596, p. 112. *Stampă similară, gravată de același, („Dilerich von Bry"), în* Historia Chronologica Pannoniae... Durch T[eucrium] An[naeum]... Franckfurt, 1596, p. 88, *amândouă după desenul lui I. I. Boissardus.*

Colecția Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

RECUCERIREA TÂRGOVIȘTEI ȘI INFRÂNGEREA LUI SINAN PAȘA, IN OCTOMVRIE 1595.

Gravură în aramă, 14×10,6 cm., publicată în Sybenbuergische Chronica und Kriegshaendel zu Wasser und Lande. Darinnen auch der Wallachen Moldawer und Podolier Ursprung... Wallstatt, 159€, p. 41.

Colecția Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universităţii Iaşi

SIGISMUND BATHORY ŞI LUPTELE DELA TÂRGOVIŞTE, IN OCTOMVRIE 1595.

Gravură în aramă, 13×17 cm., publicată în Sybenbuergische Chronica und Kriegshaendel zu Wasser und Lande... Wallstatt, 1596, p. 8.

Colecţia Academiei Române

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

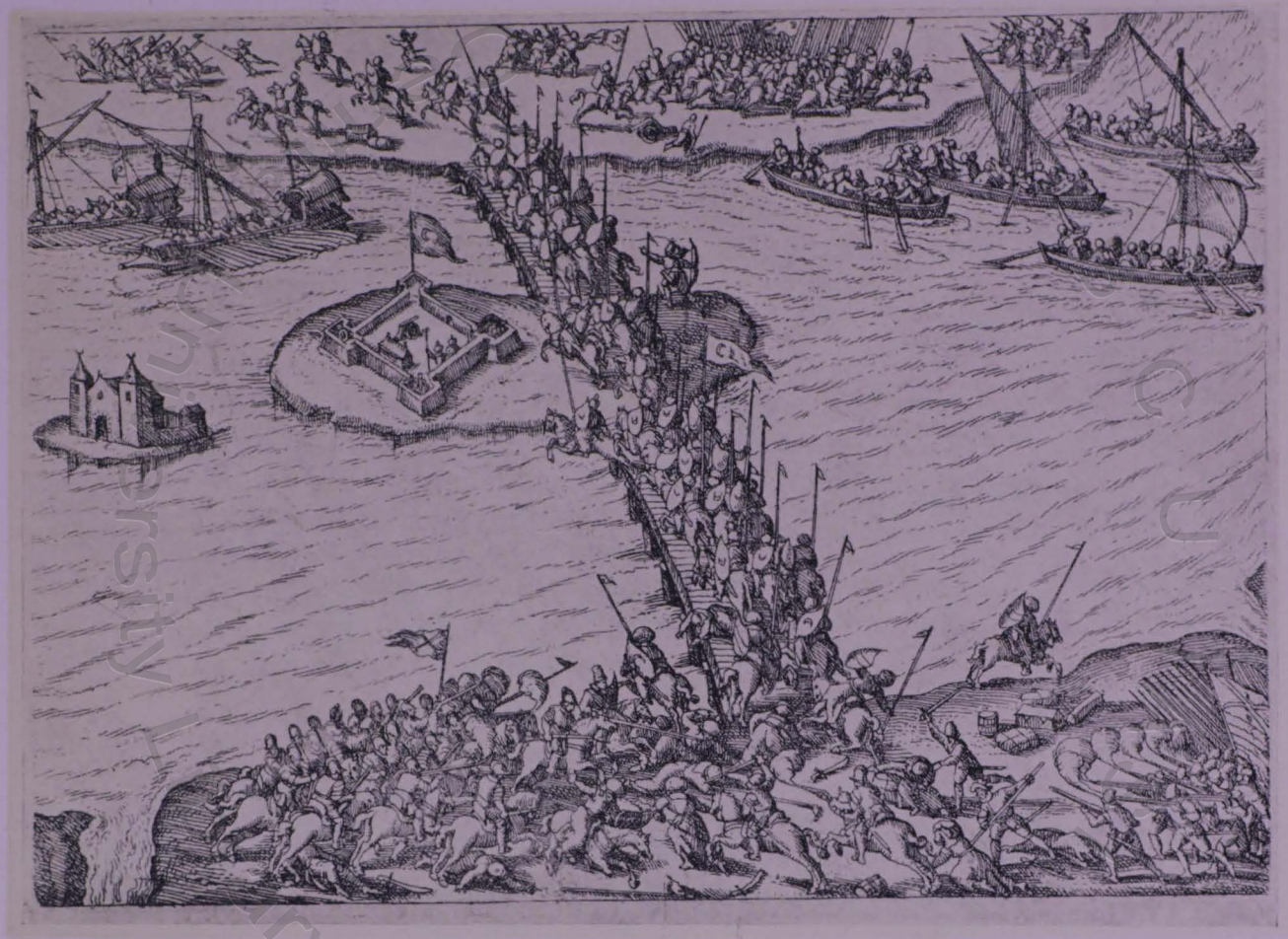

INFRÂNGEREA TURCILOR CONDUȘI DE SINAN PAȘA, LA GIURGIU, IN OCTOMVRIE 1595.

Gravură în aramă, 15 × 10,5 cm., ae Theodorus de Bry, după desenul lui I. I. Boissardus, publicată în Pannoniae historia chronologica... per T[eucrium] An[naeum]... Francf., 1596, p. 121. *Stampă identică în* Historia Chronologica Pannoniae.... Durch T. An... Franckfurt, 1596, p. 97.

Colecția Academiei Române

Bibl oteca Universit:ății Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

LUPTA DINTRE MIHAI VITEAZUL, SIGISMUND BATHORY ŞI SINAN PAŞA, LA GIURGIU, IN OCTOMVRIE 1595.
Gravură în aramă, 14×11,5 cm., desenată de I. A. Thelot, lucrată de G. A. Wolfgang şi publicată în Die Neu-eroeffnete Ottomannische Pforte... de Ricaut şi Giovanni Sagredo. Augspurg, 1694, p. 314 (Cartea IX).

Bibl. Biblioteca Universităţii Iaşi

Colecţia Arhivelor Statului

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl. Ateca Universității Iași

SINAN PAȘA, CĂPETENIA TURCILOR, IN LUPTELE CU MIHAI VITEAZUL (1595).

Gravură în aramă, 13,5×20,4 cm., de Franco, publicată în Effiggie naturali dei maggior prencipi et piu valorosi capitani di questa eta con l'arme loro. Raccolte et con diligentia intagliate da Giacomo Franco. Venetiis, 1608, [pl. XLI].

Colecția Academiei Române

Centrul de Studii Bizantine Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

SIGISMUND BATHORY, PRINCIPELE TRANSILVANIEI, IN LUPTELE IMPOTRIVA TURCILOR.

Gravură în aramă, 13,5 × 20 cm., de Franco, publicată în Effiggie naturali dei maggior prencipi... intagliate da Giacomo Franco. Venetiis, 1608, [pl. XXIX].

Colecția Academiei Române

IOAN ZAMOYSKI, MARELE CANCELAR AL POLONIEI, IN LUPTELE IMPOTRIVA LUI MIHAI VITEAZUL.

Gravură în aramă, 13,5 × 20 cm., de Franco, publicată în Effiggie naturali dei maggior prencipi... Venetiis, 1608, [pl. XI].

Colecția Academiei Române

Central University Library

B C U IASI
Central University Library Iasi

LUPTA DE LA ŞELIMBER (18/28 OCTOMVRIE 1599) ŞI UCIDEREA LUI ANDREI BATHORY.
Gravură în aramă, 13,9×10,8 cm., desenată, poate, de J. A. Thelot, lucrată de G. A. Wolfgang şi publicată în Die Neu-eroeffnete Ottomannische Pforte... de Ricaut şi Giovanni Sagredo, Augspurg, 1694, p. 339 (Cartea IX).

Colecţia Arhivelor Statului
Biblioteca Universităţii Iaşi

B C U IASI
Central University Library Iasi

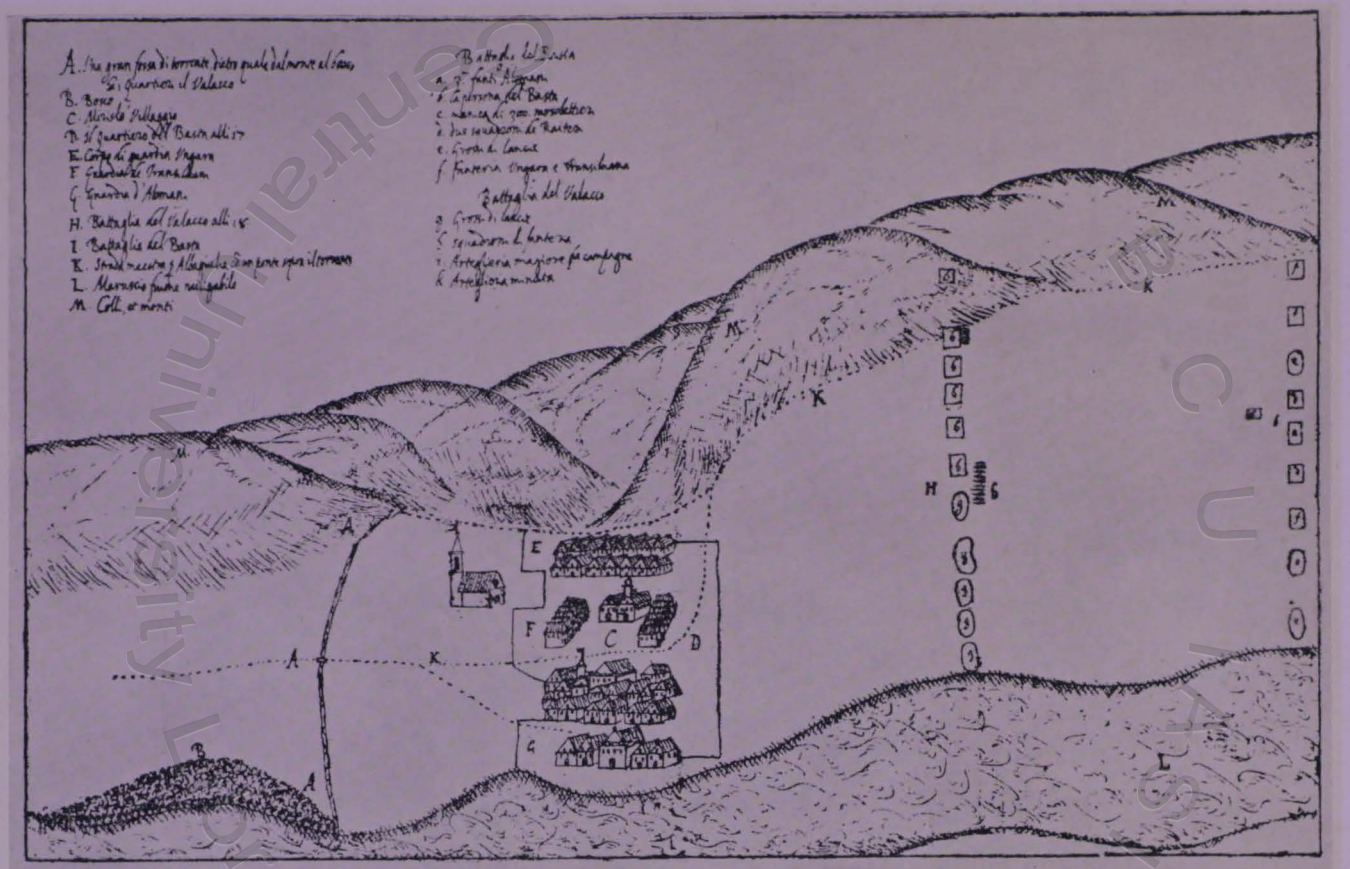

LA BATTAGLIA DI MIRISLO.

PLANUL BĂTĂLIEI, NENOROCOASE PENTRU MIHAI VITEAZUL, DE LA MIRĂSLĂU (8/18 SEPTEMVRIE 1600).

Schiță în peniță, făcută de un italian contemporan și martor ocular.

După A. Veress, Documente..., VI, p. 207, București, 1933.

Biblioteca Universității Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

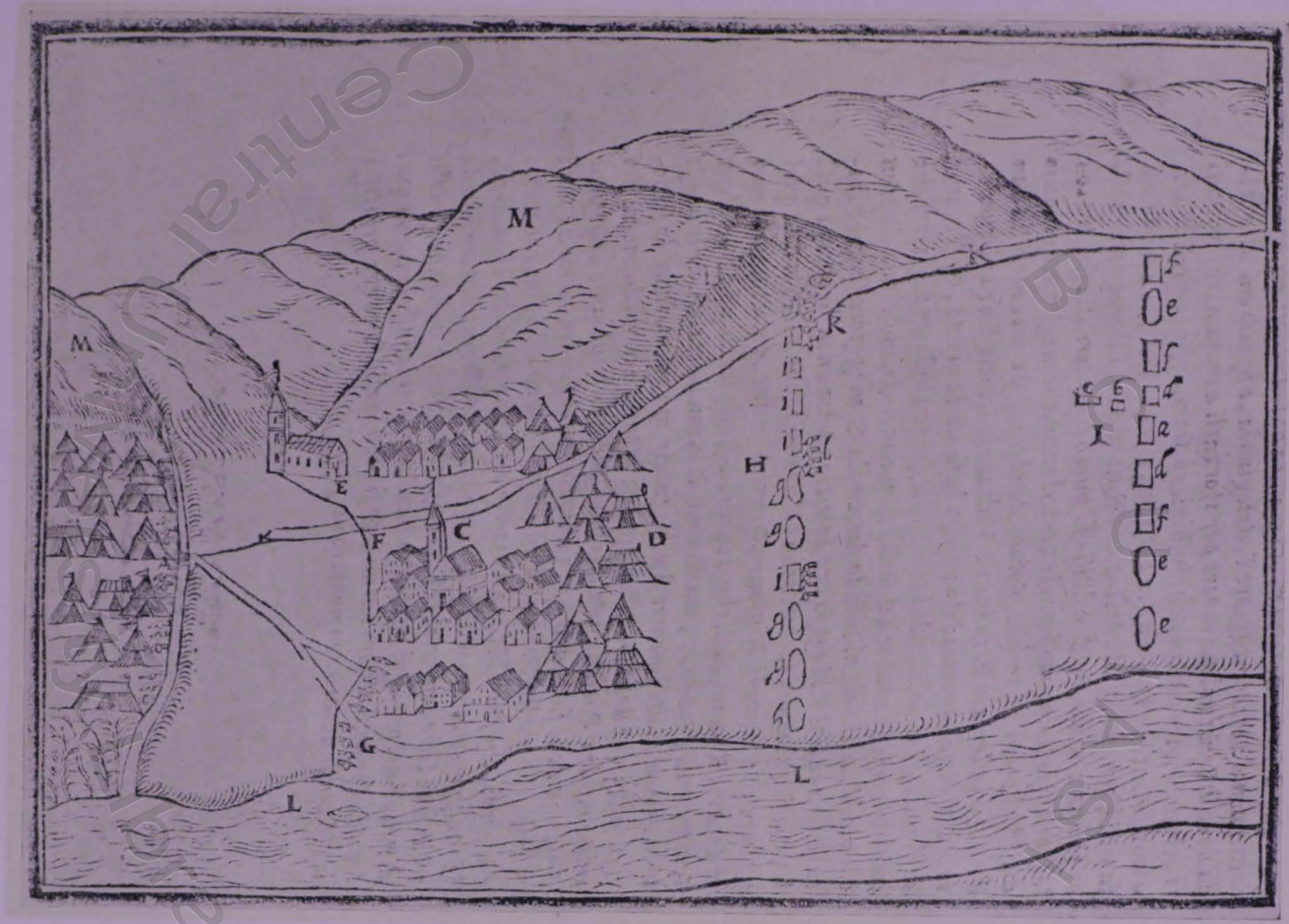

ALT PLAN AL BĂTĂLIEI DE LA MIRĂSLĂU

Gravură în aramă, 15,6×11 cm., publicată în Successo delle fattioni occorse nell'garia On... et la battagia (*sic*) fatta i Transnilvania contra il Valacco nel 1600... Descritte da Achille Tarducci... Venetia, 1601, p. 30—31.

Colecția Academiei Române

Biblioteca Centrală Universitară Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

LUPTA LUI MIHAI VITEAZUL LA GORĂSLĂU, 3/14 AUGUST 1601, IMPOTRIVA LUI SIGISMUND BATHORY, ŞI SOSIREA LA PRAGA A TROFEELOR CÂŞTIGATE.

Gravură în aramă, 32 × 25 cm.

Colecţia Academiei Române

Biblioteca Universităţii Iaşi

B C U IASI
Central University Library Iasi

UCIDEREA LUI MIHAI VITEAZUL, LA 8/19 AUGUST 1601, PE CÂMPIA TURDEI.
Gravură în „la˙lle douce", 13,8×10,5 cm., publicată în Le Grand Théatre Historique, ou nouvelle Histoire Universelle... t. IV, Leide, chez Pierre Vander Aa, 1703, p. 387.

Colecție particulară
Universității Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

UCIDEREA LUI MIHAI VITEAZUL, LA 8/19 AUGUST 1601, PE CÂMPIA TURDEI.

Gravură în aramă, 14,2×11,4 cm., desenată de I. A. Thelot, lucrată de G. A. Wolfgang și publicată în Die Neu-eroeffnete Ottomannische Pforte... de Ricaut și Giovanni Sagredo, Augspurg 1694, p. 342 (Cartea IX).

Colecția Arhivelor Statului
Biblioteca Universității Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

SVCCESSO
DELLE FATTIONI
OCCORSE NELL'ONGARIA
VICINO A VACIA, NEL M.D.XCVII.
ET LA BATTAGIA FATTA IN
Transilvania contra il Valacco nel 1600.
DAL SIGNOR GIORGIO BASTA GENERALE
dell'Armi in Ongaria Superiore per sua Maestà Cesarea.
DESCRITTE DA ACHILLE
Tarducci da Corinaldo della Marca d'Ancona.
CON LE FIGVRE AI SVOI LVOGHI,
& la descrittione del sito di esse Battaglie.
CON PRIVILEGIO.
IN VENETIA, M.DCI.
Appresso Gio. Bat. Ciotti. Sanese all'Aurora.

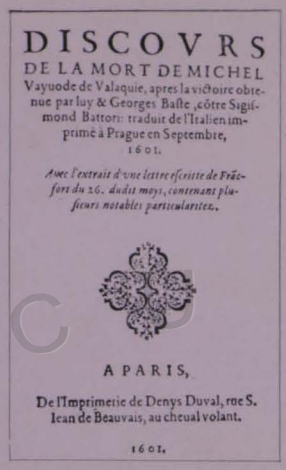
DISCOVRS
DE LA MORT DE MICHEL
Vayuode de Valaquie, apres la victoire obtenue par luy & Georges Baste, cõtre Sigismond Battori: traduit de l'Italien imprimé à Prague en Septembre, 1601.
Avec l'extrait d'vne lettre escritte de Frãcfort du 26. dudit moys, contenant plusieurs notables particularitez.
A PARIS,
De l'Imprimerie de Denys Duval, rue S. Iean de Beauvais, au cheual volant.
1601.

Von der Schlacht
Sigismundi Bathori mit
dem Michael Wayda auß der Wallachey / vnnd
Georgen Basta / welches dises lauffende 1601. Jar / den 3.
Tag deß Monats Augusti / an der Siebenbürgischen vnd Vngerischen
Grentze beschehen: Allda gedachter Bathori mit grossem spott
vnd verlust seines Volcks / auffs Haupt
geschlagen worden.
Gedruckt zu Nürnberg durch Abraham
Wagenmann.

Biblioteca Universității Iași

„ŞI HOTARU ARDEALULUI
POHTA CE-AM POHTIT:
MOLDOVA, ŢARA RUMÂNEASCĂ..."

Autograful-program naţional al lui Mihai Viteazul.

HISTORIA
DELLA
TRANSILVANIA
IN VENETIA

ΑΝΔΡΑΓΑΘΕΙΑΙΣ
Τοῦ Εὐσεβεστάτου, καὶ Ἀμβροτάτου
ΜΙΧΑΗΛ
ΒΟΕΒΟΔΑ.
ΚΡΟΒΛΑΧΙΑΝ,
ἀφέντεψ ὁ Σιρμπάνος Βοιβόδας, ἕως
Γαβριὴλ Μολίγα Βοιβόδα.
ἀψπέ. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, 1785.
Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.
Con Licenza de' Superiori, e Privilegio.

SIGILIUL INELAR ŞI
SEMNĂTURA LUI MIHAI VITEAZUL

CÂTEVA CĂRŢI STRĂINE DESPRE MIHAI VITEAZUL

Colecţia Academiei Române

A doua şi a treia carte reproduse după A. Veress, Documente... VI, p. 427 şi 461.

B C U IASI
Central University Library Iasi

B C U IAS

Bibl. Fac. Universității Iași

II

CUZA-VODĂ

DOMNUL PRINCIPATELOR UNITE

1859—1866

PORTRETE ȘI DOCUMENTE CONTEMPORANE

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

BCU IAȘI
Central University Library Iasi

ALEXANDRU IOAN I CUZA, DOMNUL PRINCIPATELOR UNITE, 1859—1866.
După un portret în culori.

Colecția Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

DOAMNA ELENA, SOȚIA LUI ALEXANDRU IOAN I CUZA.
După un portret contemporan.

Colecția Academiei Române

BCU Iași
Central University Library Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl otaca Universităţii Iaşi

ALEXANDRU IOAN I CUZA, DOMNITOR AL ROMÂNIEI.
După un portret oficial.

Colecţia Academiei Române

B C U Iaşi
Central University Library Iaşi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl. Facultatea Universității Iași

DOAMNA ELENA, SOȚIA LUI ALEXANDRU IOAN I CUZA.
După un portret oficial.

Colecția Academiei Române

BCU IASI
Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Bibl. ateca Universității Iași

ALEXANDRU IOAN I CUZA
După un portret oficial.

Colecția Academiei Române

BCU IAȘI
Central University Library Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

BCU IAȘI
Central University Library Iasi

DOAMNA ELENA, SOȚIA LUI ALEXANDRU IOAN I CUZA.
După un portret contemporan.

Colecția Academiei Române

B C U IASI
Central University Library Iasi

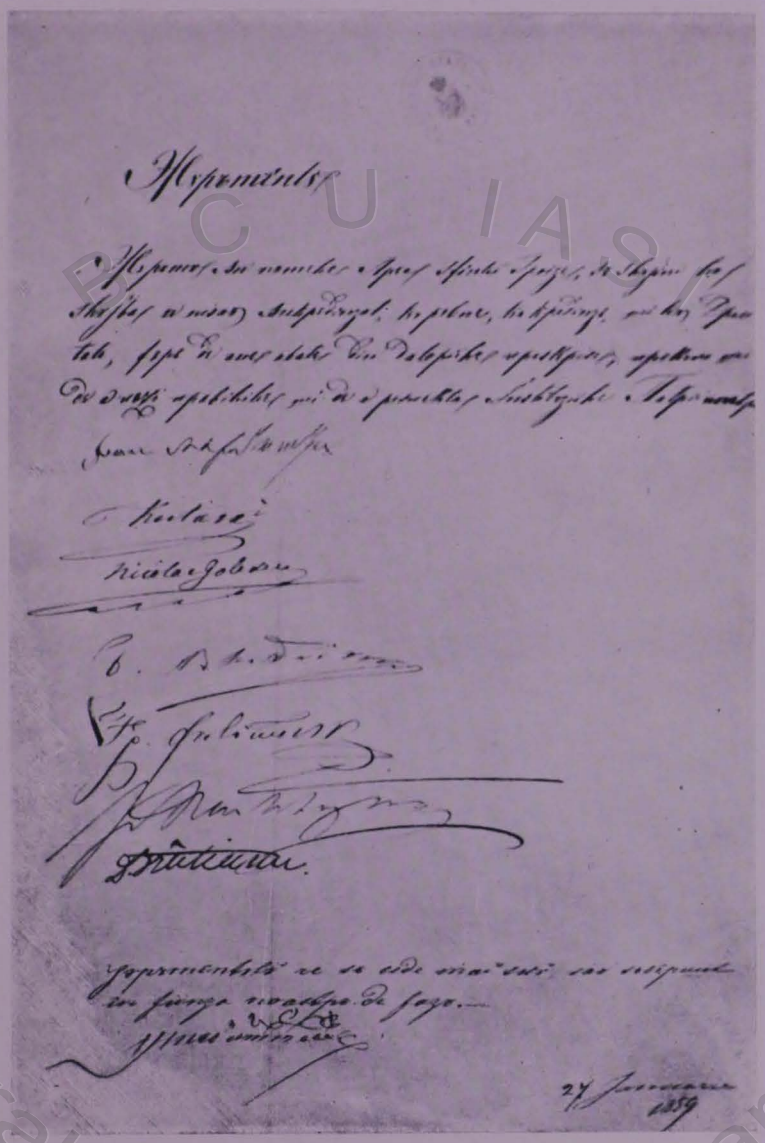

Biblioteca Universității Iași

JURĂMÂNTUL CELUI DINTÂI CONSILIU DE MINISTRI AL PRINCIPATELOR UNITE

Jurământu

Jurăm, în numele prea Sfintei Troițe, să slujim, la slujba ce ni s'au încredințat, cu râvnă, cu credință și cu dreptate, fără de a ne abate din datoriile prescrise, precum și de a păzi pravilele și de a respecta instituțiile patrii noastre.

Ioan Al. Filipescu, Nicolae Golescu, B. Vlădoianu, Gr. Filipescu, I. Canlacuzino, D. Brătianu.

Jurământul ce să vede mai sus s'au săvârșit în ființa noastră de față,

+ Nifon Mitropolit Ungrovlahiei. *27 Ianuarie 1859.*

Colecția Arhivelor Statului

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

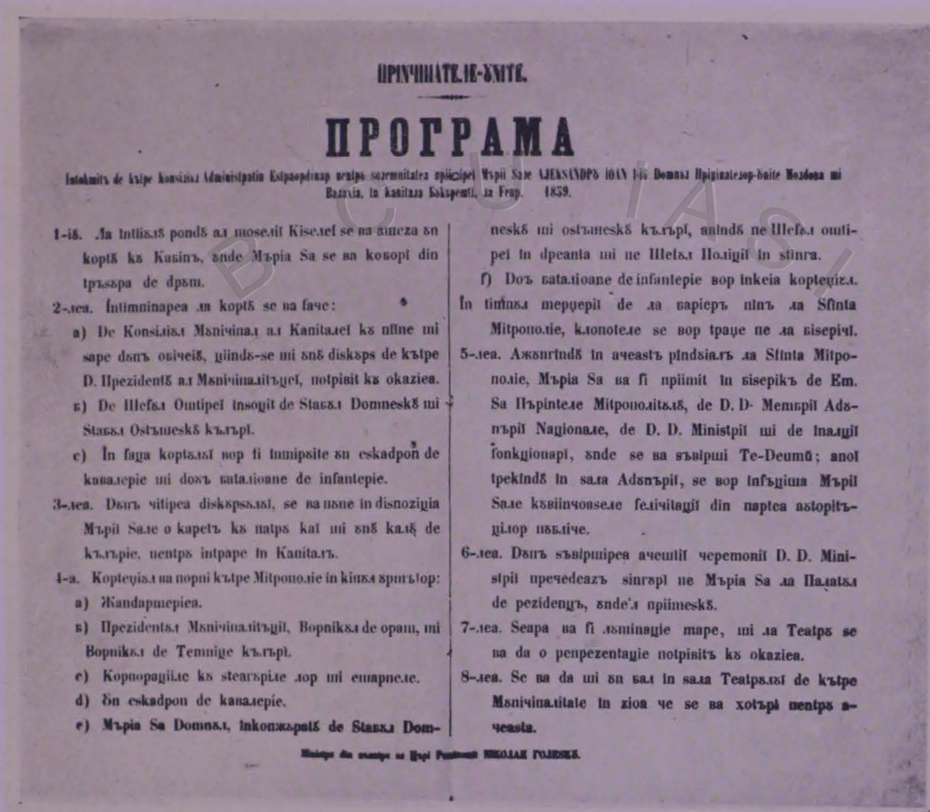

ПРІНЧІПАТЕЛЕ-ЪНІТЕ.

ПРОГРАМА

Інтокмітъ де кътре Консіліъл Адміністратів Естраордінар пентръ солемнітатеа пріїмірей Мъріі Сале АЛЕКSАНДРЪ ІОАН І-іъ Домнъл Прінчіпателор-Ъніте Молдова ші Валахіа, ін Капітала Бъкърешті, ла Феър. 1859.

1-іъ. Ла інтііъл рондъ ал Шоселіі Кiselef se ва аше za ън кортъ къ Кавінъ, ънде Мъріа Sa se ва коворі din тръsъра de дръм.

2-леа. Інтімпінареа ла кортъ se ва фаче:

а) De Консіліъл Мънічіпал ал Капіталеі къ пііне ші sаре дъпъ овічеіъ, ціindъ-se ші ънъ diskърs de кътре D. Президентъ ал Мънічіпалітъцеі, потрівіт къ оказіеа.

в) De Шефъл Оштіреі інсоціт de Stавъл Домнескъ ші Stавъл Остъшескъ кълърі.

с) Ін фаца кортълъі вор фі іншірsіте ън ескадрон de кавалеріе ші доъ ваталіоане de інфантеріе.

3-леа. Дъпъ чітіреа diskърsълъі, se ва пъне ін disпозіціа Мъріі Сале о каретъ къ патръ каі ші ънъ калъ de кълъріе, пентръ інтраре ін Капіталъ.

4-а. Кортеціъл ва порні кътре Мітрополіе ін кіпъл ърмътор:

а) Жандармеріеа.

в) Президентъл Мънічіпалітъціі, Ворнікъл de ораш, ші Ворнікъл de Темніце кълърі.

с) Корпораціііле къ стеагъріле лор ші ешарпеле.

d) Ън ескадрон de кавалеріе.

е) Мъріа Sa Домнъл, інконжърат de Stавъл Домнескъ ші остъшескъ кълърі, авіndъ пе Шефъл оштіреі ін dреапта ші пе Шефъл Поліціі ін stінга.

f) Доъ ваталіоане de інфантеріе вор інкеіа кортеціъл. Ін тімпъл мерцеріі de ла варіеръ пінъ ла Sфінта Мітрополіе, клопотеле se вор траце пе ла вісерічі.

5-леа. Ажънгіndъ ін ачеастъ реndъіалъ ла Sфінта Мітрополіе, Мъріа Sa ва фі пріїміт ін вісерікъ de Ем. Sa Пъріnтеле Мітрополітъл, de D. D. Мемвріі Adъnъріі Націонале, de D. D. Міністріі ші de іналціі фонкціонарі, ънde se ва съвірші Те-Деумъ; апоі трекіndъ ін сала Adъnъріі, se вор інфъціша Мъріі Сале къвііnчоаселе фелічітаціі din партеа аъторітъцілор пъвліче.

6-леа. Дъпъ съвіршіреа ачештіі черемоніі D. D. Міністріі превеdеазъ sінгърі пе Мъріа Sa ла Палатъл de резіденцъ, ънde'л пріїмескъ.

7-леа. Sеара ва фі ілъмінаціе маре, ші ла Театръ se ва da о репрезентаціе потрівітъ къ оказіеа.

8-леа. Se ва da ші ън вал ін сала Театрълъі de кътре Мънічіпалітате ін зіоа че se ва хотърі пентръ ачеаста.

[illegible] НИКОЛАЕ ГОЛЕСКЪ.

PRINCIPATELE-UNITE

Programa

Intocmită de către Consiliul Administrativ Extraordinar pentru solemnitatea primirei Măriei Sale Alexandru Ioan I-iu Domnul Principatelor-Unite Moldova și Valahia, în Capitala Bucureșt', la Fevruarie... 1859.

1-iu. *La întâiul rond al Șoselii Kiselef se va așeza un cort cu cabină, unde Măria Sa va coborî din trăsura de drum.*

2-lea. *Intâmpinarea la cort se va face:*

a) *De Consiliul Municipal al Capitalei, cu pâine și sare după obicei, ţiindu-se și un discurs de către D. Prezident al Municipalităţei, potrivit cu ocaziea.*

b) *De Șeful oștirei însoţit de Stabul Domnesc și Stabul ostășesc călări.*

c) *In faţa cortului vor fi înșirnite un escadron de cavalerie și două batalioane de infanterie.*

3-lea. *După citirea discursului, se va pune în dispoziţia Mării Sale o caretă cu patru cai și un cal de călărie, pentru intrare în Capitală.*

4-a. *Cortegiul va porni către Mitropolie în chipul următor:*

a) *Jandarmeria.*

b) *Prezidentul Municipalităţii, Vornicul de oraș și Vornicul de temniţe, călări.*

c) *Corporaţiile cu steagurile lor și eșarpele.*

d) *Un escadron de cavalerie.*

e) *Măria Sa Domnul, înconjurat de Stabul Domnesc și Ostășesc călări, având pe Șeful oștirei în dreapta și pe Șeful poliţiei în stânga.*

f) *Două batalioane de infanterie vor încheia cortegiul. In timpul mergerii de la barieră până la Sfânta Mitropolie, clopotele se vor trage pe la biserici........*

Colecţia Arhivelor Statului

Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universităţii Iaşi

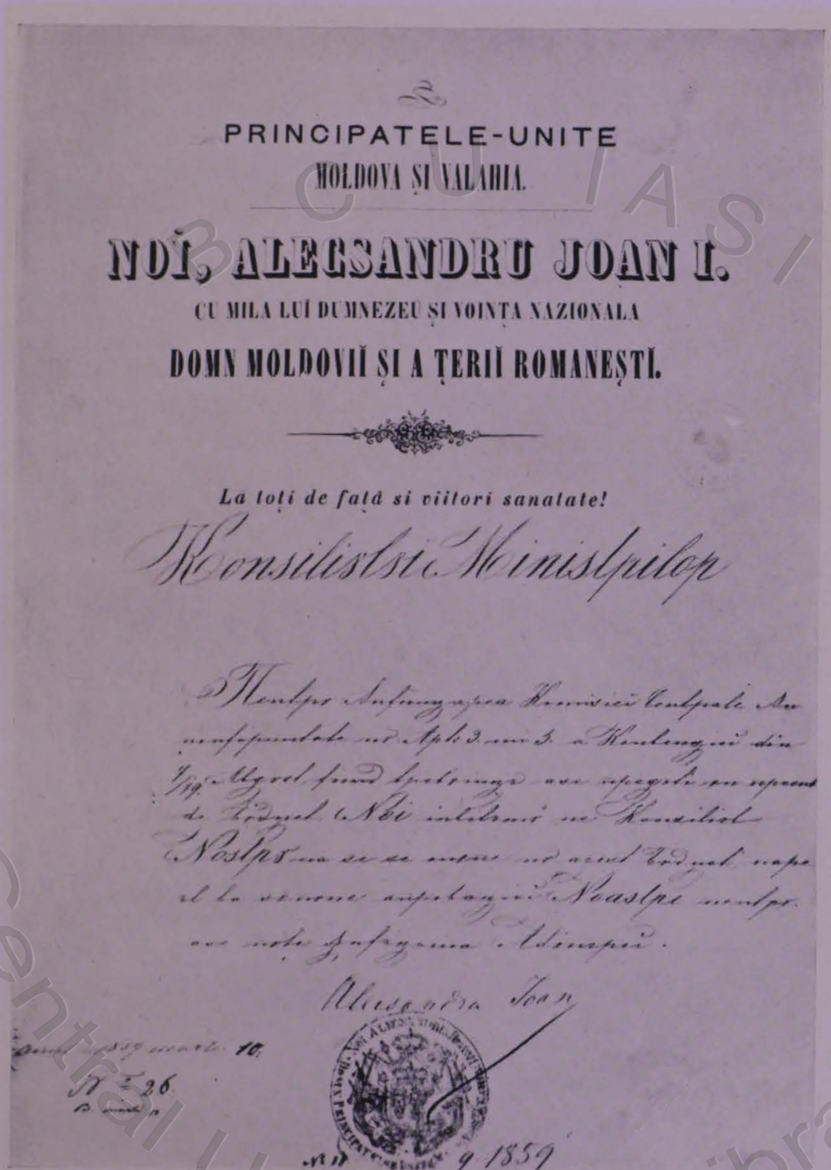
PRINCIPATELE-UNITE
MOLDOVA ŞI VALAHIA.

NOÏ, ALECSANDRU JOAN I.

CU MILA LUÏ DUMNEZEU ŞI VOINŢA NAZIONALA

DOMN MOLDOVIÏ ŞI A ŢERIÏ ROMANEŞTÏ.

La toţi de faţă si viitori sanatate!

DECRETUL DOMNESC, CU PECETEA STATULUI ŞI SEMNĂTURA LUI ALEXANDRU IOAN (CUM SEMNA OFICIAL VODĂ CUZA), PENTRU INFIINŢAREA COMISIEI CENTRALE DE LA FOCŞANI, INSTITUŢIA CE AVEA SĂ DESĂVÂRŞEASCĂ UNIREA PRINCIPATELOR.

Colecţia Arhivelor Statului

BCU IAŞI
Central University Library Iasi

B C U IASI
Central University Library Iasi

IN BASARABIA, LA CHIȘINĂU, MULȚIMEA ACLAMĂ DEFILAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI, IN MARTIE 1920.

Biblioteca Universității Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

BCU IAȘI

Bibl. Facultății Universității Iași

III

MAREA UNIRE

1918

ÎNFĂPTUITĂ ÎN DOMNIA GLORIOASĂ
A REGELUI FERDINAND I

DOCUMENTE ICONOGRAFICE

Central University Library Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

INTRAREA M.M. L.L. REGELE FERDINAND ŞI REGINA MARIA IN BUCUREŞTI, IN FRUNTEA ARMATEI ROMÂNE, LA 18 DECEMVRIE 1918.

Biblioteca Universităţii Iaşi

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

POPORUL ROMÂN LA ADUNAREA NAȚIONALĂ A UNIRII, IN ARDEAL.

După Silviu Dragomir, Adunarea Națională a Unirii... Cluj, 1929.

ARMATA ROMÂNĂ INTRĂ IN ALBA IULIA, LA 18 DECEMVRIE 1918, PE SUBT POARTA GLORIEI LUI MIHAI VITEAZUL.

După Silviu Dragomir, Adunarea Națională a Unirii... Cluj, 1929

B C U IASI
Central University Library Iasi

VESTIREA ACTULUI UNIRII, IN ARDEAL.

După Silviu Dragomir, Adunarea Națională a Unirii... Cluj, 1929.

Biblioteca Universității Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

MITROPOLITUL ŞI PREOŢIMEA CERNĂUŢILOR, IN PROCESIUNE, 1919.

Biblioteca Universităţii Iaşi

B C U IASI
Central University Library Iasi

ARMATA ROMÂNĂ SOSEȘTE ÎN ORADEA MARE. 1919.

Biblioteca Universității Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

POPORUL AȘTEAPTĂ SOSIREA M.M. L.L. REGELE FERDINAND ȘI REGINA MARIA, PE CÂMPIA TURDEI, IN 1919, ACOLO UNDE A FOST JERTFIT ALTĂDATĂ MIHAI VITEAZUL...

Biblioteca Universitară

B C U IASI
Central University Library Iasi

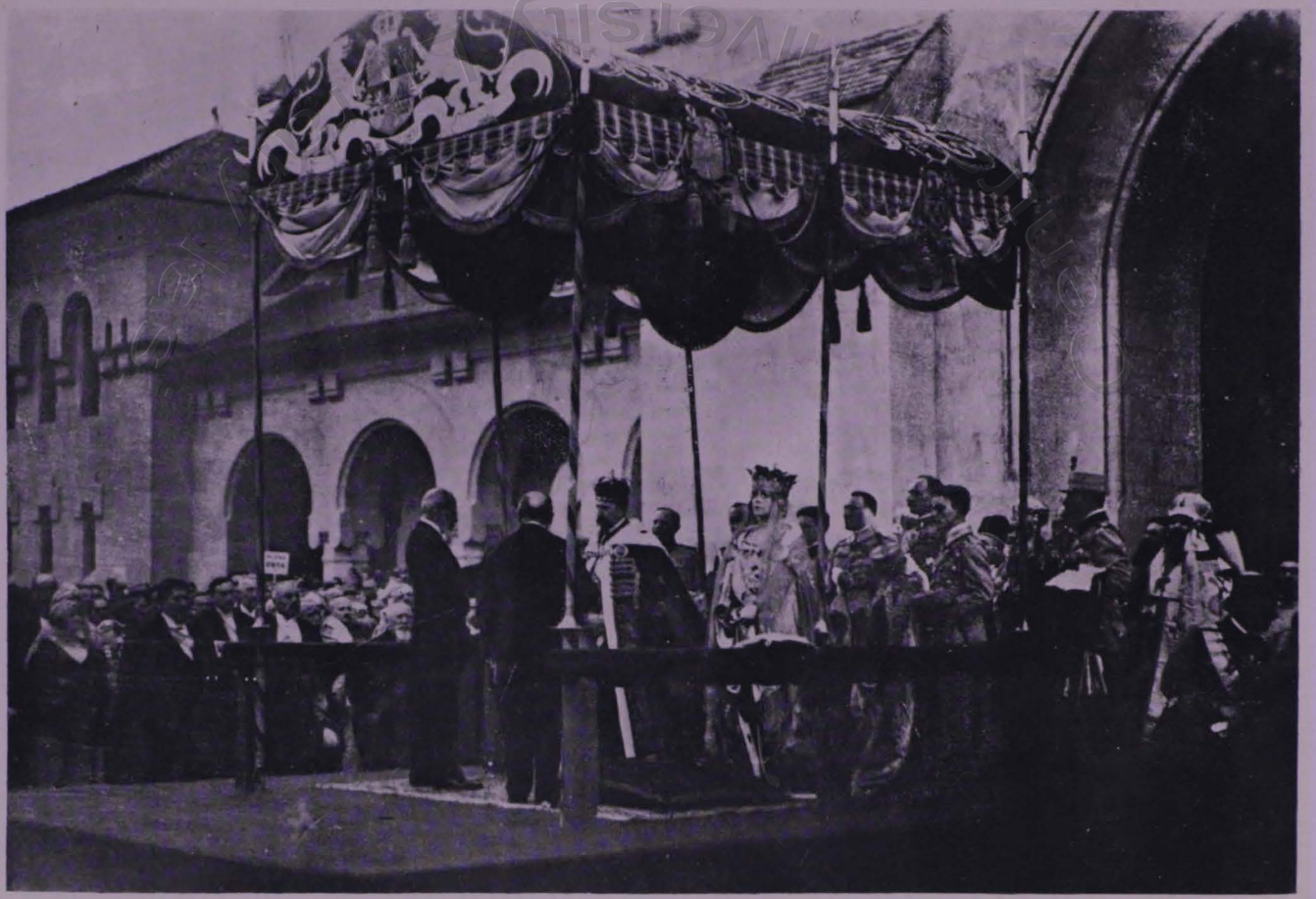

M. M. L. L. REGELE FERDINAND SI REGINA MARIA SÂNT INCORONAŢI LA ALBA IULIA, IN OCTOMVRIE 1922, CA SUVERANI AI ROMÂNIEI REINTREGITE.

Biblioteca Universităţii Iaşi

B C U IASI
Central University Library Iasi

B.C.U. Biblioteca Universității Iași

Periodice

D. Anul I.—No. 1. UN NUMAR 20 COPEICI Duminecă, 8 Aprilie 1918

BASARABIA MILITARĂ

ABONAMENTE:
10 Ruble pe 1 an
5 Ruble pe 6 luni
3 Ruble pe 3 luni

MONITOR OFICIAL
al Comandamentului trupelor teritoriale basarabene.

Redacţia şi administraţia: Serviciul de Stat Major (Biurou instrucţiunei) al Comandamentului trupelor teritoriale basarabene.

A. PARTE OFICIALĂ.

Declaraţia Sfatului Ţării Republicii democratice Moldoveneşti

În numele Poporului Basarabiei, Sfatul Ţării declară:

Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria,

ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechei Moldove,

în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam,

pe baza principiului că noroadele singure să-şi hotărască soarta lor de azi înainte şi pentru totdeauna

se uneşte cu mama sa România.

Central University Library Iași

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

Anul I. Cernăuți, Duminică, 1 Decemvrie 1918 Nr. 16.

Glasul Bucovinei

Organ de propagandă pentru unirea politică a Românilor de pretutindeni.

Apare zilnic. Director: **Sextil Pușcariu.**

Abonamentul: Pe un an 60 Lei, pe ½ an 30 Lei, pe trei luni 15 Lei. Un număr costă 40 Bani.

Redacția și administrația: Cernăuți, Piața Unirii Nr. 3 (Palatul național). Se primesc numai articole iscălite.

Anunțuri și reclame: se calculă în milimetri, coloana în două, pe pag. a 4-a: un șir 30 b., de două ori 50 b., de trei ori 60 b. Pentru inserate în interiorul ziarului se urcă taxa cu 50%.

Telegrama M. S. Regelui

către

Dl. Iancu Flondor, Președintele Congresului General al Bucovinei.

Salut cu o nespusă bucurie actul măreț, prin care Congresul General al Bucovinei, ca expresiunea voinței poporului întreg al acestui vechiu pământ românesc a hotărât unirea complectă a Bucovinei cu Regatul Român.

Din adâncul sufletului meu mulțumesc proniei cerești, că mi-a îngăduit ca sub domnia mea, fiica răpită acuma 144 ani, să se reintoarcă la sinul țărei mume, aducând noui forțe pentru propășirea neamului.

In această clipă înălțătoare gândul meu se îndreaptă către oamenii patriotici, cari cu toate suferințele îndurate în cursul vremurilor, au știut să țină vie în inimile poporului memoria lui Ștefan cel Mare și Sfânt și sentimentul național, pregătind astfel fără șovăire și însuflețiți de un patriotism cald, ziua binecuvântată de azi.

Cu adâncă recunoștință primesc dar în numele poporului meu întruparea Bucovinei la Regatul Român, asigurând pe populațiunea Bucovinei, că în mine va găsi mereu un sprijin tare și o dragoste părintească.

Ferdinand.

Înțelesul Unirii.

Cu ziua de 15/28 Noemvre 1918 facem parte din Regatul României. Intre tot ce a fost și ceeace trebue să se desfășoare de acu înainte, trebue să tragem pentru totdeauna o puternică linie demarcatorie. Dela această dată legăturile noastre sufletești vor pleca năvalnic spre Răsărit.

Așa trebue să fie.

Viața noastra politică, mărginită la nord de vecinătatea etnică a Rutenilor și tăiată în doue la vest, sud și est de frontiere ermetice, s'a frământat comprimată în niște cadre, cari, hotărât, îi erau prea strâmte. Luptele politice, lipsite de un ideal veritabil și nobil, ajunseseră, înaintea răsboiului, la o încordare absolut amenințătoare pentru întreaga problemă a Românilor din Bucovina. Incercări de unificare, încercări de nobilitare, încercări de potolire a turburărilor, ce nu aveau rost în fața lansărilor de aspirații tot mai îndrăznețe, tot mai pline, tot mai înaintate, ale altor neamuri au eșuat. Descompunerea a intrat în șirele noastre în proporții mari: Manifestările noastre în afară erau evident atinse de otrava materializării sufletești. In adâncul conștiinței multora pâlpâia, — cred, — un adânc sentiment național, care isbucnia nemulțămit ba ici, ba dincolo; dar trăia mai mult în sine, timid și suferitor. De asupra lui vorbiau alții.

Repet: Peste acest trecut să tragem o linie neagră și hotărîtă. Ziua, în care s'a votat Unirea, a deschis larg porțile sufletului nostru. Vor ieși toate umbrele. »Apararismul« și »Onciulismul« nu mai au loc și nu mai pot persista nici în gândul nici în inima acelor cari au declarat că au ieșit purificați din răsboi, din tot calvarul unei vieți naționale robite, din însuși dezastrul ce ni plutia înaintea ochilor. Și dacă, printr'o miraculoasă și nespus de fericită întorsătură a soartei, mulți își par acum ei înșiși cu mult nepregătiți de-a îmbrățișa un eveniment cu atâtea schimbări radicale, răsturnătoare de cugetări, sentimente și religii ale popoarelor, ei bine, să dea frâul liber vremii. Căci ea e un mare pericol și o mare durere: pentru sine însași, pentru satrapi și pentru viață. Ea nu se mai poate întoarce, ea nu suferă stăpânire și, roade în continuu la rădăcina fenomenelor. Și acei ce nu-și mai pot duce balastul propriu, ținând pas cu ea, ci cu încăpățînare își anină în cutele vremii planurile pentru a fi purtate mai departe, vor avea o amară desiluzie.

N. I. Russu.

Pentru Naționalizarea vieții economice în Bucovina.

Din mărețul act săvârșit în ziua de 15 Noemvre 1918 în palatul metropolitului din Cernăuți s'a reparat o nedreptate și s'a realizat un ideal secular. De la această dată, Bucovina reintră în teritoriul statului național al României. Opera politică îndeplinită este și chemare pentru viitor, constituind un punct de plecare pentru munca de organizare ce trebue să înceapă de îndată.

Războiul mondial a așezat pe planul întâi, idei și doctrine noui, după care vor trebui să se conducă popoarele în alcătuirile lor politice, sociale și economice. A sta împotriva spiritului vremei ar fi o nechibzuință cu urmări rele și neînduplecate. Frământările din ultimii 4 ani au adus biruința principiilor celei mai înaintate democrații, și numai pe temeiul lor va trebui să se pornească la opera de reclădire, pe toate tărâmurile de activitate.

Dacă principiul naționalităților este astăzi un patrimoniu al tuturor popoarelor, pentru care s'a vărsat atâta sânge și s'au adus atâtea jertfe, apoi paralel cu organizarea popoarelor, în state naționale de sine stătătoare, va trebui să se pornească la făptuirea unei organizări economice interne amăsurate cu noua stare de lucruri.

Această înfăptuire economică nu poate avea loc decât pe o singură cale și într'un singur chip și anume: răzimată pe forțele naționale.

Dacă până acum am luptat și am crezut pururea în izbândirea visului nostru național, de a vedea pe toți Românii strânși în hotare comune și subt legi și orânduieli comune, de acum încolo, după ce primul pas a fost făcut, se cade să pornim spre al doilea pas, care nu poate fi decât: așezarea vieții și activității economice pe baze naționale.

Prin aceasta înțelegem ca toate bogățiile solului și subsolului românesc să fie valorificate și puse în lucrare prin mintea, brațul și banul românesc. Înțelegem a fi stăpâni pe toate izvoarele de avuție națională și noi cei băștinași — să tragem folosul din roadele pământului pe care îl vom munci așa cum se cuvine și cu toată sârguința.

Pentru aceasta ne vom strădui a face din fiecare gospodar bucovinean un element harnic și priceput a culege tot câștigul din munca ce va desfășura. Noua întocmire agrară — atât de frumos anunțată de d. Iancu Flondor — va îngădui să ne răzimăm, de la început, pe o țărănime întărită și bine înarmată pentru ziua de mâine. Vom trece, după aceea mai departe, la complectarea armăturii noastre economice, prin încurajarea unei industrii naționale, în strânsă legătură cu produsele solului și subsolului binecuvântat al Bucovinei; și apoi vom căuta ca comerțul, care poartă mărfurile de la cel care le produce la cel care le consumă, să se îndeplinească, cât mai mult prin mâna românească.

Planul nostru este tot atât de frumos pe cât de greu de adus la îndeplinire.

Ce ni se va cere pentru aceasta?

In primul rând, ajutorul întreprinderilor financiare românești din vechiul regat, care să sprijine orice inițiativă în această direcție. Ele vor veni aci și vor pune umărul lor la organizarea economică a Bucovinei pe baze naționale. Vor acorda credite, cu dobânzi potrivite și vor finanța orice întreprindere serioasă și solidă, care ar lucra la intensivarea și sporirea vieții și activității economice.

Dar sarcina lor, grea și plină de riscuri nu se va putea îndeplini, dacă nu ar fi sprijinite, la rândul lor, de voința și hărnicia băștinașilor din Bucovina. — Ele vor pune la dispoziția întreprinzătorilor de orice fel, tot capitalul necesar, dar acest capital, pentru a fi folosit, cere muncă încordată, răbdare și perseveranță, organizare și inițiativă.

Să se ridice deci toți cei cari până astăzi, prin vitregia vremurilor, n'au putut-o face, și să pornească la lucru, la organizare și la valorificarea atâtora din bogățiile ce împodobesc pământul Bucovinei. Astăzi este vremea cea mai potrivită, pentru o astfel de activitate, când totul atârnă numai dela bunăvoința, priceperea și încrederea noastră, pentru a face din țara noastră, întregită și mărginită de hotare naționale, un stat solid organizat și răzemat pe o economie națională înfloritoare.

Din conlucrarea tuturor forțelor, de aci și din regat se va putea alcătui o operă trainică, care să se ridice la valoarea operei politice îndeplinită prin istoricul act din 15 Noemvre a. c.

Victor Slăvescu,
sub-inspector la Banca Românească,
București.

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

ANUL XXXVI.—No. 34 | 20 Bani exemplarul | Luni 3 (16 Decembrie) 1918

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA INTREAGĂ
TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Redacția și Administrația: București, Strada Brezoianu No. 11

DELEGAȚII TRANSILVANIEI IN CAPITALA

Te-deumul dela Mitropolie

Banchetul dela „Boulevard"

Recepțiunea solemnă dela Palatul Regal

Discursul d-lui Goldiș

Discursul Regelui

EPISCOPUL MIRON CRISTEA

PENTRU D. MINISTRU al Industriei și Comerțului

MAGISTRATURA în timpul ocupației

Spre opera cea mare

Haosul din Germania

Moartea ministrului Fotin Enescu

Președintele Wilson

Comunicat oficial

In curând va reapare ziarul umoristic „VESELIA"

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

Viitorul

20 BANI | ABONAMENTE | REDACȚIA STRADA ACADEMIEI No. 19 | ADMINISTRAȚIA STRADA ACADEMIEI No. 17 | ANUNCIURI COMERCIALE | 20 BANI

Unirea tuturor Romînilor S'A ÎNFAPTUIT

Discursul M. S. Regelui

— La ospățul dat cu ocazia intrării Suveranilor în capitală —

PRELUDIUL UNIREI

De vorbă cu d. Iancu Flondor

— Însuflețirea țărănimei bucovinene. — Cum a fost apreciat gestul M. S. Regelui Ferdinand. — Un mare român și un mare democrat. —

Bucovina și Regele

Înainte de Unire

Restabilirea ordinei

Votul Bucovinei

Partidul național-liberal își va îndeplini programul

Congresul de pace

ZI CU ZI

Întâmplare, — noroc sau prevedere?

B C U IASI
Central University Library Iasi

Anul I. Cernăuți, Miercuri, 4 Decemvrie 1918 Nr. 18.

Glasul Bucovinei

Organ de propagandă pentru unirea politică a Românilor de pretutindeni.

Apare zilnic. Director: Sextil Pușcariu.

Abonamentul: Pe un an 60 Lei, pe ½, an 30 Lei, pe trei luni 15 Lei. Un număr costă 40 Bani.

Redacția și administrația: Cernăuți, Piața Unirii Nr. 3 (Palatul național). Se primesc numai articole inedite.

Anunțuri și reclame: se calculă în milimetri; coloana în două, pe pag. a 4-a: un șir 50 b., de două ori 50 b., de trei ori 60 b. Pentru inserate în interiorul ziarului se mai ia taxa cu 50%.

Mesagiul

Delegației Bucovinene adresat M. S. Regelui Ferdinand.

Delegația Bucovineană, care s'a prezentat M. S. Regelui, pentru a-i aduce la cunoștință voința unanimă a poporului Bucovinean a cetit înaintea M. S. următorul Mesagiu:

Majestate!

Aducem Majestății Voastre, Rege al tuturor Românilor, inima unei țeri întregi.

Această țară a avut vechi temeiuri curat românești pe vremea când păstorii români străbăteau munții galițieni și când cu plugari români se colonisau satele din țara Haliciului. Spre aceste locuri românești s'au îndreptat mai întâiu Voevozii descălecători venind din Maramureș, ca să facă țară nouă pentru neamul lor. Acolo la noi, la Rădăuți, s'au amestecat în pământ oasele întemeietorilor Moldovei. Acolo la noi, în Suceava s'a așezat cea dintâi Mitropolie pentru toate Ținuturile acestei Domnii a Românilor. Acolo la noi, în Putna, ctitoria lui Ștefan, cel mai mare din înaintașii Majestății Voastre, și-a ales veșnicul loc de odihnă a oaselor lui trudite, nu numai pentru apărarea ființei sale, ci și pentru aceia a creștinătății răsăritene întregi și a Apusului creștin în fața căruia sta, zăgaz nebiruit vitejia lui. Acolo la noi, arta de clădire moldovenească a serbat în ziduri, unde astăzi clopotele bătrâne sună pentru unirea noastră cu partea rămasă liberă a țerii, cele mai mari triumfuri ale ei.

Această țară Ți-o închinăm, Măria Ta, noi toți, nu numai urmașii vajnicilor luptători români de pe vremuri cari n'au uitat niciodată din ce trup național fac parte, ci și reprezentanții tuturor neamurilor care cu vremea au venit să se așeze supt blânda și omenoasa oblăduire a Domnilor români ai Moldovei și cari știu că România de azi a moștenit toate bunele tradiții ospitaliere ale acelei Moldove.

Acum o sută patruzeci și patru de ani ne-a desfăcut de Moldova a pace încheiată între Turcii cari n'aveau dreptul să ne înstrăineze și între Austriacii cari înnainte de a călca granița moldovenească nu se îngrijiseră de a întreba pe locuitori de voia lor. Astăzi puterea lor nu mai este, și nici umbra de legitimare pe care a creat-o un tratat cumpărat cu bani nu mai există pentru a se păstra un hotar fără sens, pe care niciodată în chip liber n'am declarat că-l acceptăm.

Plecați mai puțini, ne întoarcem acuma mai mulți. Sufletul cel vechiu însă e neschimbat, și l-am transmis oaspeților și fraților noștri de alt neam cari împreună cu noi vin înaintea Majestății Voastre. Nu e o cucerire a armelor, ci întoarcerea la vatră a fraților despărțiți, cari în Majestatea Voastră regăsesc pe părintele de mult pierdut și mult dorit.

Acuma, când prin jertfa nemăsurată a Regatului României, prin ajutorul marilor noștri aliați și prin concursul împrejurărilor am fost reintronați pe deplin în situația cuvenită poporului băștinaș al acestor plaiuri, se cade să lămurim hotărât și cavalerește atitudinea noastră față de pretențiunile celorlalți locuitori ai țării.

Prin rostul președintelui guvernului provisor al Bucovinei s'a spus în repețite rânduri că nu se va pune nici o piedică liberei desvoltări a fiecărei minorități și că drepturile, cu cari a fost alipit fiecare cetățean la România, nu vor fi știrbite întru nimic.

Fiecare neam va putea deci să se instruească în limba sa, să și păstreze, nesupărat de nimeni, datinele și tradițiile sale etnice, să-și urmeze în ticnă toate cerințele sale religioase, să scrie și să vorbească acasă și în societate limba sa, pe care numai popoare menite peirii pot s'o neglijeze, și să-și aleagă, în temeiul votului universal, egal, direct și secret de reprezentanți în camerile României Mari acele persoane, pe care le va indica instinctul lui național ca cele mai potrivite pentru garantarea aspirațiunilor lui în concordanță cu normele de solidă existență a unui stat unitar românesc.

Numai ce corespunde dar pe deplin acestor norme, cunoscute tuturor bărbaților dela conducerea minorităților din Bucovina, se poate acorda. Nici un popor de pe lume nu poate permite dor sinuciderea proprie prin ridicarea unui stat în stat. Căci atunci îi e scris sfârșitul. Avem cea mai bună dovadă în trista și meritata prăbușire a Austriei, care s'a putut menține numai atâta, cât naționalitățile din acest mozaic dinastic n'au ajuns încă la deplina desvoltare a ființii lor naționale. Îndată ce însă popoarele, ridicate la viață proprie, și-au organizat energiile pe alte temeiuri decât cele ale unui sec raționament de stat cu majorități conduse de o minoritate, șandramaua s'a năruit, cum era de prevăzut.

Căci voințele centrifugale, primejdioase fiecărui organism, sunt nimicitoare pentru un stat, și trebuie îndepărtate prin înțelegere, unde se poate, pe cale de concesiuni chibzuite, cari n'au voie să vatame însă întru nimic mersul firesc al evoluției normale a unui stat național unitar, nici odată însă prin criminala îngăduință, care face din străin stăpânul casei tale.

Vrem consolidarea statului național unitar pe temeiuri largi democratice, însă cu toate consecințele lui firești, cum sunt unitatea limbii oficiale și de instrucție, unitatea administrației, a finanțelor, a armatei și a tuturor celorlalte organe de existență ale unui stat modern. Dorim dispariția cât de repede a tuturor urmelor de nefericită stăpânire austriacă și suntem hotărîți a combate orice s'ar opune desvoltării, ce resultă logic din unirea noastră cu România.

Românii și ceilalți locuitori ai Bucovinei.

După gustarea celei mai înalte fericiri ce i se poate da unui popor prin realizarea dorințelor sale celor mai sfinte, să ne ocupăm puțin și de mica noastră gospodărie, în care e necesar un aranjament nou.

Locuim în această țară cu diferite naționalități, cu cari sub regimul de tristă memorie am avut relațiunile ce ni le impuneau necesitățile și interesele naționale, dar mai ales lupta necontenită împotriva perfidiei guvernului austriac și împotriva lăcomiei nesățioase a unei părți a populațiunii, imigrate în țara noastră, care cu sprijinul statornic al guvernanților ne încalca tot mai mult drepturile noastre etnice.

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

Anul XXVIII. BLAJ, Miercuri 4 Decemvrie 1918. Nr de propagandă 18.

Unirea

ZIAR NAȚIONAL COTIDIAN

UNIRE
necondiționată

au cerut cei 1228 delegați ai tuturor ținuturilor românești. Unire fără nici o restricție a strigat grozava mulțime de pe Câmpul lui Horea.

Și mulțimea are azi putere de fier! A arătat îndejdunea de ce e capabilă, când vrea. Iar azi vrea Unirea, dar Unirea curată, lipsită de rezerviți și dictată de interesul curat al populației românești de pretutindeni.

Aceasta i-a dat. E treaba ei mai departe, să grijească ca Unirea numai astfel să se facă, după cum a cerut. Cu priviri de oțel va veghia, ca Unirea să fie a tuturor Românilor: din Regat, Transilvania, Bucovina și Basarabia, sub un Căpitan, cu o corporație legiuitoare, cu drepturi și datoriințe egale și mai ales cu sprijin egal, împrumutat.

Toți pentru unul și unul pentru toți e lozinca zilei de azi. O comandă, un guvern, un control rarisimă toată suflarea românească, în uriașele prefaceri ale zilelor noastre.

În fața acestui curs nou de idei să înceteze ideologia de curs contrar.

A sonit momentul, ca de oreștet să prindem prilejul pentru a clădi o operă perfectă. Nici o considerație particulară să nu conturbe strădaniile noastre curate! Tot natul să-și revizuească principiile sale de ieri și tot celce are scrupuli de responzabilitatea oficiului, să caute a se așeză în cadrele nouii ideologii.

Numai uniți, total, radical uniți cu toți Românii teritorului românesc putem privi cu încredere în viitorul acestui neam. Avem patru guverne în patru părți, ne-am dărâmat puterile în patru, iar dușmanii își vor concentră forțele lor la spatele nostre cu sprijin împrumutat.

Să învățăm dela Unguri. În 48 au unit Ardealul *necondiționat* cu Ungaria. Credeți, că dacă Ungurii ardeleni și-ar fi reservat o umbră numai de autonomie eram asorviți? Încă și azi ne mai trânteam, dar nu succumbam.

Deci veghiați, ca Unirea noastră să fie deplină, necondiționată și neturburată de veleități, cari în marile prefaceri trebuie să dispară, ca negura în fața razelor de soare.

Dr. Octavian Pric.

Telegrama Adunării naționale
către
M. S. Regele Ferdinand.

Adunarea națională a Românilor din Transilvania, Bănat și Țara ungurească în Alba-Iulia, gloriosa cetate a lui MIHAI VITEAZUL, a declarat, într'un elan de entusiasm fără margini, UNIREA teritoriilor sale cu Regatul Romaniei. Vestindu-Vă hotărirea aceasta, care încoronează aspirațiile de veacuri ale Neamului românesc, rugăm pe Maiestatea Voastră, primiți omagiile ce venim a le exprimă cu profunda supunere.

Trăiască M. S. Regele FERDINAND!
Trăiască M. S. Regina MARIA!
Trăiască Augusta Lor Familie!
Trăiască ROMÂNIA MARE!

Poporul la Alba-Iulia.

Poporul nostru — mândru ca nici odată — s'a manifestat mai pe sus de toate așteptările. — Pe o vreme de iarnă, mizerabilă, cu zăpadă și apă, au venit din toate părțile românești sutele, mile și zecile de mii: pe jos, călări, cu care și cu trenurile. Am văzut la Alba-Iulia căciulile Maramureșului, pălăriile Câmpiei, cușmele Bănatului, sumanele ierii Bârsei și ale Poienarilor. — Satele din jur au venit toate în grupe puternice, cu steaguri tricolore, cu tăblițe, uncle cu bannerii de călăreți, cu muzică etc.

Ce splendidă a fost înșiruirea de gardiști români mai ales gardele în sumane albe ale Moților, înșiruite pe tot drumul dela poarta Carol, de-alungul cetății lui Mihaiu Viteazul, până la ieșirea pe câmpul de exercițiu al reg. 50 unde avea să se adune mulțimea. — Eternă pagubă, că aceea măndră defilare a poporului nu a putut fi înveșnicită cu ajutorul unui film! Nu știm dacă vom avea prilej să mai vedem cândva atâta frumusețe, atâta măndrie și atâta trezvie a poporului nostru, ca de astă dată la Alba-Iulia.

Dacă ar întrebă cineva: câț de mare a fost numărul celor ce au fost de față la Alba-Iulia — aș răspunde: nu știu. Au putut să fie 80.000, au putut să fie 90—100.000. Pe câmpul de exercițiu, unde a fost adunarea, era o mare de capete, o mare de steaguri și tăblițe tricolore. Când au început oratorii improvizați, pe la orele 12, să vorbească de pe cele 4 tribune, și a început mulțimea să se grupeze în jurul tribunelor — ți-se părea, că în jurul fiecărei tribune e tot același număr de capete, care îl evaluai înainte pentru mulțimea de pe câmpul întreg.

A fost însă un defect al organizației nu știm din a cui vină, că abia târziu s'au gândit oamenii să dee și oarecare hrană sufletească mulțimei adunate. Tribunele au stat goale, până către orele 12, când câțiva oratori improvizați văzând nerăbdarea poporului au început să-i vorbească, tălcuindu-i rostul acestei zile mari. De pe tribuna centrală a început să vorbească dl *Dr. A. Vlad*, de pe celelalte tribune: păr. *Șt. Roșian* (despre prețul libertății naționale), *Dr. V. Macaveiu* (despre unirea tuturor Românilor), *Dr. Victor Bontescu* (despre frumsețea zilei de astăzi), *Dr. Silviu Dragomir*, *Dr. Grozda*, etc.

Pe la 1 oră apărură pe tribuna principală episcopii Cristea și Hossu. Mulțimea se grupă în jurul tribunei. Episcopul Cristea făcu istoricul acestei zile mari, vorbind poporului din cele 4 laturi ale tribunei, iar episcopul Hossu ceti proiectul de rezoluție al adunării delegaților.

Sosiră între aceea și alți trimiși ai adunării delegaților deputatul Vaida, reprezentantul socialist, Jumanca, a cărui vorbire frumoasă meritâ remarcare deosebită, advocatul Dr. Lazar etc. Deosebit entuziasm au provocat vorbirile *delegatului Bucovinei*, Proșopovici și ale *delegatului Basarabiei*, Pantilimon Halipa.

Ținuta poporului nostru a impus mai ales străinilor! Noi constatăm că nu ne-am înșelat nici de astă dată în poporul nostru: în trezvia, în simțul lui de ordine și de ascultare!

Raportor.

S'a prăbușit

cu sgomot surd uriașa clădire a puterilor centrale. Și a fost firesc așă. Orice clădire de felul acesta — mai curând ori mai târziu părăie, trosnește din încheieturi, se prăbușește cu

B C U IASI
Central University Library Iasi

Biblioteca Universității Iași

Anul XXVIII. BLAJ, Marți 17 Decemvrie 1918. [illegible] de propagandă 29.

Unirea

ziar național cotidian

Regina Românilor

...este astăzi icoana legendară, care cu vraja ei augustă ține în dulce stăpânire milioanele de inimi dela Nistrul Basarabiei desrobite, până la apele pline de lacrimi ale Tisei hotarnice. Icoană duioasă de mamă iubitoare, la rostirea numelui căreia ochii ne strălucesc de bucurie și sufletele ne tresaltă, fețele ni-se îmbujorează, ca obrăjiorii copilașului, care își revede măicuța bună după tratarea neomenoasă a unei doice viclene.

O, ce concepție dulce pentru inima noastră a Transilvănenilor și Ungurenilor, cari atâtea veacuri dearândul nu am avut parte decât de doice străine, a căror fețe nici nu le-am văzut vreodată și a căror suriusuri depărtate nu au putut să ne încălzească niciodată, pentrucă erau dosnice și mincinoase.

Cetatea Habsburgilor de ieri, cu împărătesele ei răci și ambițioase, de cari ne legase soarta fatală, nu a putut să ne îmbie niciodată un chip de mamă duioasă, un chip de crăiasă după inima noastră românească și [illegible] tânjeam de sute de ani după icoana atâtor nădejdi ofilite, de dorul căreia ne-au lăcrimat rânduri întregi de generații.

Astăzi dorul înflăcărat ni-se împlinește: M. S. Regina Maria ne întinde brațele primitoare peste culmile Carpaților și chipul Său ne apare ca o revelație mântuitoare.. Este Ea, Regina tuturor Românilor!

Figura înaltă și fermecătoare, în portul de-o sublimă frumseță a sătencelor Prahovei, la care privesc cu atâta sfințenie pe paginile revistelor noastre literare, a devenit astăzi o realitate și pentru noi, oropsiții din trecut și putem spune, cu toată măsura de care e capabilă o inimă omenească: iată Regina *Noastră*.

E tocmai precum o doream: frumoasă ca o cosânzeană, miloasă și iubitoare, concrescută cu inimile celor mici și oropsiți, româncă bravă și îndârjită în pregătirea idealurilor naționale, o suverană minunată, cum nici visurile celea mai înaripate nu pot să creieze.

Inimile ne clocotesc de mândrie și fericire, și măreț uragan de glasuri se înalță peste toate [illegible] românești:

Trăiască M. S. Regina Maria, Crăiasa tuturor Românilor!

A. Melin.

BINE A-ȚI VENIT!

Bine ați venit la noi, mândrii voinici, ai Țării Românești!

V'am așteptat de multă vreme; v'am așteptat și am suferit, până s'a umplut cu vârf paharul amărăciunii.

V'am așteptat: știam, că **trebuie** să veniți, că e peste putință să ne mai lăsați în sclăvie.

Vă îmbrățișăm, fraților, și vă mulțămim de jertfele, ce le-ați adus, pentru mărirea Neamului Românesc.

*

Ați suferit și voi.

Intrați în vârtejul răsboiului, la chemarea neamurilor civilizate, v'ați pomenit părăsiți de Muscali, și atacați de pretutindeni..

Și s'a pornit puhoiul ordelor barbare, și teutonul îngâmfat a reușit, pe o vreme, să pângărească inima țării.

Se intonau deja acordurile prohodului vostru, care ar fi însemnat atunci și prohodul Românilor de pretutindeni.

Mâni barbare se pregătiau să prăvăle piatra uriașă, peste mormântul unui neam fără noroc.

*

La **Mărășești** ați dovedit apoi cu vârf, cât de mult s'au amăgit cei-ce vă credeau morți.

Duhul strămoșilor v'a oțelit brațele, ca să dovediți lumii, că sunteți urmașii legiunilor Romei biruitoare.

Voi cei crezuți morți v'ați ridicat întru mărire, iar cei-ce v'au pus genunchele pe piept, s-au prăbușit **ei** în groapa, ce o pregătiseră vouă.

*

Veniți, dragi frați, cu fruntea ridicată: voi aduceți în ranițele voastre viitorul de aur al României Mari.

Veniți, în numele dragostei de neam, în numele umanității și al libertății tuturor neamurilor.

Trăiască Augustii Suverani ai tuturor Românilor!

Trăiască Armata Română!

AL. CIURA.

Sosirea trupelor românești la Blaj.

Duminecă în 15 Dec. a. la orele 4 seara, a sosit la Blaj primul tren cu trupe românești sub comanda locot.-colonel *Măicănescu* dela Reg. 1. Vânători „Regele Ferdinand". Acest regiment, compus din olteni dela Craiova, face parte din trupele de elită ale României. La orele 8 seara, cu alt tren a sosit o formațiune a Reg. 5. Vânători sub comanda colonelului *Gajiu*. Trupele românești au sosit pe neașteptate și abia după intrarea în gară a primului tren a putut să ia notă publicul blăjan despre acest mare eveniment al zilelor noastre. In curând gara dela unghiul Târnavelor s'a făcut o mare de public însuflețit, care aclamă cu entusiasm pe eroii dela Mărășești. In umbrele sèrii s'a pornit numai decât entusiasta horă a trupelor și a publicului, horă mare, precum nu au mai văzut acestea meleaguri.

Luni trupele au debarcat și intrat în oraș în sunetele goarnelor și în aclamările nesfârșite ale publicului. Insuflețirea Blajului nu se poate descrie.

Astăzi, Marți trupele au participat la serviciul dumnezeesc în biserica catedrală, iar când scriem acestea șire în piața largă a Blajului se joacă o horă uriașă: o joacă dame, domnișoare, oficeri, soldați, intelectuali și săteni, mult așteptata horă a unității noastre desăvârșite...

Trenurile aduc zilnic trupe noui!

BCU Iași
Central University Library Iași

B C U IASI

Central University Library Iasi

D4433

B C U IAȘI
Central University Library Iași

BCU IASI
Central University Library Iași

Legătoria Bibliotecii Universității Iași
24. AUG. 1938

B C U IAȘI
Central University Library Iași

BCU IASI
Central University Library Iași